

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

HODNOCENÍ NA 1. STUPNI ZŠ

(Evaluation in primary schools)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Marie Linková, Ph.D.

Autor diplomové práce: Jana Růžičková

Studijní obor: učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: prezenční

Místo a rok vydání: Praha 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím literatury uvedené v seznamu a souhlasím s využitím poznatků obsažených v této práci za předpokladu řádné citace.

V Praze dne 13.3.2008

Podpis *Růžičková Jana*

hodnocení učitelů, hodnocení žáků, hodnocení rodičů, hodnocení na 1. stupni ZŠ. Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí.

První část je věnována teoretickým otázkám školního hodnocení celkově, přináší přehled o vývoji školního hodnocení v České republice, objasňuje pojem školního hodnocení - jeho význam, cíle, metody, nástroje, označuje modernizační trendy školního hodnocení a uvádí příklady hodnocení.

Ve druhé části je popsáno dotazování žáků čtvrtých tříd základní školy, které bylo provedeno v rámci výzkumu. Výsledky těchto účastníků hodnocení jsou navzájem srovnávány a diskutovány.

Abstract

Abstract in English: Evaluation in primary schools. The diploma work is divided into two main parts.

The first part is devoted to theoretical questions of school evaluation as a whole, gives an overview of the development of school evaluation in the Czech Republic, clarifies a conception of the school evaluation - its significance, objectives, methods and forms; it indicates modernizing trends in school evaluation and gives examples of evaluation.

In the second part the method of asking pupils of the fourth grades in basic school is described. The results of these participants of the survey are compared and discussed.

Keywords: school evaluation, evaluation of teachers, evaluation of pupils, evaluation of parents.

Děkuji PhDr. Marii Linkové, PhD. za odborné vedení diplomové práce, za její vstřícnost, připomínky a rady. Dále bych chtěla poděkovat vedení školy, učitelům a žákům ZŠ Kouřim za ochotu a spolupráci, a také své rodině a příteli, bez nichž by tato diplomová práce nikdy nevznikla, za jejich trpělivost.

Anotace

Diplomová práce zpracovává téma Hodnocení na 1. stupni ZŠ. Diplomová práce obsahuje část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část pojednává o otázkách školního hodnocení celkově, přináší přehled o historickém vývoji školního hodnocení, ujasňuje pojem školního hodnocení – jeho podstatu, funkce, metody a formy, naznačuje modernizační trendy školního hodnocení, zvláště hodnocení slovní.

Výzkum je realizován metodou dotazování žáků čtvrtých tříd základní školy, jejich učitelů a rodičů. Zjištěné názory těchto účastníků hodnocení jsou navzájem srovnávány.

Annotation

This diploma thesis covers a theme Evaluation in primary schools. The diploma paper consists of a theoretical and a practical part.

The theoretical part deals with the issue of school evaluation as a whole, gives an overview of its historical development and clarifies a conception of the school evaluation – its essence, functions, methods and forms; it indicates modernizing trends of the school evaluation, particularly a verbal evaluation.

A survey is made by a method of asking pupils of the fourth grades in basic schools, their teachers and parents. The opinions of these participants of the survey are compared with one another.

Klíčová slova:

školní hodnocení, klasifikace, slovní hodnocení, osobnost žáka, osobnost učitele, osobnost rodiče

Keywords:

school evaluation, marking, verbal evaluation, individuality of a pupil, individuality of a teacher, individuality of a parent

Obsah

ANOTACE	4
OBSAH	5
ÚVOD	7
CÍL DIPLOMOVÉ PRÁCE	9
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Hodnocení	12
1.1 Historický vývoj školního hodnocení	12
1.1.1 Antika	12
1.1.2 Středověk – renesance	14
1.1.3 16. století	15
1.1.4 17. století – jaký význam připisuje hodnocení J. A. Komenský	16
1.1.5 Jezuité	17
1.1.6 18. století	18
1.1.7 19. století	19
1.1.8 20. století	20
1.1.9 Snahy o reformy ve školním hodnocení – svět a ČR	21
1.1.10 Hodnocení žáků ve světě	24
1.1.11 Hodnocení žáků v současné české škole	24
1.2 Pojem hodnocení	27
1.3 Cíle a formy hodnocení	30
1.4 Metody a typy hodnocení	34
1.5 Funkce hodnocení	38
1.6 Hodnocení – klíčová dovednost učitele	39
1.7 Formy hodnocení	41
1.7.1 Známkování	41
1.7.2 Testování	43
1.7.3 Slovní hodnocení	44
1.7.3.1 Druhy slovního hodnocení	46
1.8 Objektivita, reliabilita a validita školního hodnocení	48
1.9 Obecné zásady hodnocení dětí s poruchami učení	51
1.10 Slovní hodnocení u dětí s SPU	51
1.11 Činitelé, kteří se podílejí na hodnocení ve škole – co znamená školní hodnocení pro učitele, žáka a rodiče	52
ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI	56
I PRAKTICKÁ ČÁST	57
1 Vymezení výzkumné problematiky	57
1.1 Charakteristika výzkumu	57
1.2 Popis výzkumných metod	57
1.3 Popis zkoumaného vzorku – ZŠ Miloše Šolleho, Kouřim	62
1.4 Výzkumné úkoly	66

1.5	Analýza dat.....	70
1.5.1	Výzkumný úkol č. 1 – dotazník pro žáky.....	70
1.5.2	Výzkumný úkol č. 2 – dotazník pro rodiče.....	75
1.5.3	Výzkumný úkol č. 3 – porovnávání vztahu žák - rodič.....	81
1.5.4	Výzkumný úkol č. 4 – dotazník pro učitele.....	86
1.5.5	Výzkumný úkol č. 5 – porovnávání vztahu žák - učitel.....	91
1.6	Vyhodnocení dat.....	95
1.6.1	Výzkumný úkol č. 1 – zpracování dotazníku pro žáka – hodnocení, komentář.....	95
1.6.2	Výzkumný úkol č. 2 – zpracování dotazníku pro rodiče – hodnocení, komentář.....	99
1.6.3	Výzkumný úkol č. 3 – zpracování dotazníku pro žáka a rodiče společně – hodnocení, komentář.....	103
1.6.4	Výzkumný úkol č. 4 – zpracování dotazníku pro učitele – hodnocení, komentář.....	107
1.6.5	Výzkumný úkol č. 5 – zpracování dotazníku pro žáka a učitele společně – hodnocení, komentář.....	110
SHRNUTÍ.....		112
ZÁVĚR.....		115
POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE.....		118
Přílohy.....		1
Příloha A1	Dotazník: 1 žáci (matrice).....	2
Příloha A1	Dotazník: 2 rodiče (matrice).....	5
Příloha A1	Dotazník: 3 učitel/ka (matrice).....	8
Příloha A2	Dotazník: 1 žáci (vyplněný).....	11
Příloha A2	Dotazník: 2 rodiče (vyplněný).....	13
Příloha A2	Dotazník: 3 učitel/ka (vyplněný).....	15

Úvod

Hodnocení provází člověka po celý jeho život, ať již sám hodnotí, nebo je sám objektem hodnocení. Hodnocení je interní součástí každé lidské činnosti. Přitom jde vždy o více či méně složitou činnost, na níž se podílí kromě dvou či více činitelů i prostředí, chování, jednání, atd. Hodnocení obecně působí na lidskou psychiku, ať již vědomě, nebo nevědomě.

Není možné pominout, že činnost učitele – vyučování a činnost žáka – učení je tak jako každá jiná činnost náročná.

V průběhu školní docházky se žáci denně setkávají s různými formami hodnocení, ať už se jedná o klasifikační stupnici, hodnocení procenty, body, o slovní hodnocení, nebo o systém pochval a trestů. Stejně tak, jako v životě, je i hodnocení ve školním prostředí, kde dochází nejen k výuce a vzájemné komunikaci, uvědomělé nebo záměrné. Z toho je zřejmé, jak intenzivně prostupuje hodnocení školní i mimoškolní činnost. Otázkou zůstává, zda by při neexistenci hodnocení měla výchova a vzdělávání ještě smysl.

Důvodů pro to, aby hodnocení bylo i nadále součástí školní činnosti, existuje hned několik. Mezi ně patří tradičnost – potřeba rodičů být informováni o výsledcích svých dětí, motivace žáků k lepším školním výkonům – např. k osvojování nových poznatků; formování osobnosti – sebehodnocení, sebepoznávání, atd.

Nelze zapomenout ani na to, že hodnocení přináší nejen veselé, ale i smutné chvíle. A to nejen pro žáky a jejich rodiče, ale i pro samotné pedagogy. Kladné hodnocení vzbuzuje u žáků radost, uspokojení z úspěšně vykonané práce, oproti tomu neúspěch může vést ke smutku a někdy až k slzám. Společné pro oba protiklady může být motivace, která vede buď ke zlepšení („dokážu, že na to mám“), nebo ke zhoršení („stejně nemá cenu, abych se učil, vždycky to dopadne špatně“). Otázkou zůstává, na kterou stranu by patřila např. selekce žáků na úspěšné, méně úspěšné a neúspěšné.

Na druhou stranu hodnocení tvoří v dětství nabyté zkušenosti, které můžou být přínosné v dalším životě. Zvláště v období školní docházky (období, ve kterém se

utváří osobnost dítěte) záleží především na osobnosti a přístupu učitele, jaký bude vztah dítěte ke škole, a díky hodnocení i k sobě samému. Učitel předává žákům nejen znalosti, ale také zasahuje do vývoje jejich osobnosti. Proto je důležité, aby se učitel stal pro žáky vzorem jak v jednání, tak i v chování a vyjadřování, ke kterému by se mohli snažit přiblížit v dalším životě při zařazování do společnosti. Měl by být také spravedlivý, což hlavně v situacích hodnocení je velice komplikované, ale pro žáky velice důležité. Může se stát, že nespravedlivé jednání si dítě zapamatuje na dlouhou dobu a zanechá v něm pocit křivdy.

Hodnocení může kromě pocitu křivdy způsobit i pocit méněcennosti v kolektivu spolužáků, který může vést až k absolutní izolaci. Také toho by si měl být učitel při hodnocení vědom.

Cíl diplomové práce

Cílem této diplomové práce je vystihnout a porovnat přístupy všech činitelů, jenž se vzájemně podílejí na školním hodnocení, ať se jedná o samotného hodnotitele, tedy učitele, o subjekt hodnocení, tedy žáka, nebo o zasvěceného pozorovatele, tedy rodiče.

Dále chceme zjistit, zda a jakým způsobem se liší vztah (přístup) všech zúčastněných činitelů ke slovnímu hodnocení.

Zajímá nás, zda hodnocení způsobuje některé ze skupin respondentů stresové situace.

Z toho vyplývá otázka, zda účastníci hodnocení, v tomto případě žáci, ale i učitel a rodiče jsou či nejsou spokojeni s aktuálním způsobem hodnocení. V případě, že nejsou, tak z jakého je to převážně důvodu. Zjišťujeme i kladné a záporné stránky známkování.

Snažíme se totéž zjistit u slovního hodnocení.

Otázka podstaty hodnocení je pro žáky velice důležitá a dalo by se říci zcela nepostradatelná. Zajímá nás, zda jsou žáci schopni říci, za co byli hodnoceni, co známka znamená a co učitel hodnotí.

Za zmínku též stojí, zda je ještě v současné době hodnocení nepostradatelné. A pokud ano, tak z jakého důvodu tomu tak je.

Důležité jsou i vztahy ve třídě, kromě vztahů mezi žáky, tak i mezi žáky a učitelem, dále pak mezi žáky a jejich rodiči.

Zajímavé je zjišťovat, zda a jakým způsobem se liší názory žáků dvou čtvrtých tříd, jejich rodičů a učitelů. A to jak v jednotlivých skupinách respondentů (třída 4.A, 4.B, rodiče žáků 4.A, 4.B a učitelé), tak i obecně (žáci tříd 4.A a 4.B celkem, rodiče žáků 4.A a žáků 4.B celkem, a učitelé).

Prvním cílem této diplomové práce je zmapovat na základě dotazníků vztah žáků čtvrtých tříd ke školnímu hodnocení – klasifikaci – známkování. A to na základě čtyř zjišťovaných oblastí (klasifikace – známkování: stres z hodnocení, nepostradatelnost

hodnocení, výhody, nevýhody; slovní hodnocení – výhody, nevýhody; spolupráce s učitelem; vztahy s rodiči).

Druhým cílem této diplomové práce je na základě dotazníků zjistit vztah rodičů žáků ke školnímu hodnocení (opět na základě čtyř zjišťovaných oblastí). I rodiče mají prostor vyjádřit se k možné změně hodnocení z klasifikace – známkování na hodnocení slovní.

Třetí cíl má zodpovědět, jakým způsobem a zda vůbec se liší přístup žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení. V zásadě jde o porovnání odpovědí žáků a jejich rodičů, ať již z pohledu jednotlivých tříd, nebo obou tříd společně. Má za úkol porovnat názor dospělého – rodiče – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

Čtvrtý cíl je věnován výzkumu třetí skupiny respondentů, a to učitelů a jejich vztahu ke každodenní činnosti – hodnocení. Na rozdíl od dotazníků předchozích skupin respondentů je dotazník pro učitele tvořen některými dalšími položkami. Kromě shodných oblastí (klasifikace – známkování: stres z hodnocení, nepostradatelnost hodnocení, výhody, nevýhody; slovní hodnocení – výhody, nevýhody; spolupráce se žáky) zde nalezneme odlišnou čtvrtou oblast (obtížnost hodnocení, používané typy hodnocení, kritéria hodnocení).

Pátým cílem výzkumu je zjistit aktuální přístup učitelů a jejich žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány. K tomu jsou vytvořeny tři oblasti (klasifikace – známkování: stres z hodnocení, nepostradatelnost hodnocení, výhody, nevýhody; slovní hodnocení – zájem o něj; spolupráce učitele se žáky). Úkolem je porovnat názor dospělého – učitele – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

Toto jsou otázky, na které hledá odpověď tato diplomová práce. Má být iniciativou pro zamyšlení nad otázkou hodnocení, které může přispět ke zkvalitnění nejen výuky, ale i sociálních vztahů ve škole a rodině.

Cíle diplomové práce v bodech:

- 1) Zjistit aktuální přístup žáků ke školnímu hodnocení, a to pomocí různých položek dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd navzájem porovnat.
- 2) Zjistit aktuální přístup rodičů ke školnímu hodnocení svých dětí. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů žáků dvou tříd navzájem porovnat.
- 3) Porovnat zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd a jejich rodičů.
- 4) Zpracovat a vyhodnotit data z pohledu přístupu samotných učitelů.
- 5) Porovnat zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků dvou tříd.

I Teoretická část

1 Hodnocení

1.1 Historický vývoj školního hodnocení

S potřebou výchovy a vzdělávání se setkává člověk od prvopočátku. Cíl, obsah, formy a metody se měnily podle potřeb společnosti (jak ekonomických a kulturních, tak i politických a sociálních). Z biologických výzkumů je zřejmé, že péče o potomstvo je dána genetickou determinací a je společná pro většinu živočichů. Z počátku výchova probíhala neorganizovaně až živelně, a až v průběhu vývoje společnosti se institucionalizovala. Začala vznikat výchovná zařízení a školy, kde zástupci vzdělání byli učitelé a vychovatelé.

1.1.1 Antika

Nejrozvinutějšími v tomto směru byly v antickém Řecku městské státy Sparta a Athény. Přesto se jejich způsob výchovy značně lišil.

Sparta se zaměřovala spíše na státní výchovu, která byla koedukovaná a měla vojenský charakter (především tělesná výchova).

Athénská výchova sledovala cíl v ideálu krásy a dobra (kalokagathia) a převážně se zabývala tělesnou, mravní, estetickou a rozumovou výchovou.

V Řecku se také začíná rozvíjet teorie výchovy – pedagogika (pais – dítě, agein – vésti). V tehdejší době vyučovali pouze soukromí učitelé – sofisté (sofos – moudrý), kteří kladli důraz na znalosti z oblasti řečnictví, filozofie, přírodních věd, které pak aplikovali v obchodu, řemesle, atd. Postupně se rozvinul soubor tří základních oborů – gramatika, rétorika a dialektika (umění vést rozhovor).

Jednou z osobností, které vystoupili proti sofistickému relativismu a utilitarismu, byl Sokrates (469 – 399), který pokládal moudrost za nejvyšší mravní ctnost. Snažil se o rozvoj mravnosti a hledání pravdy, k čemuž využíval dialogické metody, které se později nazývaly metodou sokratovskou (tj. hledání pravdy nebo řešení problému vlastním rozumem).

Další osobností byl Platón (427 – 347), který byl zároveň Sokratovým žákem. On také dovedl myšlenky svého učitele do uceleného filozofického systému. Podle něj je nejvyšší ideou idea dobra, jíž jsou podřízeny ostatní ideje, např. idea krásy, pravdy, atd. Za ideální považuje veřejnou výchovu mládeže (ve státní škole), a to již od předškolního věku. Výchova má směřovat k rozvoji budoucích řádných občanů, a to v souladu s jeho filozofií – filozofickým racionalismem, který klade důraz na rozumovou výchovu, k níž se připojují další složky.

Za zmínku stojí i jeho dlouholetý žák, Aristoteles (384 – 322), který jeho filozofii zcela přehodnotil. Podle něj se výchova skládá ze tří složek: výchovy tělesné, mravní a rozumové. Za cíl výchovy považuje rozumový vývoj člověka a jeho morálky. Stejně tak jako u Platóna má být výchova státní, má vychovávat k občanství, ale s tím rozdílem, že ze vzdělání byly zcela vyloučeny dívky.

Doposud byla zmiňována pouze výchova a vzdělávání v antickém Řecku, ale i antický Řím dal světu zajímavé myšlenky.

Oproti antickému Řecku byla cílem výchovy příprava na postavení zemědělce a bojovníka. Výchova probíhala pouze v rodině a její součástí byla především pracovní složka.

V období vzniku republiky dochází z důvodu společenské proměny (hospodářské, politické a kulturní) k přejímání školy řeckého typu Římem, a to školy gramatické a rétorické. Ta si klade za cíl vychovat vzdělaného politického činitele – řečníka.

Za trvání císařského Říma je výchova a škola přizpůsobena potřebám společnosti – školy jsou podrobeny a kontrolovány státem, protože je potřeba vzdělaných úředníků k řízení říše. V tomto období vznikají i první vysoké školy, které se postupně stávají významnými centry.

Stejně tak i římstí filozofové, vědci, řečníci, atd. vycházeli z idejí řeckých myslitelů. Mezi ně patřila i nejdůležitější osobnost římské pedagogiky, Marcus Fabius Quintilianus (přibližně 35 – 95). Ale s tím rozdílem, že zaznamenal praktické poznatky o využití motivačního účinku hodnocení, soutěžení a lokaci. U něj také byly nalezeny první poznámky o otázkách školního hodnocení. Pozitivně byly hodnoceny schopnosti budoucího řečníka, a to především paměť. Kromě toho zdůrazňuje význam školní výchovy, hlavně z pohledu kolektivnosti a vzájemného obohacování. Upřednostňuje individuální přístup k žákům (navíc bez tělesných trestů) a po učitelích vyžaduje vzdělanost, kázeň, lásku k dětem, atd.

Další evropský vývoj na přelomu starověku a středověku byl poznamenán mnoha politickými změnami a vzrůstající mocí křesťanské církve. Po roce 313 (Edikt Milánský) dostává výchova křesťanský ráz, a tím dochází k potlačení klasických ideálů. Nejjednodušším se ukázal být způsob spojení křesťanství a antiky, tak jako tomu bylo ve východní části říše. Západní část žádala absolutní odpoutání se od antické filozofie. Zde je zřejmé, že propojení neprobíhalo zcela jednoznačně.

Představitelem tohoto období je Augustinus Aurelius (354 – 430) vycházející z novoplatonismu, jehož centrem je víra, která je smyslem a základem všeho. Neodvrací se zcela od antických ideálů (moudrost, spravedlnost, statečnost, atd.), ale doplňuje je o tři křesťanské ctnosti – naději, lásku a víru. Dosažitelným cílem výchovy je občan božího státu.

1.1.2 Středověk – renesance

Další událostí, která přispěla ke změnám v oblasti výchovy, byl rozpad Západořímské říše v 5. století. Dochází ke změnám ve společenské oblasti, která se diferencuje na stavy (šlechta, duchovenstvo, měšťané a poddaní). Tyto změny se projeví především ve výchově, která se začala rozlišovat podle jednotlivých stavů. Odlišné bylo i místo, kde bylo výchovy dosahováno.

Šlechta byla vychovávána na hradech a její výchova byla rozdělena do několika vrstev (7 – 14 let – páže, 14 – 21 – zbrojnoš a ve 21 letech – pasování na rytíře). Jednalo se nejen o výchovu tělesnou a brannou – jízda na koni, šerm, ale i o výchovu „uměleckou“ – skládání veršů nebo tanec.

Školy, které vznikly ve středověku, byly převážně církevní. Později se začaly rozšiřovat školy klášterní, katedrální a farní. Základem vzdělání bylo sedmero svobodných umění – trivium a kvadrivium. V období pozdního středověku vznikají tzv. městske školy s praktičtějším zaměřením.

Quintillianova lokace byla ve středověkých partikulárních, městských školách doplněna o další prostředky. Principem lokace je umístění žáka mezi ostatní žáky téže třídy podle průměrného prospěchu. Vzdělání bylo zaměřeno především na potřeby společnosti – obchod, výrobu, politiku, hospodářství, atd. Kvůli tomu došlo i ke školským reformám, které vedly k rozšíření školství tak, aby uspokojilo požadavky tehdejšího počtu žáků.

1.1.3 16. století

Období renesanční pedagogiky je poznamenáno intenzivním hospodářským a kulturním rozvojem. V oblasti vědy je to rozvoj filozofie, přírodních věd a kultury, lidé začínají věřit v lidské síly a snaží se o všestranný rozvoj osobnosti.

Představiteli této pedagogiky jsou Vittorino da Feltre (1378 – 1446), Thomas More (1478 – 1535), Desiderius Erasmus z Rotterdamu (1467 – 1536) a další. Každý z nich se snaží o výchovu svým vlastním způsobem. Vittorino da Feltre se snaží o harmonický rozvoj osobnosti vlivem krásné přírody, Thomas More požaduje školní docházku pro obě pohlaví a klade důraz na to, že by žáci měli být vzdělávání v oblasti přírodovědy a v oblasti pracovní.

Zajímavé také je to, že jako vyučovací jazyk upřednostňuje mateřský jazyk před doposud používanou latinou. O výchovu již v útlém dětství se snaží Desiderius Erasmus z Rotterdamu, jenž zároveň hledá nové formy a metody vyučování, které by byly pro žáky zajímavé.

1.1.4 17. století – jaký význam připisuje hodnocení J. A. Komenský

Nejvýznamnější odkaz pedagogice zanechal poslední biskup jednoty bratrské – Jan Amos Komenský (1592 – 1670), který svým dílem dal vzniknout základům novodobé pedagogiky. Jemu je také připisováno, že z důvodu vývoje školního hodnocení, které třídilo děti a mládež, sestavil systém tříd a vyučovacích hodin. Podle tohoto tedy počátky známkování spadají do období 16. století.

Kromě toho se začaly rozšiřovat různé formy hodnocení, a to především odměny a tresty. Žáci byli současně hodnoceni při různých zkouškách. Při ukončení školy nebo při přestupu na jinou školu dostal každý žák vysvědčení.

Sám Komenský viděl hodnocení ve své pedagogice (a v mnoha svých spisech) jako cíl výchovy. Přesto i sám tvrdí, že: „...zbožnost je přednější než uhlazenost mravů, mravy přednější než vědění, atd.“¹

Komenský doufal, že úspěch a postup všech žáků záleží na tom, jaká je učební metoda. Úspěch viděl také ve spolupráci žáka a učitele. Podle Komenského má učitel povinnost poznat každého žáka tak, aby mu dokázal být co nejvíce prospěšný. K tomu má učitel pomoci typologie žáků a Komenského dělení podle věku a stupně pokročilosti, která danému věku odpovídá. Doporučuje rozčlenit školu na čtyři šestileté stupně: do šesti let – škola mateřská – předpokládá soustavnou výchovu v rodině, od šesti do dvanácti let – škola obecná, která vyučuje v mateřském jazyce, od dvanácti do osmnácti let – škola latinská vyučuje v univerzálním světovém jazyce, a poslední stupeň od osmnácti do čtyřiaadvaceti let – akademie. Oproti

---

¹ KOMENSKÝ, J. A. Škola vševědná, I. § 38

středověku (ve třídě individuální přístup k žákům různé úrovně) jsou ve třídě současně vyučováni žáci téhož věku a úrovně.

1.1.5 Jezuité

V roce 1540 vzniká nový církevní řád – tovaryšstvo Ježíšovo (Societas Jesu), který je známý spíše jako řád Jezuitů. Protože Jezuité upřednostňovali systematickou internátní výchovu, zakládali síť jezuitských kolejí. Jezuitská kolej poskytovala střední a vyšší vzdělání. Škola byla rozdělena do šesti tříd a vyučovacím jazykem byla latina. Těžištěm vzdělání byla latina, teologie, sedm svobodných umění, rétorika, atd. Učivo bylo rozplánováno podrobně do jednotlivých vyučovacích hodin. Odlišné také bylo využití např. didaktických divadelních her a názorných pomůcek.

Kromě toho řád sestavil v roce 1599 systém školního hodnocení, který byl kombinací řádů škol jezuitských i nejezuitských. Konkurenčním školám nezbylo nic jiného než daný systém napodobit.

Jezuitský řád si kladl za povinnost vychovat ze svých žáků ctnostné, ušlechtilé a znalé občany. Jejich způsobilost byla ověřována při školských zkouškách.

Samotné hodnocení probíhalo plynule s pomocí prostředků pro poznání žáka. Učitel si pro přehlednost vedl katalog žáků, jenž zahrnoval prospěch žáků, který byl posuzován šesti známkami – videlicet optimos, bonos, mediocres, dubios, retinendos, rejiciendos. Stupeň retinendos znamenal, že žák byl nucen opakovat a stupeň rejiciendos školu opustit. Kromě pohledu na žáka bylo při hodnocení přihlédnuto k jeho věku, talentu, pílí a době strávené v dané třídě.

Již v této době mělo hodnocení motivační funkci. Sloužilo k podpoře studijní píle a ctižádosti žáků. Je zřejmé, že se Jezuité snažili získat žáky pro studium – při konfliktních situacích se vždy přiklánělo k řešení, které bylo žákovi prospěšnější.

Přestože v době 16. – 17. století byl přístup ke vzdělání určen společenským postavením, stalo se školní hodnocení součástí školy.

1.1.6 18. století

Podoba systému školního hodnocení v 18. století je poznamenána některými zásadními změnami. Za doby vlády Marie Terezie se škola dostala do područí státu. Tím došlo ve školství k určitým zásadním změnám.

Vysvědčení bylo, stejně jako v 16. století, žákům vydáváno pouze při odchodu ze školy. Rozšířeny byly také oblasti hodnocení. Učitelé v 18. století hodnotili návštěvu školy, mravy, prospěch v jednotlivých předmětech a prospěch celkový. Pro každou oblast hodnocení existovala klasifikační stupnice, která určovala, do jaké míry byla oblast žákem splněna.

Mezi drobné změny patřilo zavedení knihy cti a černé knihy na gymnáziích.

Jednotlivé klasifikační stupnice:

- návštěvnost školy: velmi pilná - pilná - nestálá - řídká
- mravy: velmi dobré - dobré - prostřední - školnímu řádu neodpovídající
- prospěch v jednotlivých předmětech: velmi dobrý - dobrý - prostřední - slabý
- prospěch celkový: vyznamenání = většina velmi dobrých, žádná prostřední - opakovat = více jak tři prostřední

V 18. století vzniklo také velké množství pedagogických dokumentů, mezi něž patří např. Felbigerův školní řád (1774) nebo Kniha metodní (1775).

1.1.7 19. století

Po roce 1848, tedy v polovině 19. století dochází k několika změnám v oblasti hodnocení:

- zrušeno používání čtvrtého stupně klasifikační stupnice pro návštěvnost školy a mravy
- oddělilo se hodnocení píle
- upravilo se hodnocení celkového počtu žáků
- kladl se větší důraz na hodnocení, hlavně při doložení určitého vzdělání.

Žáci byli klasifikováni zvlášť podle jednotlivých dovedností.

V první a druhé polovině 19. století, konkrétně v roce 1849 a v roce 1869, došlo ke dvěma zásadním změnám. První bylo rozlišení předpisů pro školy lidové a pro školy výběrové, druhou bylo zvýšení podílu a role klasifikace. Opět dochází ke společenskému dělení (tentokrát na třídy), kdy buržoazie pomocí maturit brání mladé dělnické třídě ve vzdělání.

Oblasti hodnocení a jejich klasifikační stupnice byly v roce 1884 předeepsány prozatímním školským řádem na:

- klasifikaci mravů: choval se velmi mravně - mravně - nedosti pořádně - nehodně
- klasifikaci pilnosti: učil se velmi pilně - pilně - nejednostejně - málo
- klasifikaci prospěchu: prospěl velmi dobře - dobře - dostatečně - sotva dostatečně - nedostatečně
- klasifikace vnější úpravy: velmi úhledná - úhledná - nedosti úhledná - neúhledná - nedbalá.

V roce 1896 byla zrušena prapůvodní forma školního hodnocení - lokace, ale přesto se s ní můžeme setkat i v současnosti.

1.1.8 20. století

K ustálení vývoje školního hodnocení došlo až v první polovině 20. století, konkrétně v roce 1905, „...definitivní školský a vyučovací řád škol obecných a měšťanských upravil také klasifikaci žáků a vydávání vysvědčení.“²

Žáci již v této době byli hodnoceni čtvrtletně a klasifikace podle jednotlivých předmětů (ne podle jednotlivých vlastností, dovedností a schopností) byla zcela v moci učitele. Semestrální hodnocení chování, píle a vnější úpravy písemných prací s celoročním hodnocením prospěchu byla výsledkem společné dohody mezi vyučujícími.

Klasifikační stupnice byly opět úředně určeny:

- klasifikace mravů: (mravy) chvalitebné - uspokojivé - zákonné - nedostižné - zákonné - nezákonné
- klasifikace píle: (pilnost) vytrvalá - náležitá - dostatečná - nestálá - nepatrná
- klasifikace prospěchu: (prospěch) výborný - chvalitebný - dobrý - dostatečný - nedostatečný
- klasifikace vnější úpravy: (vnější úprava písemných prací) velmi úhledná - úhledná - nedostižná - neúhledná - nedbalá.

Na konci školního roku se scházela učitelská rada a zabývala se postupem žáků do vyšších ročníků. Pokud nastala situace, kdy žákovi hrozila jedna nedostatečná, bylo rozhodováno, zda je žák psychicky způsobilý postupu. Od roku 1925 do roku 1937 platila úprava také na území Slovenska. Změny z roku 1930 se vztahovaly na postup žáků do vyšších škol, kdy součástí hodnocení přestal být prospěch ve zpěvu, ručních pracích a tělesné výchově.

---

² TUČEK, A. Problémy školního hodnocení. S. 12

1.1.9 Snahy o reformy ve školním hodnocení – svět a ČR

Až předpisy z let 1935 – 1937 zaznamenaly úpravy rakouského školství. V roce 1935 se jednalo o novelizaci předpisu z roku 1905. Jeho důležitou součástí bylo zrušení klasifikace pilnosti. Oproti tomu se předpis z roku 1937 vztahoval na klasifikační stupnice, které kodifikoval, na postup žáků do vyššího ročníku, kde došlo k oslabení vlivu „nedostatečných“. Další změnou bylo, že žák nemohl propadnout z tzv. výchovných předmětů.

Chování se posuzovalo podle čtyřmístné stupnice. Dále bylo přihlíženo k charakteru, k dosavadnímu chování, ke zralosti žáka, přístupu ke škole, píli, atd. Zajímavé je, že již v této době bylo zohledněno, z jakého sociálního a rodinného prostředí dítě pochází a jak je na tom žák zdravotně, a to jak fyzicky, tak psychicky.

Prospěch byl posuzován podle pětičlenné stupnice. Výsledná známka byla odrazem žákovy práce za určité období a schopnosti praktické manipulace s nabytými znalostmi podstatných složek učiva. Žák byl hodnocen buď za určitý úsek učiva, nebo na konci klasifikačního období.

Mezi tehdejší metody hodnocení patřilo pozorování. Hodnoceno bylo nadání, znalost teorie, úprava, atd.

„Klasifikace měla být prováděna ,pokud lze spravedlivě a objektivně‘, ale ,nemá překážeti hlavnímu úkolu školy, vychovávat i a vzdělávat‘ ...“³

K přerušení dalšího vývoje hodnocení došlo v době německé okupace. První roky po II. světové válce byly věnovány nápravám válečných škod, rušení protektorátních předpisů a navrácení předpisů z let 1935 až 1937.

Nejdůležitějším dokumentem, který znamenal změny v hodnocení žáků, byl zkušební řád pro školy 1. až 3. stupně z roku 1950. Konkrétně přinesl optimistický

---

³ TUČEK, A. Problémy školního hodnocení. s. 14

pohled na žáka, upřednostňoval orientaci na každý úspěch dítěte při učivu a požadoval změnu postoje ke školnímu hodnocení. Nepřípustné bylo používání testů, bodování při hodnocení prospěchu, atd. Hodnocení bylo možné pouze podle klasifikačních předpisů sjednocených pro všechny školy.

Tento způsob hodnocení vyhovoval společnosti až do roku 1958, kdy byl novelizován zkušební řád z roku 1950. Změny přinesl především v oblasti zkoušení, propadání žáků, vlivu slovního projevu žáka na školní hodnocení, chování žáka. Na učitele přechází stále více odpovědnosti a hodnocení chování (důtky a napomenutí) se stává součástí školního hodnocení. Hodnocení vychází ze školního řádu a výchovného opatření školy. Změna nastala také ve vztahu žák – učitel – rodič. Učitel se snažil orientačním zkoušením minimalizovat počet propadnuvších žáků. Rodič byl informován o výsledcích svého dítěte, a pokud bylo nutné, tak byla vítána i spolupráce mezi rodinou a školou.

V roce 1963 byl vydán klasifikační řád pro základní devítileté školy, který vývoj uzavírá. Jeho podstatou byla třístupňová klasifikace pro chování a spravedlivé (nestranné) hodnocení. Klasifikace prospěchu zůstává pětistupňová.

Šedesátá léta jsou věnována experimentálním výzkumům efektivnosti a různých forem hodnocení. Zkoumáno bylo 5 variant hodnocení. Výsledky výzkumu byly upraveny směrnici a schváleny ministerstvem školství.

Podstatou zkoumání bylo především:

1. Slovní hodnocení bez rozlišování klasifikačním stupněm.
2. Slovní hodnocení doplněné pětistupňovou klasifikační stupnicí.
3. Slovní hodnocení doplněné třístupňovou stupnicí.
4. Hodnocení pětistupňovou klasifikační stupnicí prospěchu, třístupňovou stupnicí chování a komplexním hodnocením na vysvědčení.

5. Hodnocení desetistupňovou klasifikační stupnicí prospěchu a čtyřstupňovou stupnicí chování doplněné komplexním hodnocením na vysvědčení.

V roce 1972 byl vydán klasifikační řád pro tzv. vyrovnávací třídy, který doporučoval slovní hodnocení s použitím velkého množství pochval a snížení klasifikace nepříznivými známkami.

Oproti roku 1963 se klasifikační stupnice chování rozšiřuje v roce 1984 na čtyři stupně:

- 1 velmi dobré
- 2 uspokojivé
- 3 méně uspokojivé
- 4 neuspokojivé.

O rok později byly vydány instrukce, které určovaly, že vysvědčení bude vydáváno pololetně na předepsaném tiskopise, ve kterém se uvádí klasifikace chování, povinných, povinně volitelných a nepovinných předmětů. Hodnocen je také celkový prospěch a práce v zájmových kroužcích.

Roky 1988 – 1989 jsou poznamenány pokusem o zrušení klasifikace v prvním ročníku. Z důvodu záporného postoje učitelů, rodičů, širší veřejnosti a velké tradičnosti známkování, bylo toto nařízení o rok později zrušeno.

1.1.10 Hodnocení žáků ve světě

Již v 70. letech 20. století probíhala ve světě diskuse o zrušení klasifikace v prvním ročníku. Některé z evropských zemí přistoupily k tomu, že se zcela vzdaly známkování nebo jej kombinovaly se slovním hodnocením.

Do seznamu zemí, které si ponechaly tradiční známkování ve vyšších ročnících, patřilo např. Švýcarsko, Německo a Francie. Oproti nim stály skandinávské země, které se známkování vzdaly. Již v 70. letech nebyli známkováni italští žáci.

Pokud tradičnost klasifikace ve škole převážila, tak byla alespoň klasifikační stupnice rozšířena na více stupňů, a to většinou na pět. Ale jsou i země, které používají šesti stupňů – Bulharsko, sedmi stupňů – Finsko.

Největší rozdíl je ale zřetelný u systému ve Spojených státech amerických, kde je výkon hodnocen známkou, a snaha a píle jsou hodnoceny třístupňovou klasifikací.

1.1.11 Hodnocení žáků v současné české škole

Před rokem 1990 se hodnocení řídilo podle zákona č.29/1984 Sb., který byl několikrát novelizován. V 90. letech byla vydána vyhláška č. 291/1991 Sb., která byla několikrát doplněna a změněna – hodnocení se týkala vyhláška č. 225/1993 Sb. Všechny dosavadní zákony a vyhlášky byly změněny nebo zrušeny přijatým zákonem č. 561/2004 Sb., který byl ještě v roce 2005 doplněn vyhláškou č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

V současné škole jsou žáci hodnoceni podle vyhlášky ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 291/1991 Sb., o základní škole a podle znění vyhlášky č. 225/1993 Sb.

§ 10

Prospěch žáků v povinných předmětech je hodnocen pětistupňovou stupnicí.

Klasifikační stupnice byly určeny:

- 1 výborný
- 2 chvalitebný
- 3 dobrý
- 4 dostatečný
- 5 nedostatečný.

Klasifikační stupnice pro hodnocení chování má pouze tři stupně:

- 1 velmi dobré
- 2 uspokojivé
- 3 neuspokojivé.

Celkový prospěch žáka je hodnocen na prvním stupni školy stupni *prospěl a neprospěl*, na druhém stupni *prospěl s vyznamenáním, prospěl a neprospěl*. Žák, který je hodnocen stupněm *prospěl s vyznamenáním*, nesmí být v žádném povinném předmětu klasifikován horším stupněm než *chvalitebný*, průměr známek z povinných předmětů není horší než 1,5 a v chování je velmi dobrý. Žák, jehož celkový prospěch je hodnocen stupněm *prospěl*, nesmí být klasifikován stupněm *nedostatečný*. V případě, kdy je žák v některém povinném předmětu hodnocen stupněm *nedostatečný*, tak jeho celkový prospěch je hodnocen stupněm *neprospěl*.

Úprava vyhlášky č. 291/1991 Sb. o základní škole umožnila použití širšího slovního hodnocení všech předmětů v prvním až třetím ročníku. Ve čtvrtém a pátém ročníku bylo možné slovní hodnocení pouze u předmětů s převažujícím výchovným zaměřením (tělesná výchova, výtvarná výchova, hudební výchova, dramatická

výchova a pracovní vyučování). Žádost o širší slovní hodnocení náleží rodičům nebo jinému zákonnému zástupci žáka, ale rozhodnutí o návrhu učitele a žádosti rodičů je zcela v kompetenci ředitele školy. Také o žádosti zákonných zástupců žáka se specifickou poruchou učení (SPU) nebo chování o použití širšího slovního hodnocení (1. – 9. ročník) rozhoduje ředitel školy podle vyhlášky č. 291/1991. Sb. o základní škole a podle Pokynu MŠMT ČR č. j. 234792 - 21.

Hodnocení prospěchu a chování žáků alternativními formami je upraveno vyhláškou č. 291/1991 Sb. o základní škole, ve znění vyhlášky č. 225/1993 Sb. Podle MŠMT ČR č. j. 22749/94 – 22 – 23 je možné souběžné použití alternativních forem hodnocení s provedením hodnocení podle příslušné vyhlášky. Širší slovní hodnocení je doplňková a zároveň alternativní forma hodnocení, která si klade za cíl konkrétní popis výsledků žáka, který může mít motivační charakter.

Hodnocením prospěchu a chování žáků na soukromých a církevních školách se zabývají vyhlášky č. 353/1991 Sb. a č. 452/1991 Sb. Na rozdíl od ostatních typů škol může ředitel (po dohodě se zřizovatelem a MŠMT) určit odlišný způsob hodnocení a klasifikace.

1.2 Pojem hodnocení

Hodnocení patří mezi přirozené lidské činnosti a potřeby, tak jako chůze, přijímání potravy nebo dýchání, apod.

S hodnocením se děti setkávají již dlouho předtím než samy vstoupí do školy. Už od dětství slyší od rodičů věty typu: „To auto se mi líbí. Obléká se výborně. Nechováš se správně, atd.“ I toto je svým způsobem hodnocení. Samy děti si v určitém věku oblíbí hru „na školu“. Stávají se paní učitelkou (panem učitelem), hodným (zlobivým) žákem nebo je tato role ponechána např. plyšovým hračkám. Paní učitelka (pan učitel) je pro ně již v tomto věku symbolem autority. Většina dětí vstupuje do školy bez pocitu strachu z hodnocení, ale postupem času se toto může změnit. Otázkou zůstává, kdo je zodpovědný za tuto změnu.

Je zcela zřejmé a nezpochybnitelné, že školní hodnocení je nejen obrazem dosaženého výkonu toho kterého žáka, ale navíc i zárukou určitého sociálního postavení. Vždyť kdo z nás neslyšel věty typu: „Podívej se, Maruško, jak se Anička dobře učí. Má samé jedničky, chodí do baletu, na zpěv. Určitě z ní jednou bude např. výborná paní učitelka, ředitelka, podnikatelka, atd.“ Jenže co potom s těmi, které taková zářivá kariéra nečeká nebo po ní dokonce ani netouží. To si nejspíš nedokáže a ani nechce představit žádný z rodičů. A pak to může dopadnout např. takto: „Jestli dostaneš pětku, tak mi radši ani nechod' na oči. Dokud si tu známku nezlepšíš, tak máš domácí vězení a budeš se učit. Až budeš mít lepší známky, tak si dělej, co chceš.“ Potom se nemůžeme divit, že dítě má pocit, že pro rodiče jsou důležitější jeho známky než on sám. Po čase může nabýt dojmu, že ho rodiče nemají rádi a mohou se objevit i jiné (např. výchovné) problémy.

Co si tedy pod tímto „kouzelným“ slovem, které vzbuzuje jak radosti, tak i starosti, představit?

Obecně lze říci, že hodnocení je založeno na porovnávání různých variant (možností) a hledání té nejlepší možné.

Zcela nepopiratelné je, že hodnocení se stalo součástí školního života. V odborné literatuře nalezneme velké množství vysvětlení slova hodnocení. Pro příklad uvedeme některá z nich:

- J. Slavík – „...všechny hodnotící procesy a jejich projevy, které bezprostředně ovlivňují školní výuku nebo o ní vypovídají.“⁴
- Z. Kolář, R. Šikulová – „Hodnocení žáků – jejich výkonů, činností, chování – je jeden ze základních, velmi účinných prostředků učitele, jak řídit a usměrňovat složité a pro žáky značně náročné učební činnosti.“⁵
- J. Velikanič – „...proces stálého poznávání a posuzování žáka, jeho vědomostní úrovně, pracovní a učební činnosti, jeho výsledků.“⁶
- E. Číhalová, I. Mayer – „Hodnocení je takový popis vlastností, jevů, předmětu – stručně objektů hodnocení – při kterém současně s popisem reality vyjadřujeme i význam, váhu jednotlivých vlastností hodnoceného objektu, jejich vzájemné vazby a vztahy.“⁷
- A. Tuček – „...rozumíme školním hodnocením každé a veškeré projevové mínění učitele a školy o vlastnostech a činech žáka. Souhlas a nesouhlas učitele, jeho volba určitých žáků při obtížných nebo snadných úlohách, třídění žáků podle nejrozmanitějších kritérií, to vše, vyjádřené různým způsobem od prostého úsměvu až po školní známku, je právě školním hodnocením žáka, které vstupuje do vztahu vychovatele a chovance obdobně jako učivo mezi učitelem a žákem.“

„U žáků vyvolává dočasné i trvalejší změny v chování a jednání.“

„Školní hodnocení je povšechně vymezeno jako prostředek výchovy a vyučování, což postačí, abychom odlišili školní hodnocení od jiných výchovných jevů ...“⁸

⁴ SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. s. 23

⁵ KOLÁŘ, Z. ŠIKULOVÁ, R. Hodnocení žáků. s. 15

⁶ VELIKANIČ, J. Skúšanie, hodnotenie a klasifikácia žiakov. s. 156 - 157

⁷ ČÍHALOVÁ, E. MAYER, I. Klasifikace a slovní hodnocení. s. 3

⁸ TUČEK, A. Problémy školního hodnocení žáků. s. 6 - 7

Z těchto ukázek je zcela zřejmé, že všechna vysvětlení z odborné pedagogické literatury se shodují, že se jedná o hodnotící proces či prostředek učitele, kdy dochází k posuzování, porovnávání a popisování výkonu, činnosti, výsledku, atd. žáka v závislosti na jeho vlastnostech.

Je také možné spojovat slovo hodnocení se slovem hodnoty. Samozřejmě, že k sobě tato slova neodmyslitelně patří. Vždyť dovednost hodnocení pomáhá objevovat, vyvyšovat nebo zpochybňovat, kritizovat. Obecně by se dalo říci, že hodnocení slouží k volbě mezi „kladnými“ a „zápornými“ hodnotami.

Tak jako každý proces, tak i hodnocení můžeme rozdělit do několika (na sebe navazujících) fází.

Způsobů, jak uspořádat fáze školního hodnocení, je několik. Zde uvádím pro příklad dva z nich. Oba pocházejí od stejného autora, ale z jiného roku a publikace.

Toto dělení procesu hodnocení pochází od *Koláře* z roku 1998:

- „zadání úkolu (učitel) – pochopení a přijetí úlohy (žák)
- expozice výkonu (žák) – průběžná analýza (učitel)
- ukončení výkonu (žák) – očekávání (žák) – rychlé zpětné promítní výkonu (učitel)
- závěrečná analýza výkonu (učitel) – rozhodnutí (učitel)
- vynesení posudku o výkonu (učitel) – přijetí nebo nepřijetí posudku (žák)
- uvědomění si možných důsledků daného posudku (učitel)
- důsledky v chování a učebním jednání žáka (žák)⁹

Tyto fáze probíhají v hodnocení různými formami a v jakékoliv etapě.

---

⁹KOLÁŘ, Z. ŠIKULOVÁ, R. Hodnocení žáků. s. 57

Podobný způsob dělení najdeme u *Koláře* z roku 2005:

- „zadání úlohy
- *expozice*
- *analýza žákova výkonu, jeho srovnání s normou*
- *vyslovení závěrů o kvalitě práce žáka*
- *vnitřní zpracování výsledků hodnocení žákem, učitelem, třídou*¹⁰

Na těchto dvou ukázkách je zřetelné, že kromě počtu fází se od sebe neliší. Bylo by možné říci, že hodnocení z roku 1998 je dokonce podrobněji rozfázované než z roku 2005.

1.3 Cíle a formy hodnocení

Co tedy je cílem hodnocení?

Je určitě nezpochybnitelné, že hodnocení patří k nejdůležitějším nástrojům učitele a zároveň slouží nejen k dosažení cíle výuky, ale podává i zprávu o tom, jakým způsobem bylo těchto cílů dosaženo.

Otázkou je, zda se za dosažení cíle považuje „pouhé“ splnění zadaných kroků (bez ohledu na cílený výsledek) nebo naopak „pouhé“ dosažení cíle (bez ohledu na postup).

Podle současných pedagogických trendů je nutné, aby si sami žáci osvojili dovednost hodnocení. Na pedagogy je kladen požadavek, aby dali prostor pro vyjádření vlastního soudu. Pro usnadnění je možné na začátku připravit několik

---

¹⁰ KOLÁŘ, Z. NAVRÁTIL, S. ŠIKULOVÁ, R. Školní hodnocení a jeho současné problémy. s. 10 - 12

kritérií hodnocení a nechat na žácích, aby sami posoudili, do jaké míry daná kritéria splnili. Kromě hodnocení rozvíjí tato možnost také vnímání, vyjadřování problémů pomocí termínů daného oboru, schopnost empatie do činnosti druhého, uvědomění si průběhu vlastní činnosti, uvažování nad prací vlastní nebo nad prací ostatních, hledání nových cest řešení daného problému (úlohy).

Při hledání cíle hodnocení není možné pominout cíl vzdělání, které s hodnocením úzce souvisí.

Podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) je obecným cílem vzdělávání např.:

- „rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života“¹¹

Z výše napsaného je možné si představit, že pokud učitel ví, čeho (konkrétně) chce ve svých vyučovacích hodinách dosáhnout, není pro něj obtížné stanovit si kritéria hodnocení. Pokud jsou i jeho žáci seznámeni s konkrétními kritérii hodnocení pro danou vyučovací hodinu, nebudou mít určité potíže s řešením zadané úlohy.

Vzájemnou závislostí mezi cílem vzdělávání a hodnocením se zabývá Slavík: „Bez ohledu na koncepci, která ve výuce převládá, hodnocení ve škole sleduje cíle vzdělávání, tj. týká se kompetencí nebo dílčích složek kompetencí, ke kterým mají žáci dospět. Vzájemná závislost mezi cíli a hodnocením má závažný pedagogický důsledek: Z rozboru učitelova hodnocení se věci znalý pozorovatel může dozvědět o cílech, které učitel sleduje.“¹²

Slavík se domnívá, že pokud žák nezná kritéria hodnocení nebo jakým způsobem bude jeho výkon posouzen, tak mu i konečný výsledek může připadat přinejmenším nespravedlivý a nepochopitelný. Potom se nemůžeme divit, když žák začne

¹¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

¹² SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. s. 77

spekulovat nebo hledat subjektivní vyjádření dané situace, především pokud je negativní.

Oproti tomu, když učitel na začátku sdělí žákům, co od nich očekává, jaká kritéria hodnocení pro danou úlohu zvolil nebo jaký výkon bude považovat za kvalitní, tak jim nebude činit potíže dané požadavky splnit.

Ideálním případem by bylo, pokud by se sami žáci na volbě kritérií hodnocení podíleli a učili se např. své výkony podle dohodnutých kritérií i třídit. To by ale znamenalo požadavek na prostor a vyšší časovou dotaci věnovanou hodnocení.

Tím, že hodnocení podává učiteli informace o tom, do jaké míry žákův výsledek učení splnil jeho požadavky, eventuelně cíle, zůstává otázka, jakým způsobem učitel vyjadřuje tyto výsledky hodnocení.

Ten z nás, kdo navštěvoval školu, ví, že těchto způsobů může být několik a mohou mít různou podobu (od numerického hodnocení přes slovní hodnocení až k výrazovým projevům neverbální komunikace):

- numerické hodnocení – známkování, hodnocení pomocí bodů nebo procent, počet chyb, plusy a minusy
- slovní hodnocení – kromě slovního vyjádření o žakově dosažené úrovni, o etapách jeho osvojování učiva – znalostí, dovedností, atd. (který je vztahován k cíli výuky) bere v potaz i jeho snahu, postoje, psychické vlastnosti, stavy, procesy, atd.
  - jednoduché – dobře, špatně, ano, ne, chyba, atd.
  - kratší – dnes jsi mě (ne)potěšil; vidíš, že jsi to dokázal, atd.
- nonverbální komunikace – výrazové projevy:
  - mimika – úsměv, zamračení se
  - intonace – výraz hlasu – výška, zabarvení, melodie - intonace, intenzita – monotónnost, melodičnost, ironie, napětí, rozčilení, uvolnění, výsměch, atd.

- gestika – pohyby těla – pokývání hlavou, zavrtění hlavou, ukazovací nebo příkazovací gesta, atd.
- haptika – doteky, pohyby rukou nebo nohou – podání ruky, pohlázení, poklepání na rameni, atd.
- postoje
- udržování intimní zóny – v okruhu 15 až 54 cm
- pohledy – přísný pohled
- oddálení, přiblížení se
- označení žáků podle výkonnosti nebo chování:
  - lokace – umístění žáka do blízkosti učitele („oslovská lavice“), atd.
  - signa – vyzdvižení úspěšných a neúspěšných žáků – školní nástěnky, atd.
- vyzdvihování výkonů a dovedností žáků:
  - vystavování prací žáků
  - pověření vůdčí funkcí
  - nabídka náročnějších úkolů

Toto všechno patří mezi způsoby, kterými jsou žákům předávány výsledky hodnocení.

1.4 Metody a typy hodnocení

Dalo by se říci, že základem metod školního hodnocení je skutečnost, kdy učitel při školním hodnocení své žáky především pozoruje. Jeho pozorování musí být naplánované, přesné, věrné, přesně zaznamenané, tzn. že učitel má povinnost stanovit si, které měřitelné jevy bude zjišťovat (pozorovat) a jak je bude zaznamenávat.

Podstatou pozorování je postihnutí reálného stavu všemi dostupnými smysly.

Pozorování můžeme rozdělit podle několika kritérií:

- podle doby trvání:
  - krátkodobé
  - jednorázové
  - dlouhodobé
- podle typu:
  - náhodné – zaměření pozornosti učitele na odchylku v chování žáka
  - plánovité – v podmínkách školního vyučování – vyznačuje se cílem, rozsahem a sestavou pozorovatelů
  - soustavné – kromě zaměření pozornosti učitel sleduje i změny po pedagogickém zásahu, tedy jeho účinky

Poznávací metody lze rozdělit na tři typy:

- subjektivní:
  - introspekce (sebepozorování) – poznávání člověka na základě jeho vlastní výpovědi o prožívání, vlastních názorech, atd.
  - rozhovor
  - dotazník

- objektivní: poznávání člověka není jen na základě výpovědi, ale i na dalších jevech, reakcích, atd.
  - extraspekce (pozorování zaměřené na druhé)
  - měření životních funkcí
- projekční: člověk připisuje vlastní zážitky, potřeby, postoje, názory, atd. druhým lidem

Při pozorování je nutné si stanovit určitý harmonogram, podle kterého bude učitel postupovat. Nejprve by si měl uvědomit, co přesně bude pozorovat, tedy cíl jeho pozorování, a jak bude tento cíl pozorování přesně formulovat. Dále je povinen stanovit si, jak bude při pozorování postupovat, tzn. harmonogram pozorování. Důležitou fází je také zapisování pozorovaného, zda bude učitel používat záznamový arch, technické pomůcky – kameru, magnetofon, atd. Potom je nutné získané informace vyhodnotit a interpretovat.

Fáze činnosti pozorování podle *Kohoutka*:

- „*přesná formulace cíle pozorování*
- *stanovení harmonogramu pozorování*
- *stanovení způsobu registrace (záznamový arch, magnetofon, skrytá kamera, apod.)*
- *stanovení způsobu vyhodnocování a interpretace získaných faktů*¹³

Je zcela zřejmé, že čím lépe žáka poznáme, tím více můžeme předpokládat jeho další chování, reakce a prožívání. Proto je důležité, aby učitel své žáky velmi dobře poznal.

Od pozorování teď zaměříme pozornost na typy hodnocení, které může využít učitel ve vyučování.

---

¹³ KOHOUTEK, R. Metoda pozorování a hodnocení žáka. s. 4 - 5

Tak, jak již bylo řečeno, podstatou hodnocení je srovnávání a rozlišování mezi „horším“ a „lepším“. Srovnávat. Ale s čím nebo s kým? S normou. Co si pod tímto slovem vlastně představit?

Podle Slavíka je norma: „...tematizované (vymezené) a závazné měřítko, podle kterého posuzujeme určité jevy jako přijatelné, tedy normální, tj. v souladu s normou, jiné jako nepřijatelné, nenormální, vymykající se z normy.“

„Norma v rámci určitého kritéria nebo souboru kritérií vymezuje jakési pásmo, interval nebo rozmezí, do kterého závazně musí spadat zjištěné konkrétní hodnoty, aby mohly být považovány za normální. Normální hodnoty jsou v určité populaci nejčetnější, nejfunkčnější nebo nejočekávanější.“¹⁴

Ve školním prostředí je odlišnost od normy považována za něco nežádoucího, a proto se učitel snaží o to, aby k tomu nedocházelo, a pokud přeci, tak je potřeba, aby byl stav opět navrácen k normě (normálu).

V odborné literatuře nalezneme několik typů hodnocení, které jsou děleny podle několika hledisek (záleží na tom, z čeho je daná norma odvozená, podle zdroje hodnocení, podle zvolené vztahové normy, atd.):

- norma odvozená od četnosti – to, co je normální, je nejčetnější v oblasti, která se blíží střední hodnotě (průměru)
- norma odvozená z funkce – to, co je považováno za normální, funguje (je ideální a dokonalé)
- norma odvozená z očekávání – to, co lze pokládat za normální, je očekávané společností; to, co je nenormální, neodpovídá očekávání a předpokladům společnosti, a proto je nežádoucí
- podle volby vztahové normy můžeme dělit hodnocení na dva typy:
  - sociální norma – výkon konkrétního žáka je porovnáván s výkony ostatních žáků

---

¹⁴ SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. s. 53

- individuální norma – výkon konkrétního žáka je porovnáván s jeho předchozími výkony (posuzuje se, jaké pokroky v učivu konkrétní žák udělal) – bere v potaz faktory, které ovlivňují žákovu učení – např. problémy v rodině, úzkosti, obavy, atd.
- podle zdroje hodnocení, tedy od koho hodnocení pochází, je možné rozlišit:
  - hodnocení vnitřní (autonomní) – objekt sám je zdrojem hodnocení – na hodnocení se sám žák aktivně účastní
  - hodnocení vnější (heteronomní) – zdroj hodnocení nenalezneme v samotném objektu

Kolář, a také *Slavík* uvádí ve svém díle další typy hodnocení, se kterými se můžeme setkat v odborné literatuře:

- formativní hodnocení – podporuje efektivitu učení tím, že umožňuje učitelům i žákům zpětnou vazbu, která slouží k bližšímu poznání žáka učitelem.
- sumativní hodnocení – hodnocení v určitém časovém úseku.
- normativní hodnocení – hodnocení žáka v kontextu celé třídy.
- kritériální hodnocení – hodnocení na základě plnění jednotlivých kritérií bez ohledu na srovnávání s ostatními žáky.
- diagnostické hodnocení – hodnocení zaměřené na hledání učebních problémů žáka.
- formální hodnocení – hodnocení, na které jsou žáci předem upozorněni.
- neformální hodnocení – hodnocení výkonů žáků, které jsou běžnou součástí školní činnosti.
- průběžné hodnocení – dílčí hodnocení získaná učitelem za delší časový úsek – viz sumativní hodnocení.
- závěrečné hodnocení – hodnocení na závěr výuky daného předmětu.

Zvláštním (novým a alternativním) typem hodnocení je portfoliové hodnocení, které je založeno na: „...základě souboru různých produktů vytvořených žákem a dalších záznamech o dítěti (různé typy výrobků, exponátů, písemných prací, sešitů, pracovních listů, projektů, záznamů laboratorních prací, uměleckých děl).“¹⁵

Smysl portfoliového hodnocení je spatřován v tom, že nejen učitel, ale i sám žák je informován o vlastní činnosti, pokrocích, slabých i silných stránkách. Sami žáci posuzují svůj styl práce, učí se ze svých chyb, jak se jich příště nedopustit, atd.

1.5 Funkce hodnocení

V předchozích kapitolách jsme se zabývali hodnocením (jako takovým), poznali jsme, že má určité cíle a existují jeho různé formy. Věnovali jsme se metodám a typům hodnocení. Ale zatím jsme se nezabývali tím, jaký význam hodnocení má, tedy jeho funkcemi.

Pokud se zamyslíme nad tím, k čemu by mělo vlastní hodnocení vést, tak není obtížné stanovit, jaké funkce má hodnocení mít.

V literatuře bychom našli většinou pět základních:

- motivační – hodnocení by mělo působit motivačně na žáka a jeho výkon
- diagnostická (prognostická) – pomocí rozlišení výkonu žáků (podprůměrný – slabý, průměrný a nadprůměrný výkon) může učitel volit různé formy činnosti, které vedou ke zlepšení
- výchovná – působí na rozvíjení psychických vlastností žáka, formuje jeho vlastnosti a postoje

---

¹⁵ SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. s. 33 - 34

- informativní (informační) – hodnocení zprostředkovává učitel, rodiči, ale i žákovi samotnému informaci o žakově dovednostech, znalostech, chování, atd.
- regulativní (řídící) – hodnocení jako činnost je samo o sobě řídící, učitel v průběhu vyučování je nucen regulovat výukové a výchovné metody, postupy a cíle, zjednodušeně přizpůsobovat svou činnost s ohledem na reakce žáků, atd.

U některých autorů bychom našli ještě další funkce hodnocení: didaktickou, kontrolní, sebehodnotící, diferenciační, atd.

1.6 Hodnocení – klíčová dovednost učitele

Jak většina z nás jistě ví, klíčovými postavami školního života je učitel a žák. Již od prvních školních dnů se mezi nimi tvoří určitý vztah, někdy kladný, ale někdy bohužel ne právě ideální.

Hodnocení patří mezi nejtypičtější činnosti učitele, tak jako výběr učiva, příprava na výuku, podoba vyučovací hodiny, atd. Ale přesto je velice pravděpodobné, že nastanou situace, na které nemusí a někdy ani nemůže být připraven. Po dlouholetých zkušenostech je těchto situací stále méně a učitel víceméně již ví, jak má na ně reagovat a jaké ověřené postupy má použít.

Otázkou je, do jaké míry jsou současní studenti pedagogických fakult na takové situace připraveni. Stejně tak, jako v ostatních oborech, jde spíše o běžné situace a o rozbor převážně se opakujících postupů.

Je zcela zřejmé, že škola a třída patří mezi prostředí velmi sociálně zaměřené. Tvoří se zde vztahy mezi všemi jeho účastníky, ať se jedná o vztah učitel – žák, nebo mezi žáky navzájem. Kromě toho vstupuje do těchto vztahů i samotné učivo.

Součástí povinností učitele je také didaktická činnost, která se zaměřuje na řešení různých sporů, kázeňských přestupků, problémů žáků, atd. Na učiteli zůstává

rozhodnutí, jak bude v daných situacích reagovat, jak k nim bude přistupovat a jak je bude řešit.

Přes toto všechno patří mezi nejdůležitější činnost učitele hodnocení, na kterém se podílejí i sami žáci. Tím, že učitel přistoupí na to, že dá žákům čas a prostor hodnotit, dává jim také možnost zamyslet se nad svojí prací, průběhem jejího vzniku, nad tím, do jaké míry splnili zadaná kritéria (a tím i zhodnotit svou činnost) a zároveň přijmout za ni zodpovědnost.

Pokud tedy nebude žákům dán prostor vyjádřit se ke své činnosti, nemusí učitel přijít například na to, že žáci nevědí, co mají dělat („co ten učitel po nás vlastně chce“) nebo proč jsou dvě zdánlivě stejné (podobné) práce hodnoceny rozdílně („jak to, že já mám dvě chyby v diktátu a dostal jsem trojku, a Eliška, která má také dvě chyby a má dvojku?“). A toto může vést k „otevřenému“ nebo „skrytému boji“ s učitelem.

Pro upevňování vztahu mezi učitelem a žákem je nutné, aby panovala otevřená komunikace,

- aby učitel dal žákům prostor se vyjádřit,
- aby žáci měli možnost vědět, co konkrétně bude učitel požadovat a jakým způsobem bude jejich výkon hodnocen, atd.

Tím vším se upraví vztahy a sami žáci si začnou více všimnout průběhu vlastní činnosti nebo se budou moci podílet na jejím hodnocení. Toto také vede k uvědomění si hodnoty a významu nejen své činnosti, ale i druhých.

1.7 Formy hodnocení

O tom, jakým způsobem podává učitel informace o výkonech žáka, jsme se dozvěděli již v jedné z předchozích kapitol (konkrétně – 1.3). V této kapitole se budeme zabývat konkrétněji jednotlivými formami hodnocení, a to především známkováním (klasifikací), testováním a slovním hodnocením. Je patrné, že tyto formy nejsou jedinečné. Podle *Solfronka* se v oblasti školního prostředí objevily i jiné (alternativní) formy hodnocení, např. „...výkonová forma (*Freinetovy školy*), hodnocení datem splnění učebního úkolu (*autodidakce, individualizovaná výuka*) či forma výuky bez zkoušení a bez klasifikování. Tyto formy jsou integrální součástí koncepcí těchto typů výuky a alternativních škol.“¹⁶

1.7.1 Známkování

Ten z nás, kdo kdy splňoval povinnou školní docházku, tak zakusil hodnocení známkou, tedy klasifikací. Tak, jak se dočteme v literatuře, jde o třídění žáků podle jejich výkonů do pěti stupňů (klasifikační stupnice). Jedná se o třídění jak numericky, tak i slovně:

- 1 – výborně
- 2 – chvalitebně
- 3 – dobře
- 4 – dostatečně
- 5 – nedostatečně

---

¹⁶ SOLFRONK, J. Zkoušení a hodnocení žáků. s. 30

Podle Číhalové s Mayerem: „Slovní názvy jednotlivých stupňů, do kterých jsou žáci zařazováni, jsou strohé a mají pouze symbolický význam, jehož skutečné chápání je v nominálnímu obsahu slova velmi vzdáleno. Hodnocení ve svém popisném významu je v teorii školní klasifikace obsaženo minimálně, z praktického jejího provádění se ztrácí zcela.“¹⁷

Již podle výše uvedeného si uvědomíme, že i když je známkování (jež je výsledkem klasifikace) dlouhodobou součástí školního prostředí, tak má své nedostatky.

Amonašvili se dokonce domnívá, že: „Sociální význam známky a imperativnost procesu hodnocení pomocí známky přinutily žáky, aby si vytvořili vlastní „tajné“ prostředky pro dosahování žádaných známek: je to opisování, napovídání, memorování, taháky, vyměňování sešitů na domácí úkoly, atd.“¹⁸

Klasifikaci je především vytýkáno, že:

- má nízkou informační hodnotu – informuje sice o úrovni žakových znalostí a vědomostí, ale neříká nic např. o jeho sociálních dovednostech.
- je časově náročná.
- existuje vysoká pravděpodobnost zásahu subjektivního vlivu učitele – nízká objektivita, reliabilita a validita.
- nemůže vést k motivování žáka.
- pětistupňová klasifikační stupnice je nedostačující pro „roztřídění“ žáků.
- se jedná pouze o zjednodušené hodnocení.
- existuje riziko „učení se kvůli známám“.
- ovlivňuje atmosféru školního prostředí – stresování žáka, atd.

Tak, jak se dočteme u Amonašviliho: „V každodenní vyučovací praxi, jak v prvních tak v následujících ročnících, snadno zjistíme, že když děti získají za určité znalosti,

---

¹⁷ ČÍHALOVÁ, E. MAYER, I. Klasifikace a slovní hodnocení. s. 4 - 5

¹⁸ AMONAŠVILI, Š. A. Výchovná a vzdělávací funkce hodnocení ve vyučování žáků. s. 24

*dovednosti a návyky známku, pak už se k nim zřídka kdy vrací, aby si je doplnily, zdokonalily a upřesnily.*¹⁹

Abychom na dosavadní způsob hodnocení nepoukazovali pouze jako na něco zcela nežádoucí, nalezneme i mnoho důvodů, kvůli kterým se mnoho učitelů přiklání právě ke klasifikaci. Pro mnoho učitelů je rozhodující fakt, že klasifikace patří mezi doposud nejrozšířenější a nejběžnější způsob hodnocení.

Na ukázkou uvedeme některé z nich:

- přehlednost
- nenáročná srovnatelnost
- zpětná vazba pro učitele a žáka
- snadné porozumění pro učitele i žáka
- tradičnost v českých školách, atd.

Nelze přesně říci, co je výhodami a co zase nevýhodami klasifikace, protože každému učiteli i žákovi je blízký jiný způsob hodnocení. Např. pro někoho může známka znamenat motivaci k lepším výkonům, ale pro někoho může být stresující.

1.7.2 Testování

Ze zahraničí (konkrétně z USA a anglosaských zemí) k nám byl rozšířen nový způsob hodnocení, a to testování. V současné době jsou v ČR pro učitele organizovány kurzy, kde se mimo jiné seznámí s tím, jakým způsobem mají připravovat a zároveň vyhodnocovat testy pro své žáky.

---

¹⁹ AMONAŠVILI, Š. A. Výchovná a vzdělávací funkce hodnocení ve vyučování žáků. s. 24

Vysvětlení podstaty testování nalezneme např. u Solfronka: „Základem testování je měření výkonu (včetně znalosti) žáků, které je kvantifikováno. Výsledek testů je vyjádřen v určitém skóre, v bodovém ohodnocení. To znamená, že zjišťované položky (vědomosti, dovednosti) musí být formulovány tak, aby byly měřitelné, kvantifikovatelné.“²⁰

Mezi výhody bychom mohli zařadit např.:

- citlivější hledání rozdílů mezi žáky.
- menší riziko vlivu subjektivity učitele, která vstupuje do hodnocení.
- informační hodnota je vyšší než u klasifikace.

Nevýhody testování jsou spatřovány především:

- v neschopnosti převedení celého učiva do podoby testů.
- ve velké závislosti hodnocení na kvalitě daných testů – pokud nebude test kvalitní, nebude ani hodnocení odpovídat reálnému stavu.
- v nutnosti určité odbornosti učitele v sestavování testů a v organizaci průběhu testování, atd.

1.7.3 Slovní hodnocení

Poslední formou hodnocení, o které se zmíníme, bude slovní hodnocení. V současné době je slovní hodnocení považováno za formu, která má pomoci odstranit chyby klasifikace (např. doplnit chybějící hodnocení sociálních dovedností, postojů, snahy, úsilí žáků).

---

²⁰ SOLFRONK, A. Zkoušení a hodnocení žáků. s. 28

Publikací, které se zabývají slovním hodnocením, dnes nalezneme velké množství. Každý autor pojednává o slovním hodnocení svým vlastním způsobem. Uvedeme zde některé z nich:

- Dvořáková: „*Slovní hodnocení je konkrétní slovní vyjádření o dosažené úrovni ve vztahu k cíli vyučování a k možnostem žáka. Slovní hodnocení je posouzení žáka v jeho vlastním vývoji, ve vztahu k minulosti i s naznačením dalších možností vývoje, event. překonání nedostatků.*“²¹
- Slavík: „*Slovní hodnocení je kvalitativní posuzování žákovy výkonu nebo chování vyjádřené formou slovní zprávy.*“²²

Podstatou slovního hodnocení je rozvíjení schopnosti žáka až na vrchol jeho možností. Důležité je uvědomit si, že tato hranice je rozdílná pro toho určitého žáka. Z tohoto důvodu je slovní hodnocení vhodné pro jeho schopnost srovnání žáka se sebou samým.

Protože může známkování některé žáky stresovat a vrchol možností je u každého žáka jiný, je tento způsob vhodný především pro „slabé“ žáky, které může motivovat ke zlepšení jejich výsledků. Podle Číhalové a Mayera: „*Slovní hodnocení musí bezprostředně obsahovat uznání dítěte. Slovní hodnocení nesmí pro dítě znamenat žádnou formu ohrožení, například diskriminací, segregací, posměchem, trestem. Slovní hodnocení musí zajistit všem dětem – v dané oblasti konání více i méně nadaným – prožití kladného pocitu úspěchu z dobře vykonané práce, atd.*“²³

Pokud se učitel rozhodne používat slovní hodnocení, musí počítat s tím, že nelze používat stále stejné formulace, ale snažit se o individuální rozlišení jednoho žáka od druhého.

---

²¹ DVOŘÁKOVÁ, M. Charakteristika slovního hodnocení. In Slovní hodnocení. s. 11

²² SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. s. 129

²³ ČÍHALOVÁ, E. MAYER, I. Klasifikace a slovní hodnocení. s. 28 - 29

1.7.3.1 Druhy slovního hodnocení

Kromě toho, že slovní hodnocení poskytuje učiteli i žákovi informace o výkonu, dosažené úrovni znalostí a dovedností žáka, je podstatou hodnocení i informování rodičů.

Podle *Dvořákové*: se slovní hodnocení uplatňuje v různých formách:

- „Slovní hodnocení průběžné:
  - *ústně – ve vyučování hodnotí učitel i žáci (postupně se žáci vyjadřují k procesu vyučování), na třídních schůzkách, které mohou být společné s dětmi, na dohodnutých konzultacích (1x měsíčně),*
  - *písemně – např. do notýsků (píše je učitel, ale i samotní žáci), komentáře k písemným pracím,*
  - *představením konkrétní práce dětí – přímo ve vyučování (dny otevřených dveří, rodiče jako pomocníci ve vyučování – uplatňuje se např. v projektu Začít spolu) nebo jejich výsledků (místo známek nosí děti domů své práce, pořádání třídních slavností).*
- *Slovní hodnocení závěrečné:*
  - *písemně ve formě vysvědčení. Píše je učitel, ale mohou se na něm podílet i žáci.*
  - *Pro učitele je tato forma závěrečného slovního hodnocení náročnější, vyžaduje zvýšené kvality odborné i pedagogicko – psychologické, zejména v oblasti didaktické, diagnostické a interpretační. Učitel musí jednotlivé žáky důkladně poznat, je nucen o žácích víc přemýšlet, zajímat se o ně a hledat způsoby a prostředky, jak je kvalitněji poznávat.“²⁴*

---

²⁴ DVOŘÁKOVÁ, M. Charakteristika slovního hodnocení. In Slovní hodnocení. s. 13 - 14

Nesmíme zapomenout, že stejně tak jako všechno, má i slovní hodnocení stinné stránky. Pro ukázkou uvedeme některé z nich:

- časová náročnost.
- malá přehlednost a nízká míra srovnatelnosti.
- málo konkrétní odměna za výkon.
- nedostatečné proškolení učitelů – nerozpracované konkrétní formulace, atd.

Zmíníme také i některé pozitivní stránky slovního hodnocení:

- učení bez stresu.
- motivace pozitivním hodnocením.
- hledání řešení, které vede ke zlepšení.
- hodnocení veškeré činnosti žáka (nejen vědomostí a dovedností, ale i schopností), atd.

Číhalová a Mayer dělí slovní hodnocení ještě do pěti skupin (druhů): "

- „Slovní hodnocení, vyjádřené běžnou poznámkou během práce.
- Slovní hodnocení dokončené žákovy práce, pracovní etapy, činnosti, úkolu (zhodnocení písemné práce, výkresu, dramatizace, výrobku).
- Písemná nebo ústní informace podávaná rodičům.
- Pololetní a výroční slovní hodnocení, zapsané formou vysvědčení buď jako dopis žákovi, dopis rodičům, nebo jako neosobní popis žákovy práce, jeho možností a schopností a cest k jejich rozvoji.
- Diagnostické hodnocení, sloužící jako důvěrný materiál učitelů.“²⁵

---

²⁵ ČÍHALOVÁ, E. MAYER, I. Klasifikace a slovní hodnocení. s. 30

1.8 Objektivita, reliabilita a validita školního hodnocení

Podle informací z předešlých kapitol si dokážeme představit, že hodnocení není činnost nijak jednoduchá, a to především proto, že žádná z forem hodnocení není zcela spolehlivá. *Sýkora: „A tak se objevuje velké téma pedagogiky, psychologie a jiných věd – problém objektivity, resp. subjektivity školního hodnocení.“²⁶*

Jak již víme, nevýhodou známky (hodnocení) je její nízká objektivita, reliabilita a validita. Co si ale pod danými slovy představit?

Reliabilitu a validitu vysvětluje *Šikulová a Kolář* takto: „...reliabilita (spolehlivost hodnocení, vlastnost hodnocení, která zaručuje jeho stálost vzhledem k času a hodnotiteli), validita (správnost, platnost hodnocení, vlastnost hodnocení, která zajišťuje to, že hodnocení zjišťuje to, co se od něj očekává a nic jiného).“²⁷

Problém objektivity provází školní prostředí neustále. Každý z nás si dokáže představit z vlastní zkušenosti, jak na člověka působí, pokud je mu ukřivděno nebo nespravedlivě ublíženo. Důležité je si uvědomit, kdo bude hodnotit (a jaký má vztah k žákovi, zájem o něj, jeho problémy, atd.), co bude hodnotit a jak bude hodnotit. Pokud si učitel stanoví kritéria, podle nichž bude hodnotit, je možné snížit riziko jeho subjektivní účasti na hodnocení. Samozřejmě se nelze zcela vyhnout tomu, aby do rozhodování nezasahovaly vlastnosti a kvality (hodnoceného) žáka a učitele (jako hodnotitele). Otázkou je, pokud by se současné trendy snažily pouze o „objektivní hodnocení“, tak by se mohlo stát, že se ze školního hodnocení stane pouze přesné měření žákových výkonů. Vyskytuje se zde problém (tak jako u testování), že ne všechno lze změřit (nejen veškerý obsah učiva, ale i sociální schopnosti žáků – postoje, názory, určité hodnoty, atd.).

Pokud se zabýváme objektivním hodnocením, nelze opomenout častý požadavek žáků, a to spravedlnost a spravedlivé hodnocení (často na základě „vypočítávání průměru známek“). Zde je důležité si uvědomit, že pro žáky znamená hodnocení pouze „získávání známek“.

²⁶ SÝKORA, M. Didaktická analýza školního hodnocení. s. 48

²⁷ ŠIKULOVÁ, R. KOLÁŘ, Z. Hodnocení žáků. s. 83

Přes toto všechno je možné uvést, že do hodnocení vstupuje subjektivita jak učitele, tak žáka. Otázkou je, do jaké míry je to žádoucí. Na jednu stranu může subjektivní přístup učitele sloužit jako motivace, ale může být i na obtíž. Stejně tak subjektivita žáka ovlivňuje i jeho vztah k učiteli, ke konkrétnímu předmětu, a tím pádem i k jeho hodnocení. Pokud je žákův vztah k učiteli pozitivní, tak je velice pravděpodobné, že s jeho předměty a jejich hodnocením nebude mít problémy.

Se subjektivitou učitele se pojí i chyby z ní vyplývající, které Šikulová dělí do tří skupin:

- *„chyby metodologického rázu:*
  - *učitel nebere v úvahu při hodnocení žáka výkon vzájemné souvislosti jevů*
  - *nerespektuje skutečnost, že se žakovy kvality mění, že se žák vyvíjí*
  - *nerespektuje teorii diferenciacce*
  - *nemá dostatečně konkrétně stanovená hodnotící kritéria*
- *chyby vyplývající z percepčněpostojové orientace učitele:*
  - *preferenční postoje učitelů k žákům – zaměření učitele na určité žáky, ať už jde o zaměření negativní, nebo pozitivní*
  - *schématické typizování žáků – zařazování žáků do určitých skupin*
  - *chyby v kauzální atribuci, atd.*
- *chyby související se specifickými vlastnostmi učitelovy osobnosti.*²⁸

– mohou to být tendence, které se trvale projevují v hodnocení žáků – podle Schimunka:

- *„sklon k mírnosti*

---

²⁸ ŠIKULOVÁ, R. KOLÁŘ, Z. Hodnocení žáků. s. 98 - 100

- *sklon k prísnosti*
- *extrémní nesmělost*
- *sklon k (extrémně) vyhraněným soudům, tzv. „černobilé vidění“*
- *logická chyba – učitel si na základě svých konstrukcí vyvodí závěry, k nimž by za jiných okolností nedošel,*
- *haló efekt – platnost právě prováděných hodnocení se rozšíří i na jiné, nepozorované rysy žákovy osobnosti, činí se tedy z určitých pozorování chování takové závěry, které na základě těchto pozorování jednotlivého aktu chování nejsou oprávněné, atd.*²⁹

Podle Koláře, Navrátila a Šikulové: „Platí při řešení problému objektivita školního hodnocení požadavek vytvořit předpoklady pro snížení nebo odstranění projevů subjektivity vyplývajících z neadekvátního chování vyučujících ...“³⁰

Na závěr je nutné poznamenat, že v hodnocení záleží na individuálním přístupu k žákům, tzn. dát zažít pocit úspěchu každému dítěti ve třídě, umožnit mu vzdělání přiměřeně k jeho možnostem, snažit se přistupovat k dítěti tak, aby jeho sociální, rodinné, aj. prostředí mu nebylo na obtíž, atd.

²⁹ SCHIMUNEK, F. Slovní hodnocení žáků. s. 25 - 26

³⁰ KOLÁŘ, Z. NAVRÁTIL, S. ŠIKULOVÁ, R. Školní hodnocení a jeho současné problémy. s. 19

1.9 Obecné zásady hodnocení dětí s poruchami učení

Obecnými zásadami hodnocení dětí s poruchami učení se zabývá Pokyn MŠMT ČR č.j. 234792 – 21. Podle tohoto pokynu: „...se vyžaduje, aby i klasifikace byla doprovázena hodnocením, tj. vyjádřením pozitivních stránek výkonu, objasněním podstaty neúspěchu, návodem, jak mezery a nedostatky překonávat, jak dále prohlubovat úspěšnost, apod.“³¹

Přestože nebude žák klasifikován, může být hodnocen a to tím způsobem, že co nejčastěji a s důrazem na motivační, řídicí a diagnostickou funkci – viz předchozí kapitoly.

1.10 Slovní hodnocení u dětí s SPU

Volba, jakou formou hodnocení bude žák hodnocen, záleží také na typu vývojové poruchy učení. Jestliže se jedná o dyslexii nebo dysortografii, tedy poruchy, jež by mohly ovlivnit žákovy výsledky v českém jazyce, jsou žáci hodnoceni z mateřského jazyka a ostatních předmětů slovně. Pokud je ve třídě žák s dyskalkulií, bude hodnocen slovně z matematiky a ostatních předmětů, které mají něco společného s matematikou.

Podle školského zákona a pokynu MŠMT ČR č.j. 234792 – 21 rozhoduje o použití slovního hodnocení u žáka s SPU ředitel školy na základě podané žádosti zákonného zástupce žáka.

---

³¹ SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. s. 173

1.11 Činitelé, kteří se podílejí na hodnocení ve škole – co znamená školní hodnocení pro učitele, žáka a rodiče

Mnoho z nás má představu, že jediným ve škole, kdo má pravomoc hodnotit, je učitel. Ale to je omyl. Je sice pravda, že hodnocení patří do učitelových kompetencí, ale učitel není jediným hodnotitelem. Stejně tak jako žák, je i učitel součástí hodnotícího procesu, a to jak jeho subjektem, tak i objektem.

Kdo tedy je učitel? Podle Holoušové: „*Terminem učitel označujeme člověka, který soustavně odborně vzdělává a vychovává děti, mládež nebo dospělé. Jeho úkolem je pečovat o tělesný, rozumový, citový a volní rozvoj vychovávaného.*“³²

Povinností učitele, kromě hodnocení, je:

- získat informace o žákově dosažené úrovni vědomostí a znalostí, a do jaké míry dosáhl zadaných cílů.
- zasahovat do žákova učení a v případě nedostatku jej korigovat.
- ovlivňovat žákův přístup k učení.
- rozvíjet žákovu osobnost, jeho vlastnosti, postoje, názory, atd.
- připravovat žáky pro jejich budoucí život.

Obecně je možné říci, že učitel má být vzorem pro své žáky a snažit se také o to, aby atmosféra ve třídě byla přátelská a aby vztahy mezi žáky byly kladné. Učitel by měl být vždy ten, který se snaží svým žákům porozumět a pomoci jim v případě potíží.

Učitel tím, že hodnotí, se snaží o rozdělení svých žáků podle jejich úrovně učení za účelem individuálního přístupu.

---

³² HOLOUŠOVÁ, D. Osobnost učitele. In *Obecná didaktika I.* s. 164

Dalším, kdo se podílí na hodnocení společně s učitelem, je žák. Stejně jako učitel je i žák subjektem a objektem hodnocení. Subjektem proto, že i žák sám hodnotí. Někdy může jít i o „skryté hodnocení“, tzn. žáci hodnotí vše kolem sebe – učitele (jeho vzhled, vystupování, vyjadřování, chování, atd.).

Dále je nutné si uvědomit, že pokud žák začne hodnotit své okolí a sám sebe, dochází ke zvýšení úrovně vzdělávacího procesu, a to může vést až k tomu, že tím, jak se žák sám hodnotí, tak i sám kontroluje svou činnost. To potvrzuje i to, že: „Š. A. Amonašvili chápe hodnocení jako komponentu (součást, dílčí část) poznávací aktivity, tedy jako jednu ze složek učební činnosti žáků.“³³

Určitě každý z nás byl objektem hodnocení (tedy ten hodnocený) a někdy měl pocit, že když byl hodnocen, tak mu bylo ukřivděno. V ten moment nám hodnocení (ať již v průběhu, nebo v závěru činnosti) připadalo nespravedlivé, i když tomu tak opravdu vůbec nebylo. S tímto se setkáme i v současném školním prostředí. Proto je důležité, aby mezi žákem a učitelem probíhal určitý dialog, protože každý (jak učitel, tak žák) má jinou představu o svém výkonu, jeho hodnocení, a tím i kritériích. Tyto rozdíly mohou vyplývat z toho, na co daný činitel (učitel nebo žák) klade větší důraz (např. u žáků čas a úsilí strávené přípravou do školy, na určitý předmět).

Co tedy znamená hodnocení pro žáka? Dalo by se říci, že skoro to samé jako pro učitele:

- informace o jeho dosažené úrovni vědomostí a znalostí, a do jaké míry dosáhl zadaných cílů, tedy o úspěšnosti.
- tím, že mu je učitelem zasahováno do učení, může žák podle informací své učení a vztah k němu korigovat.
- kladné hodnocení rozvíjí a mobilizuje žakovu osobnost, jeho vlastnosti, postoje, názory, snahu, atd.
- žák si vytváří pojem sám o sobě, o své osobě a svých možnostech (i v dalším životě).

---

³³ ŠIKULOVÁ, R. KOLÁŘ, Z. Hodnocení žáků. s. 119

Z výše napsaného tedy vyplývá, že pokud učitel nebude schopný vést otevřený dialog o hodnocení a jeho kritériích se svými žáky, může nastat situace, kdy žáci přestanou učiteli důvěřovat a vztah mezi učitelem a žáky bude nenapravitelně narušen.

Se žákem je vždy neodmyslitelně spojen jeho rodič. Kromě toho, že ze zákona je nucen posílat své potomky do školy, je součástí jeho péče i zájem o školu. Často se ale setkáváme s tím, že je tomu tak v případě, kdy jeho dítě má nějaké školní nebo výchovné problémy. Přitom by to pouze „tak“ nemělo být. Rodič by se měl zajímat o činnost svého dítěte i v době, kdy žádné problémy nemá.

Spolupráce a komunikace rodiče s učitelem i žákem by měla probíhat v průběhu celého školního roku, nejen v jeho závěru, protože jen soustavná péče může mít za následek zlepšení žáka. A to nejen v oblasti učení, ale i v oblasti sociální.

Co si rodiče představují pod hodnocením? Pro některé je to „dobrá“ známka, pro jiné „jízdenka“ do lepšího světa, atd. Podle Koláře, Navrátila a Šikulové je pro rodiče školní hodnocení: *„...především prostředkem, který jim zajišťuje informace o úspěšnosti či neúspěšnosti jejich dítěte ve školních podmínkách. Zároveň je pro ně hodnocení – především v podobě známky – (většinou jinou kvalitu hodnocení neuznávají) předpokladem startu jejich dítěte do dalšího života, konkrétně vstupu na vyšší stupeň školy.“*³⁴

- přináší informace o úrovni získaných znalostí, dovedností, atd.
- zařazení jejich dítěte (celé rodiny) do společnosti a její hierarchie
- rodiče si na jeho základě vytváří představy (někdy bohužel i nereálné) o budoucnosti jejich dítěte, atd.

---

³⁴ KOLÁŘ, Z. NAVRÁTIL, S. ŠIKULOVÁ, R. Školní hodnocení a jeho současné problémy. s. 14

Zatím je situace taková, že rodiče zajímá pouze známka, ale málokdy situace, za které k ní došlo – tedy příčina úspěchu nebo neúspěchu a jeho náprava, dosažení rozvoje dítěte, atd.

Z tohoto je patrné, že vztahy mezi učitelem, žákem a rodičem jsou velmi blízké a všichni se podílejí (ať již přímo, nebo nepřímo) na hodnocení. Pokud jsou tyto vztahy a vzájemná komunikace nějakým způsobem narušeny, „trest“ si potom většinou odnáší žák. A nad tím je potřeba se zamyslet.

Na hodnocení se z povzdálí podílí i inspektor. Nehodnotí sice přímo žáka, ale podle vyhlášky MŠMT č. 109/ 2003 Sb., o organizaci, výkonu a úkolech školní inspekce: *„Česká školní inspekce vykonává školní inspekce, v jejichž rámci zjišťuje, hodnotí a zveřejňuje informace o průběhu a výsledcích výchovy a vzdělávání, zjišťuje, hodnotí a zveřejňuje informace o zjištěných podmínkách výchovy a vzdělávání, vykonává státní kontrolu dodržování právních předpisů ...“*³⁵

Jedná se tedy o správní úřad s celostátní působností a mimo jiné ověřuje podněty ministerstva, ředitelů škol, krajských a obecních úřadů, fyzických i právnických osob, atd.

To znamená, že i sami učitelé a jejich činnost jsou podrobeni hodnocení.

---

³⁵ Vyhláška MŠMT č. 109/2003 Sb., o organizaci, výkonu a úkolech školní inspekce

Závěr teoretické části

První část této diplomové práce se zabývá teoretickými poznatky z oblasti historického vývoje školního hodnocení. Dozvěděli jsme se, že hodnocení provází člověka již od nepaměti. Seznámili jsme se s některými z předních představitelů pedagogiky a filozofie, kteří nějakým způsobem zasáhli do hodnocení a jeho reforem. Poznali jsme, jakým způsobem jsou hodnoceni žáci u nás i v zahraničí. Dále jsme se zabývali hodnocením jako takovým – pojmem hodnocení, jeho cíli, formami, metodami a typy. Nezapomněli jsme ani na funkci hodnocení. Uvědomili jsme si, že hodnocení patří mezi klíčovou dovednost učitele, a proto je nutné, aby dodržoval v hodnocení i určitou etiku. Podívali jsme se konkrétně na formy hodnocení - známkování, testování a slovní hodnocení. V této oblasti je důležité snažit se o objektivitu, reliabilitu a validitu. Odlišné je také hodnocení u dětí s SPU, kde je dáována přednost hodnocení slovnímu. Pozornost je také věnována činitelům, kteří se na hodnocení určitých způsobem podílejí, a těmi jsou učitelé, žáci a jejich rodiče.

Teoretická část je rozdělena do kapitol. Některé z nich byly použity k tvorbě výzkumných položek dotazníků pro praktickou část. Jsou jimi Pojem hodnocení, Typy hodnocení, Hodnocení – klíčová dovednost učitele, Učitelská etika – zásady hodnocení, Formy hodnocení – známkování, Formy hodnocení – slovní hodnocení, Činitelé, kteří se podílejí na hodnocení ve škole – co znamená školní hodnocení pro učitele, žáka a rodiče a Osobnost učitele, žáka, rodiče.

I Praktická část

1 Vymezení výzkumné problematiky

1.1 Charakteristika výzkumu

Na základě teoretických východisek v teoretické části své diplomové práce jsme se rozhodli zkoumat, jaký postoj zaujímají učitelé (vstupující do hodnocení) k hodnocení a jaké rozdíly v jejich postojích vznikají. Odpovědi se snažíme získat pomocí otázek, které se týkají vztahu učitelů ke školnímu hodnocení. Pro dosažení objektivnějšího pohledu byly otázky pokládány jak učitelům, tak i žákům a jejich rodičům.

Cílem výzkumu je získat informace o pojetí hodnocení učiteli, žáky a jejich rodiči. Pokusit se vystihnout na základě zjištěných a dále i zpracovaných dat vztahy a vazby mezi učiteli, žáky, rodiči a hodnocením.

1.2 Popis výzkumných metod

Data jsme získávali na základě empirického výzkumu pomocí explorační metody, jejímž úkolem bylo zmapovat a charakterizovat danou situaci. Pro učitele, žáky a rodiče jsme z technik exploračního výzkumu vybrali metodu dotazníku.

Dotazník je pro svou dostupnost většího množství údajů využíván nejen v pedagogickém výzkumu, ale i v psychologii a sociologii, tedy ve společenských vědách.

Dotazník je vytvořen na stejném základě pro všechny skupiny respondentů, pouze s adekvátními obměnami otázek. Jedná se o dotazník vlastní tvorby. K jeho vytvoření bylo využito odborné literatury autorů, jenž se výzkumnými metodami

v pedagogice zabývají, za účelem splnění všech součástí dotazníku, které jsou podstatné.

Dotazník je technika explorační metody výzkumu, která: „shromažďování dat zakládá na dotazování osob; charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů.“³⁶

S touto definicí souhlasí i další metodolog, P. Gavora: „Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů. Myslí se tím získávání údajů o velkém počtu odpovídajících.“³⁷

Například Pelikán vidí podstatu dotazníku i v něčem jiném: „Podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“³⁸

O důvodu častého využití této metody se zmiňuje Gavora: „Dotazník je nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů. Tato frekventovanost je často daná (zdánlivě) lehkou konstrukcí dotazníku.“³⁹

Jednoduchost je spatřována i v následném statistickém zpracování. Přesto tvorba správně sestaveného dotazníku není lehká, protože tazatel si musí uvědomit cíl a náležitosti dotazníku, např. strukturu dotazníku, typy otázek a jejich formulace, která bude respondentům srozumitelná, typy odpovědí, atd.

Podle Gavora se pod pojmem dotazník skrývá: „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.“⁴⁰

Důležité před sestavováním dotazníku je stanovit si konkrétní obsah dotazníku, ke kterému má směřovat – předmět zkoumání. Toto je možné podložit tvrzením Pelikána: „Autor by si měl ujasnit, která data by měl dotazník pomoci zjistit, a podle toho se budou tvořit i okruhy, na něž bude dotazník rozdělen.“⁴¹

³⁶ SKALKOVÁ, J. a kol. Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu. s. 86

³⁷ GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. s. 99

³⁸ PELIKÁN, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. s. 105

³⁹ GAVORA, P. Výzkumné metody v pedagogice. s. 53

⁴⁰ GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. s. 99

⁴¹ PELIKÁN, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. s. 112

Úkolem dotazovaného (respondenta) je odpovídat na zadané otázky, a to tak, že volí mezi možnostmi odpovědí ano, ne, nevím; nebo označením nabídnutých odpovědí, které nejbližší odpovídají jeho názoru.

Dotazník je sestaven z jednotlivých otázek (položek). Je důležité, aby charakter otázek byl neutrální, protože otázky by mohly respondenta ovlivňovat, a to tak, že by ho mohly odrazovat nebo naopak k něčemu nabádat. Gavora uvádí základní pravidla pro tvorbu otázek, a to především, že otázky musí být jednoduché, jasné, smysluplné, jejich znění ne moc široké, s jednoduchou odpovědí, bez záporných výrazů, rizika předpojatosti, atd. Sestavováním dotazníku, konkrétně tvorbou otázek, se zabývá i Skalková: „*Otázky musí být jasně a konkrétně formulovány. Otázky je třeba formulovat tak, aby respondent otázku skutečně chápal, a aby ji všichni respondenti chápali ve stejném významu. Každá otázka musí být jednoznačná. Je třeba dbát zároveň na to, aby otázky nepůsobily sugestivně, aby nenaváděly k určitým odpovědím.*“⁴²

Zde je zcela zřetelné, že ohledně formulace otázek se autoři shodují. Na doplnění přidávám názor Pelikána: „*Aby nebyla přímo formulací otázky ovlivněna i odpověď, nelze otázku klást v jednoznačně kladné, nebo naopak záporné formě.*“⁴³

Z hlediska odpovědí respondentů můžeme rozlišit dva základní typy otázek (položek) v dotazníku:

- otevřené (nestrukturované) – respondent má možnost se svobodně vyjádřit, není žádán o označení alternativní (nabízené) odpovědi – obtížnější statistické zpracování dat
- uzavřené (strukturované) – respondent si vybírá z nabídky variant odpovědí – jednodušší statistické zpracování dat

---

⁴² SKALKOVÁ, J. a kol. Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu. s. 87 - 88

⁴³ PELIKÁN, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. s. 106

Třetím typem otázek (položek) v dotazníku, který nalezneme u Pelikána, Skalkové i Gavory, jsou:

- polouzavřené – nabízí alternativní odpověď s tím, aby se respondent ještě vyjádřil i sám

Pozornost by měla být věnována (kromě formulace otázek), také délce dotazníku, tedy množství otázek (a tím i tomu, aby směřovaly k výzkumnému cíli a k problémům výzkumu). Při sestavování dotazníku je nutné si uvědomit, že doba, kterou stráví respondent vyplňováním dotazníku, by neměla překročit časový limit padesáti minut.

Poté, co je dotazník respondenty vyplněn, přichází na řadu úkol pro dotazovatele, a to vyhodnocení dotazníků – pomocí frekventovanosti odpovědí jednotlivých otázek. Tak získáme přehled o názorech respondentů na danou oblast, a to jak číselně, tak i procentuálně. Tyto hodnoty (vyjadřující názory respondentů) je možné dále srovnávat mezi určenými skupinami respondentů - žáků, rodičů a učitelů ze ZŠ Kouřim, a to především z pohledu jejich přístupu ke školnímu hodnocení.

První částí výzkumu je zjišťování přístupu žáků ke školnímu hodnocení na základě dat z dotazníku žáků dvou čtvrtých tříd – 4.A, 4.B. Data byla porovnáвана nejen v jednotlivých třídách, ale i mezi oběma třídami navzájem.

Předmětem druhé části výzkumu je získání informací o vztahu rodičů žáků 4.A a 4.B ke školnímu hodnocení. I v této části byla data srovnáváвана nejen u rodičů v jednotlivých třídách, ale i mezi rodiči obou tříd dohromady.

Další částí výzkumu je porovnávání dat (získaných z dvou předchozích částí výzkumu – informací z dotazníku žáků a jejich rodičů).

Předmětem čtvrté části výzkumu je zjišťování přístupu učitelů ke školnímu hodnocení.

Předmětem poslední části výzkumu je porovnávání dat z dotazníků, které vyplňovali žáci a učitelé. Cílem je zjistit, zda se liší přístup učitelů a jejich žáků ke školnímu hodnocení.

Celá praktická část (výzkum) je založena na třech dotaznících, jejichž respondenty jsou žáci, jejich rodiče a učitelé.

Dotazník pro žáky je zaměřen na několik oblastí, např. klasifikaci – známkování, slovní hodnocení, vztahy rodičů se žáky, ovlivněné hodnocením, spolupráci s učitelem, atd.

Dotazník pro rodiče žáků je tvořen na základě dotazníku pro žáky, a to z toho důvodu, aby byly dané položky navzájem porovnatelné.

Dotazník pro učitele je zaměřen na jejich vlastní praxi. Některé položky jsou stejné pro žáky i učitele, opět z důvodu jejich porovnatelnosti. Ale jsou v něm i takové položky, které jsou zcela zaměřené na učitele – např. přiřazování čísel od 1 do 8 podle míry upřednostňovaných oblastí hodnocení učitelem, obtíže při hodnocení, používané typy a kritéria hodnocení.

Cílovou skupinou výzkumu je dvoustupňová škola ve Středočeském kraji, v Kouřimi. Výzkum je proveden ve dvou čtvrtých třídách na prvním stupni ZŠ.

Postup šetření spočívá v tom, že tazatel v obou třídách postupně nechá vyplnit dotazník zjišťující vztah dotazovaného ke školnímu hodnocení. Dotazník nevyplňují pouze žáci, ale také jejich rodiče a učitelé. Na základě zjištěných informací ve vyhodnocování postupuje podle stanovených výzkumných úkolů.

1.3 Popis zkoumaného vzorku – ZŠ Miloše Šolleho, Kouřim

Škola se nachází ve velké, dvoupatrová budově. Zahrnuje jak první, tak i druhý stupeň základního vzdělávání. V areálu školy je jídelna a družina. Městská škola byla založena v roce 1377 a v současné době poskytuje vzdělání cca 385 žákům. Výuka probíhá na 1. i 2. stupni ve 2 paralelních třídách v ročníku. Pouze 5. ročník má jednu třídu.

V současnosti ZŠ Miloše Šolleho vyučuje podle ŠVP.

Pedagogický sbor je tvořen 10 učiteli (1. stupeň ZŠ), 16 učiteli (2. stupeň ZŠ). Školní družina je vedena 2 vychovatelkami. Ve sboru jsou 3 muži, 6 pedagogických pracovníků z celkového počtu 28 nemá požadovanou kvalifikaci. Mezi kvalifikovanými učiteli je i 1 učitelka se státní zkouškou ze speciální pedagogiky.

Pro charakteristiku základní školy v oblasti hodnocení prospěchu a chování vypisujeme následující informace ze školního řádu:

- *„Žák je povinen podle svých schopností se svědomitě připravovat na vyučování, nosit do školy učebnice, školní potřeby a pomůcky podle platného rozvrhu a pokynů učitele.*
- *Žák je povinen řídit se pokyny pedagogických pracovníků. Žák se aktivně účastní vyučování, aniž by je svévolně narušoval. Za zvláště hrubý přestupek proti Školnímu řádu bude považováno neuposlechnutí učitele, odmlouvání a lhaní učiteli a odmítnutí ve vyučovací hodině pracovat.*
- *Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:*
  - *napomenutí třídního učitele: za zapominání školních pomůcek a žákovské knížky, za nevhodné a vulgární výrazy mezi spolužáky, za vyrušování při vyučování (používání mobilních telefonů, bezdůvodné pobíhání, svévolné porušování zasedacího pořádku,*

obtěžování spolužáků apod.), za úmyslné zatajení žákovské knížky, za úmyslný pozdní příchod do první vyučovací hodiny

- *důtku třídního učitele (neprodleně oznámí uložení napomenutí nebo důtky a jejich důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci písemným sdělením v žákovské knížce a na jednotlivých listech): za opakované zapominání školních pomůcek a žákovské knížky, za opakované úmyslné zatajení žákovské knížky, za zesměšňování spolužáka, hrubé výrazy vůči spolužákovi, za opakované pozdní příchody do první vyučovací hodiny, za svévolné opuštění školy v době vyučování, včetně přestávek*
- *důtku ředitele školy (pouze po projednání na pedagogické radě): za opakované hrubé chování ke spolužákovi, za spoluúčast na šikaně a zatajování skutečností v případě šikany, za lhaní nebo úmyslné zatajování důležitých skutečností, za nejvýše 2 neomluvené hodiny, za kouření ve škole, popř. během mimoškolních aktivit pořádaných školou.*

Také pro klasifikaci chování jsou stanovena kritéria: přihlíží se k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka. Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

- *Stupeň 1 (velmi dobré) – žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.*
- *Stupeň 2 (uspokojivé) – chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele a ředitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy, ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.*

- *Konkrétně především za: krádež, přepisování známek v žákovské knížce, 3 a více neomluvených hodin (tuto skutečnost škola oznamuje na Policii ČR), úmyslné ublížení na zdraví spolužákovi, aktivní účast a spoluúčast na šikaně, hrubé chování k učiteli, neoprávněné šíření poplašné zprávy, za přinesení alkoholu do budovy školy a jeho následnou konzumaci*
- *Stupeň 3 (neuspokojivé) – chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.*
  - *Konkrétně za: opakované případy šikany, těžké ublížení na zdraví spolužákovi nebo ublížení s trvalými následky, opakované krádeže (každá krádež se ohlašuje na Policii ČR), 20 a více zameškaných neomluvených hodin (tuto skutečnost také škola ohlašuje na Policii ČR a odbor sociální péče), za přinesení omamných látek a drog do budovy školy a jejich následnou konzumaci, popř. distribuci*

Rodiče žáků mají možnost získat informace o prospěchu od třídního učitele, eventuelně vyučujících jednotlivých předmětů. Především v době třídních schůzek a stanovených konzultačních hodin, kdy mají rodiče právo vznášet připomínky a náměty.

Učitel je povinen informovat žáky (a jejich rodiče) o výsledcích klasifikace (její odůvodnění nevyjímaje) a to nejpozději do 14 dnů (u písemných zkoušek) a okamžitě (u ústního zkoušení) prostřednictvím žákovské knížky.

Pro potřeby klasifikace se předměty dělí do tří skupin:

- *předměty s převahou teoretického zaměření*
- *předměty s převahou praktického zaměření*
- *předměty s převahou výchovného zaměření.*

Žák 1. – 5. ročníku ZŠ musí mít z každého předmětu alespoň dvě známky za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení.

Žák 6. – 9. ročníku musí mít:

- *z matematiky a českého jazyka alespoň 8 známek za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení a každé čtvrtletí získává známku ze čtvrtletní písemné práce*
- *z cizího jazyka alespoň 6 známek za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení a nejméně jednu za písemnou samostatnou práci*
- *z fyziky, chemie, zeměpisu, dějepisu a přírodopisu nejméně 3 známky, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení a jednu za samostatnou písemnou práci*
- *z ostatních předmětů alespoň 2 známky za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení a jednu za písemnou samostatnou práci.*

Při klasifikaci žáků s vývojovými poruchami se přihlíží k individuálním plánům těchto žáků.⁴⁴

---

⁴⁴ <http://www.zsk.cz/Dokumenty/skolni%20rad.doc>

1.4 Výzkumné úkoly

Otázky dotazníku č. 1, 2, 3, 4, 5, 6 jsou společné pro učitele, žáky a jejich rodiče.

Otázky dotazníku č. 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 jsou společné pro žáky a jejich rodiče (u učitelů č. 10, 11, 12, 13, 14).

Otázky dotazníku č. 7, 8, 9 jsou samostatné pro učitele.

Výzkumný úkol č. 1

Zjistit aktuální přístup žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd navzájem porovnat.

Výzkumný úkol č. 2

Zjistit aktuální přístup rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení svých dětí. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů žáků dvou tříd navzájem porovnat.

Výzkumný úkol č. 3

Zjistit aktuální přístup žáků a jejich rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a jejich rodičů navzájem porovnat.

Výzkumný úkol č. 4

Zpracovat a vyhodnotit data z pohledu přístupu samotných učitelů.

Výzkumný úkol č. 5

Zjistit aktuální přístup učitelů a jejich žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků navzájem porovnat.

Zjišťovaná oblast č. 1

Zjištění aktuálního přístupu učitelů, žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků jsou porovnávány s názory jejich rodičů a učitelů.

Oblast: Psychická náročnost hodnocení - stres

Odpovědi na otázky ohledně psychické náročnosti hodnocení získáme prostřednictvím otázky č. 1.

Oblast: Nepostradatelnost hodnocení

Odpověď na otázku týkající se potřeby (nutnosti) hodnocení získáme vyhodnocením otázky č. 2.

Oblast: Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

Odpověď na otázku, na kolik daný způsob hodnocení splňuje představy dotazovaného, získáme díky otázce č. 3.

Oblast: Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním

Odpověď na otázku důvodu nespokojenosti získáme skrze otázku č. 4.

Oblast: Co se skrývá za hodnocením známkou?

Odpověď na otázku smyslu hodnocení známkou (co známka hodnotí) zjišťujeme otázkou č. 5.

Oblast: Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?

Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 6.

Oblast: Výhody klasifikace - známkování

Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení zjišťujeme z otázky č. 7.

Oblast: Nevýhody klasifikace - známkování

Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 8.

Zjišťovaná oblast č. 2

Zjištění aktuálního přístupu učitelů, žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků jsou porovnávány s názory jejich rodičů a učitelů.

Oblast: Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných

Odpověď na otázku, zda by slovní hodnocení vyhovovalo praxi, zjišťujeme zpracováním odpovědí na otázku č. 9.

Oblast: Výhody slovního hodnocení

Odpověď na otázku kladů slovního hodnocení získáme z otázky č. 10.

Oblast: Nevýhody slovního hodnocení

Odpověď na otázku míry záporů slovního hodnocení zpracujeme z otázky č. 11.

Zjišťovaná oblast č. 3

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry spolupracuje učitel se žákem v oblasti hodnocení.

Oblast: Spolupráce mezi učitelem a žákem

Odpověď na otázku míry spolupráce zpracujeme z otázky č. 12.

Zjišťovaná oblast č. 4

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého dítěte.

Oblast: Vztah mezi rodičem a žákem

Odpověď na otázku vztahu mezi rodičem a žákem v případě dobré a špatné známky zpracujeme z otázek č. 13 a 14.

Kategorie	Vztah mezi rodičem a žákem		
	4B 25 Kouřm	4A B 25 Kouřm (poř. 43)	4A+4B 75 Kouřm
1	22	5	5
2	22	11	25
3	1	1	17
4	12	16	30
5	12	12	15
6	12	1	2
7	12	5	12
8	12	5	16
9	12	12	12
10	12	5	5
11	12	3	6
12	7	4	9
13	3	3	3
14	11	11	13
15	10	10	8
16	10	10	23
17	9	15	15
18	6	9	9
19	10	10	18
20	7	12	12
21	5	9	9
22	4	4	4
23	3	3	3
24	12	13	15

1.5 Analýza dat

Budeme vycházet ze zjištěných informací z výše popsaných oblastí. A provedeme analýzu na základě výzkumných úkolů, jenž vychází z cílů této diplomové práce.

1.5.1 Výzkumný úkol č. 1 – dotazník pro žáky

Tabulka č. 1 – Výzkumný úkol č. 1

Zjišťování aktuálního přístupu žáků ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

		Přístupy žáků 4.A a 4.B ke školnímu hodnocení					
		4.A ZŠ Kouřim (počet - 21)	4.A ZŠ Kouřim (%)	4.B ZŠ Kouřim (počet - 21)	4.B ZŠ Kouřim (%)	4.A, B ZŠ Kouřim (počet - 42)	4.A + 4.B ZŠ Kouřim (%)
1	a	0	0	2	9,5	2	5
	b	12	57	13	62	25	59,5
	c	6	29	5	24	11	26
	d	3	14	1	5	4	9,5
2	a	10	48	6	28,5	16	38
	b	7	33	13	61,9	20	48
	c	0	0	1	4,8	1	2
	d	4	19	1	4,8	5	12
3	a	13	62	16	76	29	69
	b	3	14	2	9,5	5	12
	c	5	24	3	14	8	19
4	a	5	24	15	57,7	20	43
	b	3	14	0	0	3	6
	c	0	0	3	11,5	3	6
	d	2	9,5	2	7,7	4	9
	e	1	5	2	7,7	3	6
	f	8	38	3	11	11	23
	g	2	9,5	1	3,9	3	6
5	a	6	19	9	40	15	27
	b	4	12,5	4	17	8	15
	c	2	6	3	13	5	9
	d	7	22	3	13	10	18
	e	6	19	1	4	7	13
	f	4	12,5	1	4	5	9
	g	2	6	0	0	2	4
	h	1	3	2	9	3	5
6	a	8	18	5	12	13	15

	b	3	6,8	5	12	8	9
	c	11	25	13	31	24	28
	d	11	25	7	17	18	21
	e	6	13,6	8	19	14	16
	f	2	4,5	2	5	4	5
	g	0	0	1	2	1	1
	h	3	6,8	1	2	4	5
7	4.A – něco dostanu a můžu si něco koupit; dostanu pochvalu; mně známka připadá jednodušší; rodiče mi uvěří; vím, jakou známku mám a o kolik se mám zlepšit; jsem na ní zvyklá; pozná se, jestli jsem dobrý nebo špatný; rodiče se dozví, jestli jsem se to naučil						
	4.B – známka je kratší; kvůli tomu škola je; známky jsou nejdůležitější; známky jsou výborné; vím víc, co znamená; lépe jí porozumím; lehká na pochopení; učitelé ji mají rychleji napsanou; můžu ji ukázat rodičům; je vidět, jakou jsem dostal známku						
8	4.A – známka nemá nevýhody; jsem zvyklý; trest; více známek; špatná známka						
	4.B – nevím, ušetří stránky, špatně se čte, rodiče je vidí						
9	a	9	43	3	14	12	29
	b	7	33	12	57	19	45
	c	5	24	6	29	11	26
10	4.A – rodiče tomu nemusí rozumět; hodnotí se víc věcí; nedostanu špatnou známku; nemůžu dostat známku; maminka bude vědět, jak se ve škole chovám						
	4.B – je to hezčí; není to napsané čísly, dřív se to dozvím; může se číst; je to srozumitelné; je to slovy – ne číslicemi						
11	4.A – musí se nad tím přemýšlet; rodiče tomu nebudou věřit; je to ztráta času; nedostanu dobrou známku; nemůžu dostat jedničku; nejsem na to zvyklý; je to dlouhé na psaní; nebude tomu nikdo rozumět						
	4.B – je to moc dlouhé; známky jsou viditelnější; žádné; nevím, co to znamená; slovní hodnocení se mi špatně čte; je složitější; někdo to nepochopí; zabírá hodně místa; musí se číst						
12	a	14	67	11	52	25	60
	b	3	14	6	29	9	21
	c	4	19	4	19	8	19
13	a	14	40	18	48,7	32	46
	b	1	3	4	10,8	5	7
	c	3	9	2	5,4	5	7
	d	9	25	7	18,9	16	23
	e	4	11	4	10,8	8	11
	f	2	6	0	0	2	3
	g	0	0	1	2,7	1	1
	h	2	6	1	2,7	1	1
14	a	6	16	5	12	11	14
	b	9	24	11	26	20	25
	c	4	11	4	10	8	10
	d	1	3	2	5	3	4
	e	0	0	1	2	1	1
	f	3	8	4	10	7	9
	g	5	14	3	7	8	10

	h	9	24	8	19	17	22
	i	0	0	1	2	1	1
	j	0	0	1	2	1	1
	k	0	0	2	5	2	3

Výzkumný úkol č. 1 – tabulka č. 1

Zjišťování aktuálního přístupu žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Tabulka obsahuje tyto údaje a data:

Tabulka č. 1 zjišťuje pomocí dotazníku přístup žáků ke školnímu hodnocení. Tento vztah usuzuje na základě vyhodnocení odpovědí jednotlivých tříd a na základě vyhodnocení srovnáváním mezi dvěma zkoumanými třídami. Tabulka je rozdělena do osmi sloupců, které udávají číslo otázky, na niž žáci odpovídají, písmeno odpovědi na danou otázku, dále počet žáků ve třídě (hlavička tabulky), počet odpovědí v číslech (hlavička tabulky + ve sloupcích), počet odpovědí v procentech (hlavička tabulky + ve sloupcích) pro jednotlivou třídu a pro obě třídy dohromady.

Dotazník disponuje osmi oblastmi zjišťujícími přístup žáků ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Odpovědi na otázky ohledně psychické náročnosti hodnocení získáme prostřednictvím otázky č. 1.

- Nepostradatelnost hodnocení

Odpověď na otázku týkající se potřeby (nutnosti) hodnocení získáme vyhodnocením otázky č. 2.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování
Odpověď na otázku, na kolik daný způsob hodnocení splňuje představy dotazovaného, získáme díky otázce č. 3.
- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním
Odpověď na otázku důvodu nespokojenosti získáme skrze otázku č. 4.
- Co se skrývá za hodnocením známkou?
Odpověď na otázku smyslu hodnocení známkou (co známka hodnotí) zjišťujeme otázkou č. 5.
- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 6.
- Výhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení zjišťujeme z otázky č. 7.
- Nevýhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 8.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných
Odpověď na otázku, zda by slovní hodnocení vyhovovalo praxi, zjišťujeme zpracováním odpovědí na otázku č. 9.
- Výhody slovního hodnocení
Odpověď na otázku kladů slovního hodnocení získáme z otázky č. 10.
- Nevýhody slovního hodnocení
Odpověď na otázku míry záporů slovního hodnocení zpracujeme z otázky č. 11.

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry spolupracuje učitel se žákem v oblasti hodnocení – tabulka č. 1 obsahuje pouze názory žáků jednotlivých tříd a žáků obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a učitelů – viz tabulka č. 5.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Odpověď na otázku míry spolupráce zpracujeme z otázky č. 12.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého dítěte – tabulka č. 1 obsahuje pouze názory žáků jednotlivých tříd a žáků obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a rodičů – viz tabulka č. 3.

- Vztah mezi rodičem a žákem

Odpověď na otázku vztahu mezi rodičem a žákem v případě dobré a špatné známky zpracujeme z otázek č. 13 a 14.

Výsledky otázek žáků (číselné) jsou získány součtem všech odpovědí „a“, „b“, „c“, „d“, atd. Výsledky otázek žáků (procentuální) jsou získány vynásobením počtu jednotlivých odpovědí číslem 100 a následným vydělením celkovým počtem odpovědí. Jen u některých otázek je počet odpovědí roven počtu respondentů, protože u některých otázek bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Šedivou barvou jsou označeny buňky s vepsanými nejvyššími hodnotami (nejpočetnější odpověď na danou otázku).

1.5.2 Výzkumný úkol č. 2 – dotazník pro rodiče

Tabulka č. 2 – Výzkumný úkol č. 2

Zjišťování aktuálního přístupu rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení svých žáků. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Přístupy rodičů 4.A a 4.B ke školnímu hodnocení							
		4.A ZŠ Kouřim (počet - 15)	4.A ZŠ Kouřim (%)	4.B ZŠ Kouřim (počet - 16)	4.B ZŠ Kouřim (%)	4.A, B ZS Kouřim (počet - 31)	4.A + 4.B ZŠ Kouřim (%)
1	a	0	0	0	0	0	0
	b	3	20	4	25	7	22
	c	6	40	10	62,5	16	52
	d	6	40	2	12,5	8	26
2	a	12	86	15	94	27	90
	b	2	14	0	0	2	7
	c	0	0	1	6	1	3
	d	0	0	0	0	0	0
3	a	12	80	12	75	24	77
	b	2	13	2	12,5	4	13
	c	1	7	2	12,5	3	10
4	a	1	20	2	18	3	19
	b	0	0	1	9	1	6
	c	0	0	2	18	2	12,5
	d	2	40	2	18	4	25
	e	2	40	4	36	6	37,5
	f	0	0	0	0	0	0
5	a	6	30	5	29	11	30
	b	5	25	1	6	6	16
	c	3	15	6	35	9	24
	d	3	15	4	24	7	19
	e	1	5	1	6	2	5
	f	1	5	0	0	1	3
	g	1	5	0	0	1	3
	h	0	0	0	0	0	0
6	a	13	23	12	20	25	22
	b	11	19	10	17	21	18
	c	12	21	12	20	24	21
	d	10	17,5	6	10	16	14
	e	5	9	10	17	15	13
	f	2	3,5	3	5	5	4
	g	2	3,5	3	5	5	4

	h	2	3,5	3	5	5	4
7	4.A – je důležité vědět, jak má dítě během roku prospívá a pokud ne, tak se díky tomu dozvím, jak je na tom a kde je potřeba zabrat; přehledná informace, jak si dítě v jednotlivých předmětech stojí; motivuje k učení; pro učitele časově náročné; zpětná vazba; tradiční model hodnocení; jednoduchost; přehlednost; upozorňuje na nedostatky						
	4.B – motivuje děti k učení; dnes hodnotí každý; podle známek poznáme, zda dítě umí – zvládá učivo či ne; ukazuje aktuální znalosti nebo mezery v učivu; přiblíží nám, jaký má prospěch; rychlost						
8	4.A – pokud dítě neprospívá, tak ho známkování stresuje; každé dítě se bojí jít domů se špatnou známkou; někdy jeden nepovedený test a jedna špatná známka ovlivní konečné hodnocení, a to i přesto, že se žák vše doučil; dokáže demotivovat; je to pouhý nástroj a záleží na osobě pedagoga, jak s ním nakládá; nedokáže přesně vystihnout znalosti dítěte; špatná známka v žákovské knížce není mezi ostatními krásnými známkami hezká						
	4.B – známkování je výhodné; nevystihuje schopnost žáka říci učiteli svými slovy; komunikaci, je stresující; neobjektivnost						
9	a	1	7	3	18,75	4	13
	b	5	36	7	43,75	12	40
	c	8	57	6	37,5	14	47
10	4.A – dozvím se mnohem víc o prospěchu a o tom, co má dítě neumí a je tedy potřeba doma procvičit; nehodnotí jen znalosti, ale i snahu, zlepšení, zhoršení; lépe popíše, v čem dítě chybí a co mu nejde; je zde prostor pro diskusi; bezprostřednost a motivace v krátkém časovém úseku; nevím, nesetkala jsem se s tím; je pouze informativní						
	4.B – dává učiteli více prostoru se vyjádřit; vystihuje celkový pohled na výsledky žáka; žádné – dítě nemá motivaci; není tolik stresující						
11	4.A – náročnější čas na učitele; méně motivující pro žáky; nepřehlednost; velká práce pro učitele; nejasné a nepochopitelné pro dítě i pro rodiče						
	4.B – nevím, je pouze po určité době a nevystihuje aktuální znalosti žáka; každá dobrá známka je žene dopředu – chybí motivace; chybí přehled o výsledcích						
12	a	11	73	15	94	26	83,8
	b	3	20	0	0	3	9,6
	c	1	7	1	6	2	6,5
13	a	15	63	15	57,6	30	60
	b	2	8	2	7,6	4	8
	c	0	0	1	3,8	1	2
	d	6	25	8	30,7	14	28
	e	1	4	0	0	1	2
	f	0	0	0	0	0	0
	g	0	0	0	0	0	0
	h	0	0	0	0	0	0
14	a	0	0	0	0	0	0
	b	3	15	3	12	6	13
	c	8	40	7	28	15	33
	d	1	5	0	0	1	2
	e	0	0	1	4	1	2
	f	0	0	0	0	0	0

g	4	20	8	32	12	27
h	3	15	6	24	9	20
i	0	0	0	0	0	0
j	1	5	0	0	1	2
k	0	0	0	0	0	0

Výzkumný úkol č. 2 – tabulka č. 2

Zjišťování aktuálního přístupu rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení svých žáků. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Tabulka obsahuje tyto údaje a data:

Tabulka č. 2 obsahuje počty odpovědí rodičů žáků z jednotlivých tříd (číselně a procentuálně) i z obou tříd dohromady. Odpovědi na otázky ohledně přístupu ke školnímu hodnocení jsou také u rodičů zjišťovány pomocí dotazníku. Tento přístup je vyvozován na základě vyhodnocení odpovědí rodičů žáků jednotlivých tříd a na základě vyhodnocení srovnáváním mezi dvěma zkoumanými třídami. Tabulka je opět rozdělena do osmi sloupců, které udávají číslo otázky, na niž rodiče odpovídají, písmeno odpovědi na danou otázku, dále počet odpovídajících rodičů (v hlavičce tabulky), kteří jsou rozděleni do jednotlivých tříd podle toho, kterou třídu navštěvují jejich děti. Dále v tabulce nalezneme počet odpovědí v číslech (hlavička tabulky, pokud se počet odpovědí rovná počtu respondentů + ve sloupcích), počet odpovědí v procentech (hlavička tabulky + ve sloupcích) pro jednotlivou třídu a pro obě třídy dohromady.

Dotazník disponuje osmi oblastmi zjišťujícími přístup rodičů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Psychická náročnost hodnocení - stres
Odpovědi na otázky ohledně psychické náročnosti hodnocení získáme prostřednictvím otázky č. 1.
- Nepostradatelnost hodnocení
Odpověď na otázku týkající se potřeby (nutnosti) hodnocení získáme vyhodnocením otázky č. 2.
- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování
Odpověď na otázku, na kolik daný způsob hodnocení splňuje představy dotazovaného, získáme díky otázce č. 3.
- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním
Odpověď na otázku důvodu nespokojenosti získáme skrze otázku č. 4.
- Co se skrývá za hodnocením známkou?
Odpověď na otázku smyslu hodnocení známkou (co známka hodnotí) zjišťujeme otázkou č. 5.
- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 6.
- Výhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení zjišťujeme z otázky č. 7.
- Nevýhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 8.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných
Odpověď na otázku, zda by slovní hodnocení vyhovovalo praxi, zjišťujeme zpracováním odpovědí na otázku č. 9.

- Výhody slovního hodnocení

Odpověď na otázku kladů slovního hodnocení získáme z otázky č. 10.

- Nevýhody slovního hodnocení

Odpověď na otázku míry záporů slovního hodnocení zpracujeme z otázky č. 11.

• **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, zda si rodiče myslí, že učitel spolupracuje se žákem v oblasti hodnocení – tabulka č. 2 obsahuje pouze názory rodičů žáků jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí rodičů a žáků – viz tabulka č. 3.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Odpověď na otázku míry spolupráce zpracujeme z otázky č. 12.

• **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého žáka – tabulka č. 2 obsahuje pouze názory rodičů žáků z jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a rodičů – viz tabulka č. 3.

- Vztah mezi rodičem a žákem

Odpověď na otázku vztahu mezi rodičem a žákem v případě dobré a špatné známky zpracujeme z otázek č. 13 a 14.

Výsledky otázek rodičů (číselné) jsou získány součtem všech odpovědí „a“, „b“, „c“, „d“, atd. Výsledky otázek rodičů (procentuální) jsou získány vynásobením počtu jednotlivých odpovědí číslem 100 a následným vydělením celkovým počtem

odpovědí. Jen u některých otázek je počet odpovědí roven počtu respondentů, protože u některých otázek bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Šedivou barvou jsou označeny buňky s vepsanými nejvyššími hodnotami (nejpočetnější odpověď na danou otázku).

Průměrná hodnota všech otázek (včetně i a o) u tří dotazníků)
 Průměrná hodnota u otázky z pohledu žáků a jejich rodičů dvou tříd

Tabulka 4. Průměrná hodnota u otázky z pohledu žáků a jejich rodičů dvou tříd

Otázka	4A z 4B se školnímu hodnocení		4A z 4B se školnímu hodnocení		4A z 4B se školnímu hodnocení		
	4A Kouřila (žáci - 21)	4B ZŠ Kouřim (rodiče - 16)	4A z B ZŠ Kouřim (žáci - 42)	4A z B ZŠ Kouřim (žáci - 42)	4A + 4B ZŠ Kouřim (rodiče - 31)	4A + 4B ZŠ Kouřim (rodiče - 31)	
1	2	0	2	5	0	0	
2	21	4	26	15	7	22	
3	21	10	11	26	26	32	
4	2	12,5	4	9,5	8	26	
5	2	25	16	38	20	38	
6	12	0	26	42	2	7	
7	18	1	1	2	1	3	
8	18	0	5	12	0	0	
9	7	2	16	5	7	7	
10	14	2	12,5	5	12	4	13
11	14	2	12,5	8	15	3	10
12	14	2	14	31	35	3	19
13	1	5	3	7	1	6	
14	12	2	18	3	7	2	12,5
15	6	1	18	4	9	4	26
16	1	0	3	7	1	3	
17	0	0	11	25	0	0	
18	7	5	15	38	8	30	
19	2	0	8	16	6	16	
20	12	2	5	9	9	24	
21	13	4	21	10	19	7	18
22	4	1	0	7	18	2	5
23	4	0	0	5	9	1	3
24	11	0	2	4	1	3	
25	1	0	3	6	0	0	
26	2	0	13	13	2	32	
27	7	0	8	9	21	18	
28	7	20	28	35	24	21	
29	1	10	18	31	18	14	
30	21	11	14	16	15	13	
31	2	5	4	5	5	4	

1.5.3 Výzkumný úkol č. 3 – porovnávání vztahu žák - rodič

Tabulka č. 3 – Výzkumný úkol č. 3

Zjišťování aktuálního přístupu žáků a jejich rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a jejich rodičů dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Přístupy žáků a jejich rodičů 4.A a 4.B ke školnímu hodnocení													
		4 A ZŠ Kouřim (žáci - 21)		4 A ZŠ Kouřim (rodiče - 15)		4.B ZŠ Kouřim (žáci - 21)		4 B ZŠ Kouřim (rodiče - 16)		4.A, B ZŠ Kouřim (žáci - 42)		4.A + 4.B ZŠ Kouřim (rodiče - 31)	
1	a	0	0	0	0	2	9,5	0	0	2	5	0	0
	b	12	57	3	20	13	62	4	25	25	59,5	7	22
	c	6	29	6	40	5	24	10	62,5	11	26	16	52
	d	3	14	6	40	1	5	2	12,5	4	9,5	8	26
2	a	10	48	12	86	6	28,5	15	94	16	38	27	90
	b	7	33	2	14	13	61,9	0	0	20	48	2	7
	c	0	0	0	0	1	4,8	1	6	1	2	1	3
	d	4	19	0	0	1	4,8	0	0	5	12	0	0
3	a	13	62	12	80	16	76	12	75	29	69	24	77
	b	3	14	2	13	2	9,5	2	12,5	5	12	4	13
	c	5	24	1	7	3	14	2	12,5	8	19	3	10
4	a	5	26	1	20	15	60	2	18	20	45	3	19
	b	3	16	0	0	0	0	1	9	3	7	1	6
	c	0	0	0	0	3	12	2	18	3	7	2	12,5
	d	2	11	2	40	2	8	2	18	4	9	4	25
	e	1	5	2	40	2	8	4	36	3	7	6	37,5
	f	8	42	0	0	3	12	0	0	11	25	0	0
	g	2	11	2	40	2	8	2	18	4	9	4	25
5	a	6	19	6	30	9	40	5	29	15	27	11	30
	b	4	12,5	5	25	4	17	1	6	8	15	6	16
	c	2	6	3	15	3	13	6	35	5	9	9	24
	d	7	22	3	15	3	13	4	24	10	18	7	19
	e	6	19	1	5	1	4	1	6	7	13	2	5
	f	4	12,5	1	5	1	4	0	0	5	9	1	3
	g	2	6	1	5	0	0	0	0	2	4	1	3
	h	1	3	0	0	2	9	0	0	3	5	0	0
	i	2	6	1	5	0	0	0	0	2	4	1	3
6	a	8	18	13	23	5	12	12	20	13	15	25	22
	b	3	6,8	11	19	5	12	10	17	8	9	21	18
	c	11	25	12	21	13	31	12	20	24	28	24	21
	d	11	25	10	17,5	7	17	6	10	18	21	16	14
	e	6	13,6	5	9	8	19	10	17	14	16	15	13
	f	2	4,5	2	3,5	2	5	3	5	4	5	5	4

	g	0	0	2	3,5	1	2	3	5	1	1	5	4
	h	3	6,8	2	3,5	1	2	3	5	4	5	5	4
9	a	9	43	1	7	3	14	3	18,75	12	29	4	13
	b	7	33	5	36	12	57	7	43,75	19	45	12	40
	c	5	24	8	57	6	29	6	37,5	11	26	14	47
12	a	14	67	11	73	11	52	15	94	25	60	26	83,8
	b	3	14	3	20	6	29	0	0	9	21	3	9,6
	c	4	19	1	7	4	19	1	6	8	19	2	6,5
13	a	14	40	15	63	18	48,7	15	57,6	32	46	30	60
	b	1	3	2	8	4	10,8	2	7,6	5	7	4	8
	c	3	9	0	0	2	5,4	1	3,8	5	7	1	2
	d	9	25	6	25	7	18,9	8	30,7	16	23	14	28
	e	4	11	1	4	4	10,8	0	0	8	11	1	2
	f	2	6	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0
	g	0	0	0	0	1	2,7	0	0	1	1	0	0
	h	2	6	0	0	1	2,7	0	0	1	1	0	0
14	a	6	16	0	0	5	12	0	0	11	14	0	0
	b	9	24	3	15	11	26	3	12	20	25	6	13
	c	4	11	8	40	4	10	7	28	8	10	15	33
	d	1	3	1	5	2	5	0	0	3	4	1	2
	e	0	0	0	0	1	2	1	4	1	1	1	2
	f	3	8	0	0	4	10	0	0	7	9	0	0
	g	5	14	4	20	3	7	8	32	8	10	12	27
	h	9	24	3	15	8	19	6	24	17	22	9	20
	i	0	0	0	0	1	2	0	0	1	1	0	0
	j	0	0	1	5	1	2	0	0	1	1	1	2
	k	0	0	0	0	2	5	0	0	2	3	0	0

Výzkumný úkol č. 3 – tabulka č. 3

Zjišťování aktuálního přístupu žáků a jejich rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a jejich rodičů dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Tabulka obsahuje tyto údaje a data:

Porovnání aktuálního přístupu žáků a jejich rodičů, srovnání žáků a rodičů jednotlivých tříd, a poté i žáků obou tříd s rodiči obou tříd (a to nejen číselně, ale i procentuálně). Pro toto srovnávání je tabulka rozdělena do čtrnácti sloupců, které udávají číslo otázky, na niž žáci a rodiče odpovídají, písmeno odpovědi na danou otázku, dále počet odpovídajících žáků a rodičů (v hlavičce tabulky). V tabulce také nalezneme počet odpovědí rodičů a žáků (v jednotlivých třídách i pro obě třídy

společně) v číslech (hlavička tabulky, pokud se počet odpovědí rovná počtu respondentů + ve sloupcích), počet odpovědí v procentech (hlavička tabulky + ve sloupcích). Poté se v tabulce porovnávají hodnoty rodičů žáků z obou tříd se žáky obou tříd (opět číselně a procentuálně).

Odpovědi na otázky ohledně přístupu ke školnímu hodnocení jsou získávány u žáků i jejich rodičů pomocí dotazníku. Toto porovnávání je vyvozováno na základě vyhodnocení odpovědí rodičů a žáků jednotlivých tříd a obou tříd společně a na základě vyhodnocení srovnáváním mezi žáky a jejich rodiči.

Dotazník disponuje osmi oblastmi zjišťujícími přístup žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a jejich rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně, především shody a rozdíly mezi přístupem žáků a jejich rodičů.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Odpovědi na otázky ohledně psychické náročnosti hodnocení získáme prostřednictvím otázky č. 1.

- Nepostradatelnost hodnocení

Odpověď na otázku týkající se potřebnosti (nutnosti) hodnocení získáme vyhodnocením otázky č. 2.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

Odpověď na otázku, na kolik daný způsob hodnocení splňuje představy dotazovaného, získáme díky otázce č. 3.

- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním
Odpověď na otázku důvodu nespokojenosti získáme skrze otázku č. 4.
- Co se skrývá za hodnocením známkou?
Odpověď na otázku smyslu hodnocení známkou (co známka hodnotí) zjišťujeme otázkou č. 5.
- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 6.
- Výhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení zjišťujeme z otázky č. 7.
- Nevýhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 8.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu žáků a rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných
Odpověď na otázku, zda by slovní hodnocení vyhovovalo praxi, zjišťujeme zpracováním odpovědí na otázku č. 9.
- Výhody slovního hodnocení
Odpověď na otázku kladů slovního hodnocení získáme z otázky č. 10.
- Nevýhody slovního hodnocení
Odpověď na otázku míry záporů slovního hodnocení zpracujeme z otázky č. 11.

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, zda si rodiče myslí, že učitel spolupracuje se žákem v oblasti hodnocení – tabulka č. 2 obsahuje pouze názory rodičů žáků jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí rodičů a žáků – viz tabulka č. 3.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Odpověď na otázku míry spolupráce zpracujeme z otázky č. 12.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého žáka – tabulka č. 2 obsahuje názory rodičů žáků z jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a rodičů – viz tabulka č. 3.

- Vztah mezi rodičem a žákem

Odpověď na otázku vztahu mezi rodičem a žákem v případě dobré a špatné známky zpracujeme z otázek č. 13 a 14.

Výsledky otázek žáků a rodičů (číselné) jsou získány součtem všech odpovědí „a“, „b“, „c“, „d“, atd. Výsledky otázek žáků a rodičů (procentuální) jsou získány vynásobením počtu jednotlivých odpovědí číslem 100 a následným vydělením celkovým počtem odpovědí. Jen u některých otázek je počet odpovědí roven počtu respondentů, protože u některých otázek bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Šedivou barvou jsou označeny buňky s vepsanými nejvyššími hodnotami (nejpočetnější odpověď na danou otázku).

1.5.4 Výzkumný úkol č. 4 – dotazník pro učitele

Výzkumný úkol č. 4

Zpracovat a vyhodnotit data z pohledu přístupu samotných učitelů.

		Přístupy učitelů ke školnímu hodnocení									
		počet – 8 učitelů								%	
1	a	2								25	
	b	2								25	
	c	1								12,5	
	d	3								37,5	
2	a	4								50	
	b	3								37,5	
	c	1								12,5	
	d	0								0	
3	a	6								75	
	b	2								25	
	c	0								0	
4	a	0								0	
	b	0								0	
	c	3								60	
	d	1								20	
	e	0								0	
	f	1								20	
5	a	7								70	
	b	2								20	
	c	1								10	
6		1	2	3	4	5	6	7	8	aritmetický průměr	
	a	6	0	1	0	1	0	0	0	1,75 (1 - 2)	
	b	1	1	1	0	1	2	2	0	4,63 (4 - 5)	
	c	1	2	1	0	1	1	1	1	4,25 (4 - 5)	
	d	1	1	1	0	0	1	0	3	5,14 (5 - 6)	
	e	0	1	1	2	1	1	1	0	4,43 (4 - 5)	
	f	0	2	0	2	0	0	1	1	4,50 (4 - 5)	
	g	2	0	4	1	0	0	0	0	2,57 (2 - 3)	
	h	2	3	1	0	1	0	0	0	2,29 (2 - 3)	
7	a	1								12,5	
	b	2								25	
	c	5								62,5	
8	a	1								9	
	b	4								36	
	c	4								36	
	d	2								18	

9	a	1	6
	b	4	25
	c	7	44
	d	0	0
	e	1	6
	f	3	19
	g	0	0
10	a	4	29
	b	1	7
	c	0	0
	d	0	0
	e	3	21
	f	5	36
	g	1	7
	h	0	0
11	a	1	10
	b	2	20
	c	3	30
	d	1	10
	e	3	30
	f	0	0
12	a	1	12,5
	b	7	87,5
13	a	4	40
	b	2	20
	c	0	0
	d	0	0
	e	4	40
	f	0	0
14	a	4	44
	b	1	11
	c	4	44

Výzkumný úkol č. 4 – tabulka č. 4

Zpracovat a vyhodnotit data z pohledu přístupu samotných učitelů.

Tabulka obsahuje tyto údaje a data:

Pomocí dotazníku jsme se snažili zjistit přístup učitelů ke školnímu hodnocení, které je neoddelitelnou součástí jejich činnosti. Na základě vyhodnocení odpovědí učitelů získáme informace o jejich vztahu k hodnocení. Tentokrát je tabulka rozdělena pouze na čtyři sloupce, jen u otázky č. 6 bylo nutné tabulku rozšířit na jedenáct sloupců. První sloupec udává číslo otázky, na niž učitelé odpovídají, druhý sloupec určuje písmeno odpovědi na danou otázku, také v tabulce nalezneme počet odpovídajících učitelů (hlavička tabulky), ve třetím sloupci je udán počet odpovědí v číslech (hlavička tabulky + ve sloupcích) a ve čtvrtém sloupci počet odpovědí v procentech (hlavička tabulky + ve sloupcích). Otázka číslo šest je rozšířena z důvodu odlišnosti formy odpovědí. Zatímco v ostatních otázkách učitelé volí z možností „a“, „b“, „c“, „d“, atd., v šesté otázce měli učitelé rozhodnout, které z nabízených činností upřednostňují více a které méně – přiřazením čísel od 1 – nejvíce do 8 – nejméně. V posledním sloupci této otázky jsme zvolili ještě výpočet aritmetického průměru, abychom dokázali určit, v jakých početních hodnotách se pohybují odpovědi učitelů na tuto otázku.

Dotazník disponuje osmi oblastmi zjišťujícími přístup učitelů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Odpovědi na otázky ohledně psychické náročnosti hodnocení získáme prostřednictvím otázky č. 1.

- Nepostradatelnost hodnocení

Odpověď na otázku týkající se potřebnosti (nutnosti) hodnocení získáme vyhodnocením otázky č. 2.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování
Odpověď na otázku, na kolik daný způsob hodnocení splňuje představy dotazovaného, získáme díky otázce č. 3.
- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním
Odpověď na otázku důvodu nespokojenosti získáme skrze otázku č. 4.
- Co se skrývá za hodnocením žáka známkou?
Odpověď na otázku smyslu hodnocení známkou (co známka hodnotí) zjišťujeme otázkou č. 5.
- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 6.
- Výhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení zjišťujeme z otázky č. 10.
- Nevýhody klasifikace - známkování
Odpověď na otázku týkající se oblasti hodnocení získáme z otázky č. 11.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky praxe dotazovaných – úvaha o změně
Odpověď na otázku, zda by slovní hodnocení vyhovovalo praxi, zjišťujeme zpracováním odpovědí na otázku č. 12.
- Výhody slovního hodnocení
Odpověď na otázku kladů slovního hodnocení získáme z otázky č. 13.

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry spolupracuje učitel se žákem v oblasti hodnocení.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Odpověď na otázku míry spolupráce zpracujeme z otázky č. 14.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, co učitelům hodnocení přináší – co by změnili, které typy a jaká kritéria hodnocení používají.

- Obtížnost hodnocení

Odpověď na otázku potíží učitele při hodnocení zpracujeme z otázky č. 7.

- Používané typy hodnocení

Odpověď na otázku, které typy hodnocení učitelé používají, zjišťujeme z otázky č. 8.

- Kritéria hodnocení

Odpověď na otázku, jaká kritéria hodnocení učitelé používají, zjišťujeme z otázky č. 9.

Výsledky otázek učitelů (číselné) jsou získány součtem všech odpovědí „a“, „b“, „c“, „d“, atd. Výsledky otázek učitelů (procentuální) jsou získány vynásobením počtu jednotlivých odpovědí číslem 100 a následným vydělením celkovým počtem odpovědí. Jen u některých otázek je počet odpovědí roven počtu respondentů, protože u některých otázek bylo možné zaškrtnout více odpovědí. Šedivou barvou jsou označeny buňky s vepsanými nejvyššími hodnotami (nejpočetnější odpověď na danou otázku).

1.5.5 Výzkumný úkol č. 5 – porovnávání vztahu žák - učitel

Výzkumný úkol č. 5

Zjišťování aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Přístupy učitelů a jejich žáků 4.A a 4.B ke školnímu hodnocení									
		4.A ZŠ Kouřim (žáci - 21)		4.B ZS Kouřim (žáci - 21)		4.A, B ZŠ Kouřim (žáci - 42)		učitelé ZS Kouřim (počet 8)	
1	a	0	0	2	9,5	2	5	2	25
	b	12	57	13	62	25	59,5	2	25
	c	6	29	5	24	11	26	1	12,5
	d	3	14	1	5	4	9,5	3	37,5
2	a	10	48	6	28,5	16	38	4	50
	b	7	33	13	61,9	20	48	3	37,5
	c	0	0	1	4,8	1	2	1	12,5
	d	4	19	1	4,8	5	12	0	0
3	a	13	62	16	76	29	69	6	75
	b	3	14	2	9,5	5	12	2	25
	c	5	24	3	14	8	19	0	0
4	a	5	26	15	60	20	45	0	0
	b	3	16	0	0	3	7	0	0
	c	0	0	3	12	3	7	3	60
	d	2	11	2	8	4	9	1	20
	e	1	5	2	8	3	7	0	0
	f	8	42	3	12	11	25	1	20
9, 12	a	9	56	3	20	12	39	1	12,5
	b	7	44	12	80	19	61	7	87,5
12, 14	a	14	67	11	52	25	60	4	44
	b	3	14	6	29	9	21	1	11
	c	4	19	4	19	8	19	4	44

Výzkumný úkol č. 5 – tabulka č. 5

Zjišťování aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Tabulka obsahuje tyto údaje a data:

Porovnání aktuálního přístupu učitelů a žáků. Pro toto srovnávání je tabulka rozdělena do deseti sloupců, které udávají číslo otázky, na niž žáci a učitelé odpovídají, písmeno odpovědi na danou otázku. V tabulce také nalezneme počet odpovědí učitelů a žáků (v jednotlivých třídách i pro obě třídy společně) v číslech (hlavička tabulky, pokud se počet odpovědí rovná počtu respondentů + ve sloupcích), počet odpovědí v procentech (hlavička tabulky + ve sloupcích). Poté se v tabulce porovnávají hodnoty učitelů a žáků z obou tříd (opět číselně a procentuálně).

Odpovědi na otázky ohledně přístupu ke školnímu hodnocení jsou získávány u žáků i jejich učitelů pomocí dotazníku. Toto porovnávání je vyvozováno na základě vyhodnocení odpovědí učitelů a žáků jednotlivých tříd a obou tříd společně a na základě vyhodnocení srovnáváním mezi žáky a jejich učiteli.

Dotazník disponuje třemi oblastmi zjišťujícími přístup žáků a jejich učitelů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků jsou porovnávány, především shody a rozdíly mezi přístupem učitelů a jejich žáků.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Odpovědi na otázky ohledně psychické náročnosti hodnocení získáme prostřednictvím otázky č. 1.

- Nepostradatelnost hodnocení

Odpověď na otázku týkající se potřebnosti (nutnosti) hodnocení získáme vyhodnocením otázky č. 2.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování
Odpověď na otázku, na kolik daný způsob hodnocení splňuje představy dotazovaného, získáme díky otázce č. 3.
- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním
Odpověď na otázku důvodu nespokojenosti získáme skrze otázku č. 4.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků jsou porovnávány.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných
Odpověď na otázku, zda by slovní hodnocení vyhovovalo praxi, zjišťujeme zpracováním odpovědí na otázku č. 9 (u žáků), č. 12 (u učitelů).

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, zda dotazovaní myslí, že učitel spolupracuje se žákem (a naopak) v oblasti hodnocení.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem
Odpověď na otázku míry spolupráce zpracujeme z otázky č. 12 (u žáků), č. 14 (u učitelů).

Výsledky otázek žáků a učitelů (číselné) jsou získány součtem všech odpovědí „a“, „b“, „c“, „d“, atd. Výsledky otázek žáků a učitelů (procentuální) jsou získány vynásobením počtu jednotlivých odpovědí číslem 100 a následným vydělením celkovým počtem odpovědí. Jen u některých otázek je počet odpovědí roven počtu respondentů, protože u některých otázek bylo možné zaškrtnout více odpovědí.

Šedivou barvou jsou označeny buňky s vepsanými nejvyššími hodnotami (nejpočetnější odpověď na danou otázku).

Získané informace (přístup k datům do nástroje k určitému závěru) vyhodnocujeme na základě analýzy dat ze všech použitelných výzkumných úkolů.

1.4.1 výzkumný úkol č. 1 – zpracování dotazníku pro žáka – hodnotební komentář

Dotazník má aktuálního přístupu žáků (zvidněn v obou třídách dotazníky) ze školního prostředí. Získané informace z pohledu žáků dvou tříd jsou vzájemně porovnány.

Dotazník je k dispozici dvěma oblastmi zvlášť pomocí přístupu žáků ke školnímu prostředí.

1.4.1.1 Zpracování otázek č. 1

Získání aktuálního přístupu žáků ze školního prostředí, konkrétně klasifikaci zjednodovává a to pomocí různých položek v dotazníku. Získané informace z pohledu žáků jsou porovnávány v jedné třídě třídách a ve třídách třídách.

1.4.1.2 Získání informací hodnocení v otázce

Dotazník má aktuálního přístupu žáků tříd 4.A je hodnocení struktury jen v určitých situacích, pokud v této otázce mají převážně 1. třída ve 4.B. Odpovědi pro obě třídy dostávají podobný názor.

1.4.1.3 Získání informací hodnocení

Dotazník je k dispozici ve školním prostředí třídách, protože se s nimi získávají nové údaje. Je ve 4.A převládá 45% žáků. Pro třídu 4.B je důležitá odpověď pro 40% žáků, kde je 100% k 100% hodnota. Tento názor zastává 62% žáků třídy. Pokud se hodnota vrátí do společného názoru obou tříd, tak 45% dává přehled o tom, že se ho 100% žáků, kde je k 100% k 100% hodnota.

1.6 Vyhodnocení dat

Získané informace (pomocí nichž docházíme k určitým závěrům) vyhodnocujeme na základě analýzy dat ze všech pěti daných výzkumných úkolů.

1.6.1 Výzkumný úkol č. 1 – zpracování dotazníku pro žáka – hodnocení, komentář

Zjišťování aktuálního přístupu žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Dotazník disponuje čtyřmi oblastmi zjišťujícími přístup žáků ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Pro více než polovinu žáků třídy 4.A je hodnocení stresující jen v určitých situacích (předmětech). Stejný názor mají převážně i žáci ve 4.B. Obecně pro obě třídy dohromady platí stejný názor.

- Nepostradatelnost hodnocení

O tom, že je hodnocení ve školním prostředí zcela nezbytné, protože se s ním setkávají celý život, je ve 4.A přesvědčeno 48% žáků. Pro žáky 4.B je důležité především proto, že zjišťuje, kdo je lepší a kdo horší. Tento názor zastává 62% žáků třídy. Pokud se budeme zajímat o společný názor obou tříd, tak 48% dává přednost tomu, že hodnocení zjišťuje, kdo je lepší a kdo horší.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

V odpovědích na tuto otázku došlo k vzájemné shodě, protože jak žáci třídy 4.A (62%), tak i žáci třídy 4.B (76%) jsou se současným způsobem, kterým jsou hodnoceni, spokojeni. To potvrzuje i 69% žáků z obou tříd dohromady - obecně.

- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním

Tím, co žákům 4.A (38%) na hodnocení známkou nevyhovuje, je především to, že jim neřekne, jakým způsobem si mají výkon zlepšit. Žáci 4.B (58%) zastávají jiný názor, a to ten, že jim hodnocení známkou nevyhovuje především proto, že je špatná známka stresuje. Pokud se na získaná data podíváme z pohledu obou tříd dohromady, tak 43% souhlasí s názorem, že důvodem pro nespokojenost s klasifikací - známkováním je ten, že špatná známka žáky stresuje.

- Co se skrývá za hodnocením známkou?

Pokud se zeptáme žáků 4.A, co podle nich známka znamená (hodnotí), tak je to především jejich zájem o učivo, aktivitu, snahu a píli – u 22%. Žáci druhé čtvrté třídy jsou jiného názoru – známka hodnotí, co jsem se naučil, co jsem si zapamatoval – učivo – u 40%. Obecně žáci obou tříd si myslí, že známka hodnotí především učivo – co jsem se naučil, co jsem si zapamatoval.

- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?

Čtvrtina (25%) žáků 4.A si myslí, že učitel hodnotí především písemné práce a domácí úkoly. Ve 4.B učitel podle žáků hodnotí pouze písemné práce (31%). V hodnocení písemných prací se shodují nejen žáci jednotlivých tříd zvlášť, ale i obecně (dohromady) – 28%.

- Výhody klasifikace - známkování

Na tuto otázku, jaké výhody v klasifikaci – známkování spatřují, měli žáci možnost otevřeně odpovídat – odpovědi viz tabulka č. 1., otázka č. 7.

- Nevýhody klasifikace - známkování

Také tato otázka dává žákům prostor samostatně se vyjádřit – odpovědi viz tabulka č. 1, otázka č. 8.

• **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných

Pokud by žáci 4.A měli možnost zvolit si hodnocení slovní, tak 43%, tedy téměř polovina třídy by souhlasila. Oproti nim by více než polovina třídy 4.B (57%) neměla o toto hodnocení zájem. Pokud by rozhodovaly obě čtvrté třídy společně, tak by slovní hodnocení nechtělo 45%.

- Výhody slovního hodnocení

Žáci mají prostor pro otevřenou odpověď – viz tabulka č. 1, otázka č. 10.

- Nevýhody slovního hodnocení

Odpovědi na tuto otázku nalezneme v tabulce č. 1 – otázka č. 11.

• **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry spolupracuje učitel se žákem v oblasti hodnocení – tabulka č. 1 obsahuje pouze názory žáků jednotlivých tříd a žáků obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a učitelů – viz tabulka č. 5.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Na otázku spolupráce učitele a žáka odpověděli žáci obou tříd shodně. Více než polovina (67%) žáků 4.A a více než polovina (52%) žáků 4.B je toho názoru, že hodnocení je pouze věcí učitele, a tedy se s nimi na známce nedomlouvá.

Po spočítání odpovědí žáků obou tříd celkem (obecně) získáme informaci, že 60% žáků čtvrtých tříd se domnívá, že se s nimi učitel nedomlouvá na známce.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého žáka – tabulka č. 1 obsahuje pouze názory žáků jednotlivých tříd a žáků obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a rodičů – viz tabulka č. 3.

- Vztah mezi rodičem a žákem

Pokud dostanou žáci ve 4.A dobrou známku, tak podle 40% žáků je jejich rodiče pochválí. Stejně odpovědělo i téměř 50% žáků 4.B. Pro obě čtvrté třídy vyplývá, že 46% žáků je za dobrou známku pochváleno.

- Vztah mezi rodičem a žákem

V odpovědích žáků na tuto otázku opět panuje shoda. V případě špatné známky podle 24% žáků jejich rodiče požadují za trest se učit a podle 24% žáků se rodiče zlobí. Ve 4.B bylo zjištěno, že 26% žáků odpovědělo, že se musí za trest učit. Čtvrtina (25%) žáků obou tříd dohromady (obecně) se musí za trest učit.

1.6.2 Výzkumný úkol č. 2 – zpracování dotazníku pro rodiče – hodnocení, komentář

Zjišťování aktuálního přístupu rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení svých žáků. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Dotazník disponuje čtyřmi oblastmi zjišťujícími přístup rodičů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Pro téměř polovinu (40%) rodičů žáků 4.A není vůbec stresující nebo o tom nikdy nepřemýšlela (40%). Rodiče žáků 4.B (62,5%) jsou názoru, že hodnocení není pro ně vůbec stresující. Obecně pro polovinu rodičů čtvrtých tříd (52%) není hodnocení vůbec stresující.

- Nepostradatelnost hodnocení

Rodiče žáků z obou tříd (90%) si myslí, že hodnocení je nutné, protože se s ním setkáváme celý život. Ze 4.A si to myslí 86% rodičů a ze 4.B 94% rodičů. Z toho vyplývá, že v současnosti je hodnocení zcela nepostradatelné.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

Se způsobem, kterým jsou jejich žáci hodnoceni, tedy hodnocením známkou, souhlasí 80% rodičů žáků 4.A a 75% rodičů žáků 4.B. Více než tři čtvrtě rodičů čtvrtých tříd je nakloněno hodnocení známkou.

- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním

Jako důvody, proč jsou rodiče nespokojeni s tímto způsobem klasifikování, označili rodiče žáků 4.A, že špatná známka nemotivuje k lepšímu výkonu (40%) a že známka neřekne, jakým způsobem lze výkon zlepšit (40%). S druhým důvodem se shodují i rodiče žáků 4.B (36%). Pro obě třídy (obecně) bylo zjištěno, že 37,5% rodičů spatřuje důvod nespokojenosti v nevědomosti, jak si známku vylepšit.

- Co se skrývá za hodnocením známkou?

Podle více než čtvrtiny (30%) rodičů žáků 4.A známka znamená míru porozumění učivu žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě – především to, co se mé dítě naučilo, co si zapamatovalo – učivo (nic jiného učitele nezajímá). Rodiče žáků 4.B jsou jiného názoru – podle nich (35%) má známka motivační charakter – zvyšuje aktivitu žáka a jeho zájem o získání dobrých známek. Tento názor zastává 30% rodičů při nerozlišování podle tříd jejich žáků (rodičů obecně).

- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?

Podle téměř čtvrtiny (23%) rodičů žáků 4.A učitel hodnotí soustavnou připravenost žáka na vyučování, jeho zájem o učivo, aktivitu. Ve 4.B se objevily dva převažující názory rodičů, a to, že první souhlasí s názorem rodičů žáků 4.A (20%) a druhý, že učitel hodnotí písemné práce (20%). V přepočtu společných odpovědí pro obě třídy (obecně) převažuje názor hodnocení soustavné připravenosti na vyučování, zájmu o učivo, aktivity.

- Výhody klasifikace - známkování

Odpovědi na tuto otevřenou otázku nalezneme v tabulce č. 2, otázka č. 7.

- Nevýhody klasifikace - známkování

I tyto odpovědi nalezneme v tabulce č. 2, otázka č. 8.

• **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných

Více než polovina (57%) rodičů žáků 4.A se nedokáže rozhodnout, zda by souhlasili s tím, že by jejich žák byl hodnocen slovně. Oproti tomu téměř polovina (43,75%) rodičů žáků 4.B by s tím nesouhlasila. Pokud by šlo obecně o názor rodičů čtvrtých tříd, tak rodiče nevědí.

- Výhody slovního hodnocení

Opět dán rodičům prostor volně se vyjádřit na téma slovního hodnocení. – viz tabulka č. 2, otázka č. 10.

- Nevýhody slovního hodnocení

Další otázka s možností volné odpovědi – viz tabulka č. 2, otázka č. 11.

• **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, zda si rodiče myslí, že učitel spolupracuje se žákem v oblasti hodnocení – tabulka č. 2 obsahuje pouze názory rodičů žáků jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí rodičů a žáků – viz tabulka č. 3.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Téměř 75% rodičů žáků 4.A si myslí, že hodnocení je pouze věcí učitele. U této otázky panuje opět shoda v obou třídách. Ve 4.B je to až 94% rodičů. U celkového počtu rodičů čtvrtých tříd (tedy obecně) je to 83,8% rodičů.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého žáka – tabulka č. 2 obsahuje pouze názory rodičů žáků z jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a rodičů – viz tabulka č. 3.

- Vztah mezi rodičem a žákem

Pokud žák dostane dobrou známku, tak 63% rodičů žáků 4.A chválí. Ve 4.B je to téměř 58% rodičů. Pro obě třídy celkem (obecně) je tento počet 60% rodičů.

- Vztah mezi rodičem a žákem

V případě špatné známky 40% rodičů žáků 4.A požaduje, aby se jejich žák vše doučil a nechal se vyvolat. Ze 4.B je 32% rodičů smutných. Pro obě třídy (obecně) převládá názor, aby se žáci vše doučili a nechali se vyvolat.

1.6.3 Výzkumný úkol č. 3 – zpracování dotazníku pro žáka a rodiče společně – hodnocení, komentář

Zjišťování aktuálního přístupu žáků a jejich rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a jejich rodičů dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Dotazník disponuje čtyřmi oblastmi zjišťujícími přístup žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a jejich rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně, jde především o shody a rozdíly mezi přístupem žáků a jejich rodičů.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Podle žáků tříd 4.A i 4.B je hodnocení stresující v některých situacích (předmětech). Podle rodičů žáků 4.A není hodnocení vůbec stresující anebo neví, protože o tom nikdy nepřemýšleli, u rodičů žáků 4.B není hodnocení vůbec stresující. Obecně žáci čtvrtých tříd považují hodnocení za stresující jen v určitých situacích (předmětech), pro rodiče není hodnocení vůbec stresující.

- Nepostradatelnost hodnocení

Pro žáky 4.A je hodnocení nutné, protože se s ním setkávají celý život. Žáci 4.B považují hodnocení za nutné z důvodu rozlišení toho, kdo je lepší a kdo horší. U rodičů obou čtvrtých tříd převažuje názor nutnosti hodnocení, protože se s ním setkáváme celý život. Obecně žáci čtvrtých tříd považují hodnocení za nutné kvůli

zjištění toho, kdo je lepší a kdo je horší. Obecně rodiče žáků čtvrtých tříd si myslí, že hodnocení je nutné, protože se s ním setkáváme celý život.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

U této otázky se shoduje většina respondentů na odpovědi, že jim hodnocení známkou zcela vyhovuje.

- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním

Důvodem pro nespokojenost žáků 4.A je nevědomost zlepšení svého výkonu, u 4.B stres. U rodičů žáků 4.A je důvodem demotivace špatnou známkou a nevědomost zlepšení výkonu, stejně tak u 4.B – nevědomost zlepšení výkonu. U žáků čtvrtých tříd celkem převažuje důvod stresu, u jejich rodičů důvod nevědomosti zlepšení výkonu.

- Co se skrývá za hodnocením známkou?

Žáci 4.A si myslí, že známka hodnotí především jejich zájem o učivo, aktivitu a píli. Žáci 4.B jsou názoru, že známka hodnotí, co se žáci naučí, zapamatují – učivo. Rodiče žáků 4.A si také myslí, že známka hodnotí, co se žáci naučí, zapamatují – učivo. U rodičů žáků 4.B převažuje názor, že známka má motivační charakter – zvyšuje aktivitu žáka a jeho zájem o zisk dobrých známek. Obecně se názor všech rodičů a žáků shoduje v tom, že známka hodnotí, co se žák naučil, co si zapamatoval – učivo, míru uplatnění učiva žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě.

- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?

Podle žáků 4.A učitel hodnotí písemné práce a domácí úkoly. Podle žáků 4.B hodnotí soustavnou připravenost na vyučování, zájem o učivo a aktivitu. Rodiče žáků 4.A si myslí, že učitel hodnotí především písemné práce. U rodičů žáků 4.B převažují názory, že učitel hodnotí soustavnou připravenost na vyučování, zájem o učivo a aktivitu, písemné práce. Obecný názor žáků je, že učitel hodnotí písemné práce,

u rodičů je názor, že učitel hodnotí soustavnou připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivitu.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu žáků a rodičů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků a rodičů jsou porovnávány v jednotlivých třídách a ve třídách vzájemně.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných

Žákům 4.A by slovní hodnocení vyhovovalo, ale žákům 4.B ne. Rodiče žáků 4.A nevědí, stejně tak jako rodiče žáků 4.B. Obecně žákům čtvrtých tříd by slovní hodnocení nevyhovovalo, rodiče nevědí.

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, zda si rodiče myslí, že učitel spolupracuje se žákem v oblasti hodnocení – tabulka č. 2 obsahuje pouze názory rodičů žáků jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí rodičů a žáků – viz tabulka č. 3.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

U této otázky se žáci i rodiče (jednotlivě i obecně) shodují na tom, že učitel nespolupracuje se svými žáky.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry hodnocení (dobrá a špatná známka) ovlivňuje vztahy mezi rodiči a žáky. Do jaké míry se rodiče zajímají o prospěch svého žáka – tabulka č. 2 obsahuje názory rodičů žáků z jednotlivých tříd a rodičů z obou tříd společně. Zpracování a vyhodnocení dat z odpovědí žáků a rodičů – viz tabulka č. 3.

- Vztah mezi rodičem a žákem

I u této otázky se žáci i rodiče (jednotlivě i obecně) shodují na tom, že rodiče své žáky za dobrou známku chválí.

- Vztah mezi rodičem a žákem

Žáci čtvrtých tříd (jednotlivě i obecně) se shodují na tom, že v případě špatné známky se musí za trest učit. Rodiče žáků čtvrtých tříd (jednotlivě i obecně) se shodli na tom, že se jejich žáci v případě špatné známky musí vše doučit a nechat se vyvolat.

1.6.4 Výzkumný úkol č. 4 – zpracování dotazníku pro učitele – hodnocení, komentář

Zpracovat a vyhodnotit data z pohledu přístupu samotných učitelů.

Dotazník disponuje čtyřmi oblastmi zjišťujícími přístup učitelů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Více než polovina učitelů (37,5%) se shoduje, že hodnocení není stresující ani pro ně, ani pro žáky.

- Nepostradatelnost hodnocení

Podle poloviny učitelů (50%) je hodnocení nezbytné, především proto, že hodnocení provází člověka celým životem.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

Současný způsob, kterým učitelé hodnotí, hodnocení známkou, vyhovuje 75% učitelů.

- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním

Téměř 60% učitelů vidí jako problém neobjektivnost hodnocení.

- Co se skrývá za hodnocením žáka známkou?

Pro 70% učitelů znamená hodnocení žáka míru porozumění učivu žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě.

- Co učitel ve vyučovací jednotce hodnotí?

Nejvíce učitelé při hodnocení věnují pozornost soustavné připravenosti na vyučování, zájmu o učivo a aktivitě. Nejméně pozornosti věnují domácím úkolům.

- Výhody klasifikace - známkování

Za největší výhodu klasifikace – známkování považuje 36% učitelů snadnost porozumění pro učitele, žáka i rodiče.

- Nevýhody klasifikace - známkování

Nejčastější nevýhody klasifikace – známkování spatřuje 30% učitelů v riziku „filatelie“ – sbírání známek a v nízké výpovědní hodnotě – známka vypovídá pouze o úrovni znalostí, vědomostí a dovedností, ale nevypovídá nic o sociálních dovednostech a schopnostech žáka – schopnost spolupracovat, rozvoj osobnosti, atd.

• **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky praxe dotazovaných – úvaha o změně

Téměř většina učitelů (87,5%) neuvažuje o změně hodnocení.

- Výhody slovního hodnocení

Podle 40% učitelů slovní hodnocení přináší rozšíření oblasti hodnocení (nezaměřuje se pouze na výkon žáka). Dalších 40% učitelů se domnívá, že hodnocení přináší hodnocení sociální oblasti – přístup k učivu, připravenost, snahu, integraci do kolektivu, spolupráci ve skupině, atd.

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, do jaké míry spolupracuje učitel se žákem v oblasti hodnocení.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Téměř polovina učitelů (44%) se domnívá, že dává žákům možnost podílet se na hodnocení. Druhá skupina učitelů (44%) si myslí, že spolupracuje se žáky jen občas, a to pokud vyjde čas nebo se to v dané situaci hodí.

- **Zjišťovaná oblast č. 4**

Zpracovat a vyhodnotit data, co učitelům hodnocení přináší – co by změnili, které typy a jaká kritéria hodnocení používají.

- Obtížnost hodnocení

Více než polovině učitelů (62,5%) hodnocení způsobuje někdy potíže. Vyskytují se situace, kdy nevědí, která kritéria hodnocení mají zvolit.

- Používané typy hodnocení

Učitelé používají dva typy hodnocení. Téměř polovina (36%) používá normativní hodnocení a druhá téměř polovina (36%) formativní hodnocení.

- Kritéria hodnocení

Učitelé ve větší míře (44%) používají jako kritérium hodnocení aktivitu žáka (přípravu na hodiny, průběžné hodnocení, výkon z předchozích hodin, zájem, snahu, atd.)

1.6.5 Výzkumný úkol č. 5 – zpracování dotazníku pro žáka a učitele společně – hodnocení, komentář

Zjišťování aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány.

Dotazník disponuje třemi oblastmi zjišťujícími přístup žáků a jejich učitelů ke školnímu hodnocení:

- **Zjišťovaná oblast č. 1**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně klasifikaci - známkování, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků jsou porovnávány, především shody a rozdíly mezi přístupem učitelů a jejich žáků.

- Psychická náročnost hodnocení - stres

Pro více než polovinu žáků třídy 4.A a 4.B (i obecně – pro žáky obou tříd celkem) je hodnocení v určitých situacích stresující. Učitelé si myslí, že hodnocení není stresující ani pro ně, ani pro žáky.

- Nepostradatelnost hodnocení

Pro téměř polovinu žáků třídy 4.A je hodnocení zcela nezbytné, protože doprovází celým životem. Žáci 4.B si myslí, že je hodnocení důležité z důvodu zjištění, kdo je lepší a kdo horší, a tak to platí obecně i pro obě třídy celkem. Učitelé se domnívají, že hodnocení doprovází člověka celým životem.

- Vztah dotazovaného k současnému způsobu hodnocení – klasifikace - známkování

Více než polovině z každé skupiny respondentů vyhovuje způsob hodnocení – klasifikace – známkování.

- Důvody pro nespokojenost s klasifikací - známkováním

Žákům 4.A známky nevyhovují především z důvodu nevědomosti, jak danou známku vylepšit. Žáci 4.B nejsou spokojeni se známkami kvůli tomu, že je špatná známka stresuje. To platí i obecně pro obě třídy dohromady. Učitelům nevyhovuje známka především kvůli její neobjektivnosti.

- **Zjišťovaná oblast č. 2**

Zjištění aktuálního přístupu učitelů a jejich žáků ke školnímu hodnocení, konkrétně slovnímu hodnocení, a to pomocí různých položek v dotazníku. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků jsou porovnávány.

- Zda slovní hodnocení splňuje požadavky dotazovaných

Více než polovině žáků 4.A by slovní hodnocení vyhovovalo. Ale většině žáků 4.B (80%) ne. Obecně 61% všech žáků by slovní hodnocení nevyhovovalo. Ani více než 87,5% učitelů o změně hodnocení neuvažuje.

- **Zjišťovaná oblast č. 3**

Zpracovat a vyhodnotit data, zda si dotazovaní myslí, že učitel spolupracuje se žákem (a naopak) v oblasti hodnocení.

- Spolupráce mezi učitelem a žákem

Více než polovina žáků 4.A se domnívá, že učitel s nimi při hodnocení nespolupracuje. Totéž si myslí i více než polovina žáků 4.B. To platí i pro skupinu žáků obecně. Učitelé si myslí, že se žáky spolupracují (44%) nebo jen občas (44%).

Shrnutí

Podstatou praktické části bylo vystihnout a porovnat přístupy a vztahy všech činitelů, jenž se vzájemně podílejí na školním hodnocení, ať se jedná o samotného hodnotitele, tedy učitele, subjekt hodnocení, tedy žáka, nebo o zasvěceného pozorovatele, tedy rodiče. Dále chceme zjistit, zda a jakým způsobem se liší vztah (přístup) všech zúčastněných činitelů k hodnocení.

Data byla získána na základě empirického výzkumu pomocí dotazníku.

Nejprve bylo nutné zjistit aktuální přístup žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu žáků dvou tříd byly navzájem porovnány. Tím byly získány podklady i pro následné porovnávání žáků jednotlivých tříd i dohromady (obecně) s jejich rodiči, následně pak dohromady (obecně) s jejich učiteli.

Druhým krokem bylo zjištění aktuálního přístupu rodičů (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení svých dětí. Tyto zjištěné skutečnosti z pohledu rodičů žáků dvou tříd byly navzájem porovnány.

Poté byla data žáků čtvrtých tříd a jejich rodičů srovnána.

Čtvrtým krokem bylo zpracovat a vyhodnotit data z pohledu přístupu samotných učitelů.

Na závěr byly zjištěné informace z dotazníků žáků a učitelů srovnány.

Data jsem analyzovala na základě informací, které jsem získala v kapitolách teoretické části. Tato data vycházejí z pěti jednotlivých výzkumných úkolů, které se vztahují k cíli této diplomové práce.

Na základě sesbíraných dat bylo zjištěno, že se přístupy žáků, jejich rodičů a učitelů ke školnímu hodnocení ve většině otázek liší.

Na otázku, zda je hodnocení stresující, většina žáků odpověděla, že je pro ně stresující pouze v některých situacích (předmětech). Pro rodiče není hodnocení vůbec stresující. Učitelé se dokonce domnívají, že hodnocení není stresující pro ně, ani pro jejich žáky. Tudíž se názory na otázku stresu při hodnocení neshodují.

Dále bylo zjištěno, že pro žáky je hodnocení zdrojem informace, kdo je lepší a kdo horší. Také rodiče a učitelé souhlasí s nutností hodnocení, ale proto, že bude provázet žáky celým životem. Stejný názor mají pouze rodiče a učitelé, tedy dospělí.

Všechny tři skupiny respondentů se shodly na tom, že jim současný způsob hodnocení vyhovuje.

Důvody, proč respondenti se známkováním nesouhlasí, se různí. U žáků je to především kvůli stresu. Rodiče si myslí, že málokdy je známka spravedlivá – v porovnání s výkony ostatních žáků. To svým způsobem potvrzují i učitelé, kteří se shodují na tom, že nevýhodou známky je její neobjektivnost.

Žáci a jejich rodiče se shodli, že známka hodnotí především míru porozumění učivu a schopnost uplatnění znalosti v praktickém životě – především to, co se žák naučí a zapamatuje si – nic jiného než učivo učitele nezajímá.

Podle žáků učitel dává při hodnocení přednost písemným pracím, podle rodičů soustavné připravenosti na vyučování, zájmu o učivo a aktivitě.

S názorem, že hodnocení je pouze věcí učitele a že učitel nespolupracuje při hodnocení se žákem, souhlasí všechny tři skupiny respondentů.

Rodiče i žáci se shodují na tom, že pokud žák dostane dobrou známku, tak jej rodiče pochválí.

Částečná shoda je i v případě špatné známky. Žáci se shodli na tom, že se musí za trest učit. Rodiče po žácích požadují, aby se vše doučili a nechali se vyvolat.

Shody mezi žáky, jejich rodiči a učiteli jsou malého počtu. Všechny tři skupiny respondentů se shodují jen ve dvou názorech – vyhovuje jim současný způsob hodnocení (klasifikace – známkování) a hodnocení patří pouze do rukou učitele.

Mezi žáky a rodiči panuje shoda ve čtyřech případech - vyhovuje jim současný způsob hodnocení (klasifikace – známkování); známka hodnotí, co jsem se naučil,

co jsem si zapamatoval, tedy učivo; hodnocení je pouze věcí učitele a v případě dobré známky je žák rodiči chválen.

Ve vztahu žáků a jejich učitelů je zřejmá shoda ve třech případech - vyhovuje jim současný způsob hodnocení (klasifikace – známkování); nevyhovovalo by jim slovní hodnocení a hodnocení je pouze věcí učitele.

Dále jsme chtěli zjistit, zda a jakým způsobem se liší vztah (přístup) všech zúčastněných činitelů ke slovnímu hodnocení.

Na základě sebraných dat bylo zjištěno, že ani učitelé a ani žáci nemají o slovní hodnocení zájem (bylo by nevyhovující). Rodiče v tomto případě nevědí, ke kterému názoru se mají přiklonit.

Závěr

V závěru této diplomové práce bych se chtěla věnovat přínosu jednotlivých cílů její tvorbě. Využito bylo pěti stanovených výzkumných úkolů, jež vedly k celkovému zhodnocení výsledků výzkumu. Jak již bylo dříve poznamenáno, vycházela jsem z poznatků teoretické části.

Prvním cílem bylo zmapovat na základě dotazníků vztah žáků čtvrtých tříd ke školnímu hodnocení – klasifikaci – známkování. A to na základě čtyř zjišťovaných oblastí (klasifikace – známkování: stres z hodnocení, nepostradatelnost hodnocení, výhody, nevýhody; slovní hodnocení – výhody, nevýhody; spolupráce s učitelem; vztahy s rodiči).

Z podkladu prvního ze stanovených cílů jsem získala data potřebná pro vyhodnocení vztahu žáků jednotlivých tříd ke školnímu hodnocení. Získaná výsledná data byla nezbytná pro postup ke třetímu a pátému stanovenému cíli, a to z důvodu následného porovnání, jakým způsobem a zda vůbec se liší přístup žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení (u pátého cíle u učitelů). V zásadě šlo o porovnání odpovědí žáků a jejich rodičů (u pátého cíle u učitelů), ať již z pohledu jednotlivých tříd, nebo obou tříd společně. Úkolem bylo porovnat názor dospělého – rodiče (u pátého cíle – učitele) – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

- V praktické části bylo zjištěno na základě empirického výzkumu, že se žáci jednotlivých čtvrtých tříd v názoru na školní hodnocení ve větší míře shodují. Dokladem toho je, že na sedm otázek z deseti bylo odpovězeno shodně.

Druhým stanoveným cílem této diplomové práce bylo na základě dotazníků zjistit vztah rodičů žáků ke školnímu hodnocení (opět na základě čtyř zjišťovaných oblastí). I tato získaná data byla nutná pro postup ke třetímu stanovenému cíli, a to z důvodu následného porovnání, jakým způsobem a zda vůbec se liší přístup žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení. V zásadě šlo o porovnání odpovědí žáků a jejich

rodičů, ať již z pohledu jednotlivých tříd, nebo obou tříd společně. Úkolem bylo porovnat názor dospělého – rodiče – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

- Na základě prakticky získaných poznatků jsem došla k závěru, že se rodiče žáků z jednotlivých čtvrtých tříd převážně (v sedmi z deseti otázek) shodují na stejných názorech ohledně školního hodnocení.

Třetím cílem bylo zodpovědět, jakým způsobem a zda vůbec se liší přístup žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení. V zásadě jde o porovnání odpovědí žáků a jejich rodičů, ať již z pohledu jednotlivých tříd, nebo obou tříd společně. Má za úkol porovnat názor dospělého – rodiče – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

- Názory žáků a jejich rodičů ke školnímu hodnocení se ve větší míře neshodují. Dokladem toho jsou pouze čtyři shodně zodpovězené otázky z deseti.

Čtvrtý cíl výzkumu byl věnován výzkumu třetí skupiny respondentů, a to učitelům a jejich vztahu k jejich každodenní činnosti – hodnocení. Získaná výsledná data byla nezbytná pro postup k pátému stanovenému cíli, a to z důvodu následného porovnání, jakým způsobem a zda vůbec se liší přístup žáků a jejich učitelů ke školnímu hodnocení. V zásadě šlo o porovnání odpovědí žáků a jejich učitelů, ať již z pohledu jednotlivých tříd, nebo obou tříd společně. Úkolem bylo porovnat názor dospělého – učitele – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

Pátým cílem výzkumu bylo zjistit aktuální přístup učitelů a jejich žáků (zvláště i obou tříd dohromady) ke školnímu hodnocení. Zjištěné skutečnosti z pohledu učitelů a jejich žáků dvou tříd jsou navzájem porovnány. Úkolem je porovnat názor dospělého – učitele – s názory žáků v dané třídě nebo třídách.

- Žáci a jejich učitelé se shodují v polovině názorů (ve třech ze šesti otázek).

Na závěr této diplomové práce je vhodné napsat, že díky ní je možné získat zajímavý (a především kompletní) přehled o názorech na školní hodnocení konkrétních (námi oslovených) aktérů, jak žáků, tak i jejich učitelů a rodičů. Je možné se tak lépe vcítit do přístupu žáků, učitelů a rodičů, který tak nabízí možnost zlepšení spolupráce ze všech tří stran a tím i přispění k příjemnější školní a rodinné atmosféře. Přínosem je nejen jednotlivé porovnání žáků (rodičů) jednotlivých čtvrtých tříd, ale i jejich vzájemné porovnání pohledu na věc. Neméně přínosné je i srovnání žáků obou čtvrtých tříd dohromady společně se všemi jejich rodiči.

Je zcela zřejmé, že jak rodiče, tak i učitelé (obecně dospělí) mají ve většině případů jiný názor než jejich děti - žáci.

Použitá literatura a informační zdroje

AMONAŠVILI, Š. A. *Výchovná a vzdělávací funkce hodnocení ve vyučování žáků*. Praha : PedF UK, 1987.

ČERVENKA, S. *Slovní hodnocení*. Kroměříž : Iuventa, 1994.

ČÍHALOVÁ, E.; MAYER, I. *Klasifikace a slovní hodnocení*. Praha : Agentura Strom, 1997. ISBN 80-901954-6-6.

DVOŘÁKOVÁ, M. Charakteristika slovního hodnocení. In ČERVENKA, S. *Slovní hodnocení*. Kroměříž : Iuventa, 1994. s. 11 – 15.

GAVORA, P. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-7315-104-9.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno : Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X.

HAZUKOVÁ, H. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově II*. Praha : PedF UK, 1995.

HOLOUŠOVÁ, D. Osobnost učitele. In GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná didaktika I*. Olomouc : Hanex, 2002, s. 164 – 194. ISBN 80-85783-20-7.

JŮVA, V. sen. & jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5.

KOHOUTEK, R. *Metoda pozorování a hodnocení žáka*. Brno : Cerm, 1997. ISBN 80-7204-047-2.

KOLÁŘ, Z.; NAVRÁTIL, S.; ŠIKULOVÁ, R. *Školní hodnocení a jeho současné problémy*. Ústí nad Labem : Pedagogická fakulta UJEP, 1998. ISBN 80-7044-202-6.

KOLÁŘ, Z.; ŠIKULOVÁ, R. *Hodnocení žáků*. Praha : Grand Publishing, 2005. ISBN 80-247-0885-X.

KOMENSKÝ, J. A. *Škola vševědná, I. § 38*.

- KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-965-8.
- NOVÁČKOVÁ, J. Co všechno také s hodnocením souvisí. In ČERVENKA, S. *Slovní hodnocení*. Kroměříž : Iuventa, 1994. s. 22 - 24.
- PARÍZEK, V. *Obsah vyučování*. Praha : PedF UK, 1996.
- PARÍZEK, V. *Učitel v nezvyklé školní situaci*. Praha : SPN, 1990. ISBN 80-04-23897-1.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha : Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-569-8.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- SCHIMUNEK, F. P. *Slovní hodnocení žáků*. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-85282-91-7.
- SKALKOVÁ, J., aj. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha : SPN, 1985.
- SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-262-9.
- SOLFRONK, J. *Zkoušení a hodnocení žáků*. Praha : PedF UK, 1996.
- SPIPKOVÁ, V., aj. *Didaktická východiska primárního vzdělávání na základní škole*. Praha : PedF UK, 1996. ISBN 80-86039-00-5.
- SPIPKOVÁ, V. Nové přístupy k hodnocení žáků při vyučování. In ČERVENKA, S. *Slovní hodnocení*. Kroměříž : Iuventa, 1994. s. 24 - 29.
- SÝKORA, M. *Didaktická analýza školního hodnocení*. Praha : VÚOŠ, 1983.
- TUČEK, A. *Problémy školního hodnocení žáků*. Praha : SPN, 1966.
- VELIKANIČ, J. *Skúšanie, hodnotenie a klasifikácia žiakov*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1973.
- VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany : H & H, 2000. ISBN 80-86022-79-X.

ŽÁČKOVÁ, H.; Jucovičová, D. *Metody hodnocení a tolerance dětí s SPU*. Praha : D & H, 1999.

Elektronické zdroje

Základní škola Miloše Šolleho Kouřim, okres Kolín : Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. [Kouřim] : Verze 2007/2008 (platnost od 3. 9. 2007) [cit. 2008-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zsk.cz/Dokumenty/Charakteristika%20SVP.doc>>.

Základní škola Miloše Šolleho Kouřim, okres Kolín : Školní řád [online]. [Kouřim] : Verze 2007/2008 (platnost od 3. 9. 2007) [cit. 2008-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.zsk.cz/Dokumenty/skolni%20rad.doc>>.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Sbírka zákonů* [online]. 2004 [cit. 2008-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/Files/Predpisy1/sb190-04.pdf>>.

Vyhláška MŠMT č. 109/2003 Sb., o organizaci, výkonu a úkolech školní inspekce [online]. 2003 , 18. duben 2003 [cit. 2008-01-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaska-msmt-c-109-2003-sb-o-organizaci-vykonu-a-ukolech-skolni-inspekce>>.

Přílohy

A1 Dotazník č. 1 – žáci (nevyplněný)

A1 Dotazník č. 2 – rodiče (nevyplněný)

A1 Dotazník č. 3 – učitel/ka (nevyplněný)

A2 Dotazník č. 1 – žáci (vyplněný)

A2 Dotazník č. 2 – rodiče (vyplněný)

A2 Dotazník č. 3 – učitel/ka (vyplněný)

Příloha A1

Dotazník: 1

žáci (matrice)

- 1.) Myslíš si, že hodnocení je pro tebe jako žáka stresující?
  - a.) ano, hodnocení je pro mě stresující po celý školní rok
  - b.) ano, hodnocení je pro mě stresující, ale jen v určitých situacích (předmětech)
  - c.) ne, hodnocení pro mě není vůbec stresující
  - d.) nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel (a)

- 2.) Je podle tebe hodnocení nutné (nebylo by lepší nehodnotit vůbec)?
  - a.) ano, je nutné - s hodnocením se setkávám celý život (každý hodnotí)
  - b.) ano, je nutné - hodnocení zjišťuje, kdo je lepší a kdo horší
  - c.) ne, není nutné - nelze hodnotit zcela objektivně, takže stejně není spravedlivé
  - d.) ne, není nutné - je to zbytečná ztráta času

- 3.) Vyhovuje ti současný způsob, jakým jsi hodnocen, tj. klasifikace - známkování?
  - a.) ano
  - b.) ne
  - c.) nevím

- 4.) Pokud ti nevyhovuje, tak je to převážně z tohoto důvodu:
  - a.) špatná známka mě stresuje
  - b.) nikdy se nedozvím, za co známka konkrétně je
  - c.) známka je důležitá pouze pro mé rodiče, pro mě ne
  - d.) málokdy je známka spravedlivá – v porovnání s výkony spolužáků
  - e.) špatná známka mě nemotivuje k lepšímu výkonu
  - f.) známka mi neřekne, jakým způsobem mám výkon zlepšit
  - g.) jiný názor .....

- 5.) Co pro tebe znamená hodnocení - známka? Co podle tebe známka hodnotí?
  - a.) především to, co jsem se naučil, co jsem si zapamatoval – učivo (nic jiného učitele nezajímá, nic jiného nehodnotí)
  - b.) především to, co jsem se nenaučil, co jsem si nezapamatoval
  - c.) můj pokrok, který jsem udělal od minula
  - d.) můj zájem o učivo – aktivita, snaha, pile
  - e.) můj přístup k učivu – kreativita, tvořivost
  - f.) práce ve skupině
  - g.) chování v hodině
  - h.) jiné

- 6.) Vyber z nabídky a.) ..... h.) a označ, co všechno učitel hodnotí:
  - a.) soustavná připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivita
  - b.) ústní zkoušení
  - c.) písemná práce
  - d.) domácí úkoly
  - e.) testy (formou a, b, c)
  - f.) projekty

- g.) kreativita, originalita řešení úkolu (projektu) a formulaci řešení
- h.) dovednost využít poznatky v reálných situacích

7.) Jaké výhody má podle tebe známka?

.....
.....
.....

8.) Jaké nevýhody má podle tebe známka?

.....
.....
.....

9.) Vyhovovalo by ti slovní hodnocení?

- a.) ano
- b.) ne
- c.) nevím

10.) Jaké výhody má podle tebe slovní hodnocení?

.....
.....
.....

11.) Jaké nevýhody má podle tebe slovní hodnocení?

.....
.....
.....

12.) Domlouvá se učitel s tebou na známce, spolupracujete spolu?

- a.) ne – hodnocení je pouze věc učitele
- b.) ano – učitel mi dá možnost se ke známce vyjádřit
- c.) občas – pokud je na to čas

13.) Pokud dostanu dobrou známku, tak rodiče:

- a.) mě pochválí
- b.) dostanu odměnu - dárek
- c.) dovolí mi „nedovolené“
- d.) jsou šťastní
- e.) dostanu odměnu – peníze
- f.) to berou jako samozřejmost
- g.) nedají na sobě nic znát – bez odezvy – neudělají nic
- h.) je jim to jedno

14.) Pokud dostanu špatnou známku, tak rodiče:

- a.) mi zakáží všechny aktivity (kroužky), televizi, počítač, atd.
- b.) se musím za trest učit
- c.) musím se vše doučit a nechat se vyvolat
- d.) musím vrátit peníze

- e.) musím vrátit dárek
- f.) mám domácí vězení
- g.) jsou smutní
- h.) zlobí se
- i.) potrestají mě (i tělesně)
- j.) nedají na sobě nic znát – bez odezvy – neudělají nic
- k.) je jim to jedno

rodiče (matrice)

- 1.) Myslíte si, že hodnocení je pro Vás jako rodiče stresující?
- a.) ano, hodnocení je pro mě stresující po celý školní rok
  - b.) ano, hodnocení je pro mě stresující, ale jen v určitých situacích
  - c.) ne, hodnocení pro mě není vůbec stresující
  - d.) nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel (a)
- 2.) Je podle Vás hodnocení nutné (nebylo by lepší nehodnotit vůbec)?
- a.) ano, je nutné - s hodnocením se setkáváme celý život (každý hodnotí)
  - b.) ano, je nutné - hodnocení zjišťuje, kdo je lepší a kdo horší
  - c.) ne, není nutné - nelze hodnotit zcela objektivně, takže stejně není spravedlivé
  - d.) ne, není nutné - je to zbytečná ztráta času
- 3.) Vyhovuje Vám současný způsob hodnocení, tj. klasifikace - známkování?
- a.) ano
  - b.) ne
  - c.) nevím
- 4.) Pokud Vám nevyhovuje, tak je to převážně z tohoto důvodu:
- a.) špatná známka stresuje
  - b.) nikdy se nedozvím, za co konkrétně známka je
  - c.) málokdy je známka spravedlivá – v porovnání s výkony ostatních žáků
  - d.) špatná známka nemotivuje k lepšímu výkonu
  - e.) známka mi neřekne, jakým způsobem lze výkon zlepšit
  - f.) jiný důvod .....
- 5.) Co pro Vás znamená hodnocení - známka? Co podle Vás známka hodnotí?
- a.) míra porozumění učivu žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě - především to, co se mé dítě naučilo, co si zapamatovalo – učivo (nic jiného učitele nezajímá)
  - b.) především to, co se mé dítě nenaučilo, co si nezapamatovalo
  - c.) má motivační charakter – zvyšuje aktivitu žáka a jeho zájem o získání dobrých známek
  - d.) zájem o učivo – aktivita, snaha, píle
  - e.) přístup k učivu – kreativita, tvořivost
  - g.) práce ve skupině
  - h.) chování v hodině
  - i.) jiné
- 6.) Vyberte z nabídky a.) ..... h.) a označte, co všechno podle Vás učitel hodnotí:
- a.) soustavná připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivita
  - b.) ústní zkoušení
  - c.) písemné práce
  - d.) domácí úkoly
  - e.) testy (s výběrem správných odpovědí)

- f.) projekty (krátkodobé či dlouhodobé)
- g.) kreativita, originalita řešení úkolu (projektu)
- h.) dovednost využít poznatky v reálných situacích

7.) Jaké výhody má podle Vás klasifikace - známkování?

.....

.....

.....

8.) Jaké nevýhody má podle Vás klasifikace - známkování?

.....

.....

.....

9.) Vyhovovalo by Vám slovní hodnocení?

- a.) ano
- b.) ne
- c.) nevím

10.) Jaké výhody má podle Vás slovní hodnocení?

.....

.....

.....

11.) Jaké nevýhody má podle Vás slovní hodnocení?

.....

.....

.....

13.) Myslíte si, že se učitel domlouvá se žákem na známce, spolupracují spolu?

- a.) ne – hodnocení je pouze věc učitele
- b.) ano – učitel dává možnost žákovi se ke známce vyjádřit
- c.) občas – pokud je na to čas

13.) Pokud Vaše dítě dostane dobrou známku, tak:

- a.) dítě pochválíte
- b.) dostane odměnu - dárek
- c.) dovolíte mu „nedovolené“
- d.) jste šťastný (á)
- e.) dostane odměnu – peníze
- f.) to berete jako samozřejmost
- g.) nedáte na sobě nic znát – bez odezvy – neuděláte nic
- h.) je Vám to jedno

14.) Pokud Vaše dítě dostane špatnou známku, tak:

- a.) mu zakážete všechny aktivity (kroužky), televizi, počítač, atd.
- b.) se musí za trest učit
- c.) musí se vše doučit a nechat se vyvolat
- d.) musí vrátit peníze

- e.) musí vrátit dárek
- f.) má domácí vězení
- g.) jste smutný (á)
- h.) zlobíte se
- i.) potrestáte jej (i tělesně)
- j.) nedáte na sobě nic znát – bez odezvy – neuděláte nic
- k.) je Vám to jedno

učitel/ka (matrice)

- 1.) Myslíte si, že hodnocení může být stresující nejen pro žáky, ale i pro Vás?
  - a.) ano, hodnocení je pro mě stresující, tak jako pro žáky
  - b.) ano, hodnocení je pro mě stresující, ale ne tak pro žáky
  - c.) ne, hodnocení je stresující pouze pro žáky, na mě nemá žádný vliv
  - d.) ne, hodnocení není stresující ani pro mě, ani pro žáky

- 2.) Je podle Vás hodnocení nutné (nebylo by lepší nehodnotit vůbec)?
  - a.) ano, hodnocení provází člověka celým životem
  - b.) ano, hodnocení slouží k porovnávání lepšího a horšího
  - c.) ne, nelze hodnotit zcela objektivně, takže stejně není spravedlivé
  - d.) ne, je to zbytečná ztráta času

- 3.) Vyhovuje Vám současný způsob hodnocení – tj. klasifikace - známkování?
  - a.) ano
  - b.) ne
  - c.) nevím

- 4.) Pokud Vám nevyhovuje, tak je to převážně z tohoto důvodu:
  - a.) časová náročnost
  - b.) nízká informovanost
  - c.) neobjektivnost
  - d.) nemotivovanost
  - e.) stresující pro žáky
  - f.) zjednodušenost

- 5.) Co pro Vás znamená hodnocení žáka?
  - a.) míra porozumění učivu žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě (důležité pro učitele, rodiče a žáka)
  - b.) má motivační charakter – zvyšuje aktivitu žáka a jeho zájem o získání dobrých známek
  - c.) zvyšuje zájem žáka o výuku a učivo

- 6.) Hodnocení pro Vás znamená komplexní přehled výkonů v těchto oblastech: (označte číslicí 1 – 8, která upřednostňujete: nejvíce – 1, …, nejméně – 8)
  - a.) soustavná připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivita
  - b.) ústní zkoušení
  - c.) písemné práce
  - d.) domácí úkoly
  - e.) testy (s výběrem správných odpovědí)
  - f.) projekty (krátkodobé či dlouhodobé)
  - g.) kreativita, originalita řešení úkolu (projektu)
  - h.) dovednost využít poznatky v reálných situacích

- 7.) Činí Vám jako učiteli hodnocení potíže?
- ano - nedokáži rozhodnout o své objektivnosti a o dalších faktorech, které ovlivňují hodnocení
  - ne - pro mě je hodnocení jednoduché, bezproblémové – mám daná kritéria
  - někdy - vyskytují se situace, kdy nevím, která kritéria hodnocení mám zvolit
- 8.) Jaké typy hodnocení používáte?
- kritériální – výkon je hodnocen v závislosti na určených kritériích bez porovnání s výkony ostatních, pouze se sebou samým, určuje, jaký pokrok žák učinil
  - normativní – hodnocení stanovené ve vztahu k dané normě, výkon žáka je porovnáván s výkonem ostatních (se stejným úkolem)
  - formativní – v průběhu osvojování látky, hodnocení poskytuje informaci žákovi ve chvíli, kdy se určitý výkon nebo činnost dá ještě zlepšit
  - sumativní – v závěru procesu – konečný přehled o dosažených výkonech a poznacích
- 9.) Jaká kritéria při hodnocení používáte? (Co má na Vás při hodnocení vliv? Čím si u vás může žák „šplhnout“?)
- zajímá mě pouze, zda žák umí to, co má umět (znát) – jeho znalosti, vědomosti, schopnosti
  - hodnotím i pokrok žák od minula
  - aktivita žáka (přípravy na hodiny, průběžné hodnocení, výkon z předchozích hodin; zájem, snaha, atd.)
  - přístup žáka k učivu, ke škole
  - slovní projev
  - zájem o příčiny neúspěchu – poruchy učení, pocity při zkoušení – obavy (strach), stres
  - porovnávám s výkonem ostatních žáků ve třídě („Jsi lepší (horší) než .....“)
- 10.) Domníváte se, že výhodou klasifikace je:
- motivace žáka k lepším výkonům
  - přehlednost
  - časová nenáročnost
  - nenáročná srovnatelnost
  - zpětná vazba pro učitele i žáka
  - snadnost porozumění pro učitele, žáka i rodiče
  - tradičnost
  - jiné
- .....
.....
.....
- 11.) Spatřujete v něčem i nevýhody hodnocení – klasifikaci?
- malá srozumitelnost – co daná známka znamená?!
  - není zřejmé, o čem všem daná známka vypovídá
  - riziko „filatelie“ – sbírání známek
  - známky vzbuzují obavy až stres žáků

- e.) známka vypovídá pouze o úrovni znalostí, vědomostí a dovedností, ale nevypovídá nic o sociálních dovednostech a schopnostech žáka – schopnost spolupracovat, rozvoj osobnosti, atd.
- f.) pokud máte jiný názor, napište jej zde

.....

.....

.....

12.) Uvažujete o změně hodnocení?

- a.) ano
- b.) ne

13.) Domníváte se, že slovní hodnocení přináší:

- a.) rozšíření oblasti hodnocení (nezaměřuje se pouze na výkon žáka)
- b.) nestresuje, nevzbuzuje obavy ze špatné známky
- c.) nedemotivuje („stejně to dopadne špatně jako minule“)
- d.) pestrost v hodnocení
- e.) hodnocení oblasti sociální – přístup k učivu, připravenost, snaha, integrace do kolektivu, spolupráce ve skupině, atd.)
- f.) další

.....

.....

.....

14.) Pokud hodnotíte, dáváte žákům možnost spolupráce – zapojit se do hodnocení (spoluhodnocení nebo sebehodnocení)?

- a.) ano – dávám možnost žákům podílet se na hodnocení – naučit se rozhodovat budou potřebovat v budoucím životě
- b.) ne – hodnotí pouze učitel
- c.) občas – pokud mi na to vyjde čas nebo se to v dané situaci hodí

Příloha A2 Dotazník: I Žáci (vyplněný)

1.) Myslíš si, že hodnocení je pro tebe jako žáka stresující?

- a.) ano, hodnocení je pro mě stresující po celý školní rok
- b.) ano, hodnocení je pro mě stresující, ale jen v určitých situacích (předmětech)
- c.) ne, hodnocení pro mě není vůbec stresující
- d.) nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel (a)

2.) Je podle tebe hodnocení nutné (nebylo by lepší nehodnotit vůbec)?

- a.) ano, je nutné - s hodnocením se setkávám celý život (každý hodnotí)
- b.) ano, je nutné - hodnocení zjišťuje, kdo je lepší a kdo horší
- c.) ne, není nutné - nelze hodnotit zcela objektivně, takže stejně není spravedlivé
- d.) ne, není nutné - je to zbytečná ztráta času

3.) Vyhovuje ti současný způsob, jakým jsi hodnocen, tj. klasifikace - známkování?

- a.) ano
- b.) ne
- c.) nevím

4.) Pokud ti nevyhovuje, tak je to převážně z tohoto důvodu:

- a.) špatná známka mě stresuje
- b.) nikdy se nedozvím, za co známka konkrétně je
- c.) známka je důležitá pouze pro mé rodiče, pro mě ne
- d.) málokdy je známka spravedlivá - v porovnání s výkony spolužáků
- e.) špatná známka mě nemotivuje k lepšímu výkonu
- f.) známka mi neřekne, jakým způsobem mám výkon zlepšit
- g.) jiný názor .....

5.) Co pro tebe znamená hodnocení - známka? Co podle tebe známka hodnotí?

- a.) především to, co jsem se naučil, co jsem si zapamatoval - učivo (nic jiného učitele nezajímá, nic jiného nehodnotí)
- b.) především to, co jsem se nenaučil, co jsem si nezapamatoval
- c.) můj pokrok, který jsem udělal od minula
- d.) můj zájem o učivo - aktivita, snaha, píle
- e.) můj přístup k učivu - kreativita, tvořivost
- f.) práce ve skupině
- g.) chování v hodině
- h.) jiné

6.) Vyber z nabídky a.) ..... h.) a označ, co všechno učitel hodnotí:

- a.) soustavná připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivita
- b.) ústní zkoušení
- c.) písemná práce
- d.) domácí úkoly
- e.) testy (formou a, b, c)
- f.) projekty
- g.) kreativita, originalita řešení úkolu (projektu) a formulaci řešení
- h.) dovednost využít poznatky v reálných situacích

7.) Jaké výhody má podle tebe známka?

Jsem víc orádo. Vyplněno

.....

.....

8.) Jaké nevýhody má podle tebe známka?

Koloni práce dostanu nízkou a nechce se mě...

9.) Vyhovovalo by ti slovní hodnocení?

- a.) ano
- b.) ne
- c.) nevím

10.) Jaké výhody má podle tebe slovní hodnocení?

*Je to motivace, učitel se mnou spolupracuje...
a nemusela by se mě pořád ptát, jestli něco neprovedu...*

11.) Jaké nevýhody má podle tebe slovní hodnocení?

Nepřijímá mě ke křeslu...

12.) Domlouvá se učitel s tebou na známce, spolupracujete spolu?

- a.) ne – hodnocení je pouze věc učitele
- b.) ano – učitel mi dá možnost se ke známce vyjádřit
- c.) občas – pokud je na to čas

13.) Pokud dostanu dobrou známku, tak rodiče:

- a.) mě pochválí
- b.) dostanu odměnu - dárek
- c.) dovoli mi „nedovolené“
- d.) jsou šťastní
- e.) dostanu odměnu – peníze
- f.) to berou jako samozřejmost
- g.) nedají na sobě nic znát – bez odezvy – neudělají nic
- h.) je jim to jedno

14.) Pokud dostanu špatnou známku, tak rodiče:

- a.) mi zakáží všechny aktivity (kroužky), televizi, počítač, atd.
- b.) se musím za trest učit
- c.) musím se vše doučit a nechat se vyvolat
- d.) musím vrátit peníze
- e.) musím vrátit dárek
- f.) mám domácí vězení
- g.) jsou smutní
- h.) zlobí se
- i.) potrestají mě (i tělesně)
- j.) nedají na sobě nic znát – bez odezvy – neudělají nic
- k.) je jim to jedno

Příloha A2 Dotazník: 2 rodiče (vyplněný)

1.) Myslíte si, že hodnocení je pro Vás jako rodiče stresující?

- a.) ano, hodnocení je pro mě stresující po celý školní rok
- b.) ano, hodnocení je pro mě stresující, ale jen v určitých situacích
- c.) ne, hodnocení pro mě není vůbec stresující
- d.) nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel (a)

2.) Je podle Vás hodnocení nutné (nebylo by lepší nehodnotit vůbec)?

- a.) ano, je nutné - s hodnocením se setkáváme celý život (každý hodnotí)
- b.) ano, je nutné - hodnocení zjišťuje, kdo je lepší a kdo horší
- c.) ne, není nutné - nelze hodnotit zcela objektivně, takže stejně není spravedlivé
- d.) ne, není nutné - je to zbytečná ztráta času

3.) Vyhovuje Vám současný způsob hodnocení, tj. klasifikace - známkování?

- a.) ano
- b.) ne
- c.) nevím

Pokud Vám nevyhovuje, tak je to převážně z tohoto důvodu:

- a.) špatná známka stresuje
- b.) nikdy se nedozvím, za co konkrétně známka je
- c.) málokdy je známka spravedlivá – v porovnání s výkony ostatních žáků
- d.) špatná známka nemotivuje k lepšímu výkonu
- e.) známka mi neřekne, jakým způsobem lze výkon zlepšit
- f.) jiný důvod .....

5.) Co pro Vás znamená hodnocení - známka? Co podle Vás známka hodnotí?

- a.) míra porozumění učivu žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě - především to, co se mé dítě naučilo, co si zapamatovalo – učivo (nic jiného učitele nezajímá)
- b.) především to, co se mé dítě nenaučilo, co si nezapamatovalo
- c.) má motivační charakter – zvyšuje aktivitu žáka a jeho zájem o získání dobrých známek
- d.) zájem o učivo – aktivita, snaha, píle
- e.) přístup k učivu – kreativita, tvořivost
- f.) práce ve skupině
- g.) chování v hodině
- h.) jiné

6.) Vyberte z nabídky a.) ..... h.) a označte, co všechno podle Vás učitel hodnotí:

- a.) soustavná připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivita
- b.) ústní zkoušení
- c.) písemné práce
- d.) domácí úkoly
- e.) testy (s výběrem správných odpovědí)
- f.) projekty (krátkodobé či dlouhodobé)
- g.) kreativita, originalita řešení úkolu (projektu)
- h.) dovednost využít poznatky v reálných situacích

7.) Jaké výhody má podle Vás klasifikace - známkování?

momentální znalost - hodnocení
rodiči mají dítě

8.) Jaké nevýhody má podle Vás klasifikace - známkování?

dítě se bojí při špatnou známku
porovnávání dítě

9.) Vyhovovalo by Vám slovní hodnocení?

- a.) ano
- b.) ne
- c.) nevím

10.) Jaké výhody má podle Vás slovní hodnocení?

slovní učeň hodnotil a používá dítě s IVP
má špatným propitvím

11.) Jaké nevýhody má podle Vás slovní hodnocení?

učeň má učitel, nýamí a nýpochyřitě
pro dítě i pro učitel

12.) Myslíte si, že se učitel domlouvá se žákem na známce, spolupracují spolu?

- a.) ne – hodnocení je pouze věc učitele
- b.) ano – učitel dává možnost žákovi se ke známce vyjádřit
- c.) občas – pokud je na to čas

13.) Pokud Vaše dítě dostane dobrou známku, tak:

- a.) dítě pochválíte
- b.) dostane odměnu - dárek
- c.) dovolíte mu „nedovolené“
- d.) jste šťastný (á)
- e.) dostane odměnu – peníze
- f.) to berete jako samozřejmost
- g.) nedáte na sobě nic znát – bez odezvy – neuděláte nic
- h.) je Vám to jedno

14.) Pokud Vaše dítě dostane špatnou známku, tak:

- a.) mu zakážete všechny aktivity (kroužky), televizi, počítač, atd.
- b.) se musí za trest učit
- c.) musí se vše doučit a nechat se vyvolat
- d.) musí vrátit peníze
- e.) musí vrátit dárek
- f.) má domácí vězení
- g.) jste smutný (á)
- h.) zlobíte se
- i.) porostáte jej (i tělesně)
- j.) nedáte na sobě nic znát – bez odezvy – neuděláte nic
- k.) je Vám to jedno

Příloha A2 Dotazník: 3

učitel/ka (vyplněný)

- 1.) Myslíte si, že hodnocení může být stresující nejen pro žáky, ale i pro Vás?
- a.) ano, hodnocení je pro mě stresující, tak jako pro žáky
  - b.) ano, hodnocení je pro mě stresující, ale ne tak pro žáky
  - c.) ne, hodnocení je stresující pouze pro žáky, na mě nemá žádný vliv
  - d.) ne, hodnocení není stresující ani pro mě, ani pro žáky
- 2.) Je podle Vás hodnocení nutné (nebylo by lepší nehodnotit vůbec)?
- a.) ano, hodnocení provází člověka celým životem
  - b.) ano, hodnocení slouží k porovnávání lepšího a horšího
  - c.) ne, nelze hodnotit zcela objektivně, takže stejně není spravedlivé
  - d.) ne, je to zbytečná ztráta času
- 3.) Vyhovuje Vám současný způsob hodnocení – tj. klasifikace - známkování?
- a.) ano
  - b.) ne
  - c.) nevím
- 4.) Pokud Vám nevyhovuje, tak je to převážně z tohoto důvodu:
- a.) časová náročnost
  - b.) nízká informovanost
  - c.) neobjektivnost
  - d.) nemotivovanost
  - e.) stresující pro žáky
  - f.) zjednodušenost
- 5.) Co pro Vás znamená hodnocení žáka?
- a.) míra porozumění učivu žákem a schopnost žáka uplatnit znalosti v praktickém životě (důležité pro učitele, rodiče a žáka)
  - b.) má motivační charakter – zvyšuje aktivitu žáka a jeho zájem o získání dobrých známek
  - c.) zvyšuje zájem žáka o výuku a učivo
- 6.) Hodnocení pro Vás znamená komplexní přehled výkonu v těchto oblastech: (označte číslicí 1 – 8, která upřednostňujete: nejvíce – 1, ... nejméně – 8)
- a.) soustavná připravenost na vyučování, zájem o učivo, aktivita 4
  - b.) ústní zkoušení 5
  - c.) písemné práce 7
  - d.) domácí úkoly 8
  - e.) testy (s výběrem správných odpovědí) 6
  - f.) projekty (krátkodobé či dlouhodobé) 4
  - g.) kreativita, originalita řešení úkolu (projektu) 3
  - h.) dovednost využít poznatky v reálných situacích 2
- 7.) Činí Vám jako učiteli hodnocení potíže?
- a.) ano - nedokáži rozhodnout o své objektivnosti a o dalších faktorech, které ovlivňují hodnocení
  - b.) ne - pro mě je hodnocení jednoduché, bezproblémové – mám daná kritéria
  - c.) někdy - vyskytnou se situace, kdy nevím, která kritéria hodnocení mám zvolit

8.) Jaké typy hodnocení používáte?

- a.) kriteriální – výkon je hodnocen v závislosti na určených kritériích bez porovnání s výkony ostatních, pouze se sebou samým, určuje, jaký pokrok žák učinil
- b.) normativní – hodnocení stanovené ve vztahu k dané normě, výkon žáka je porovnáván s výkonem ostatních (se stejným úkolem)
- c.) formativní – v průběhu osvojování látky, hodnocení poskytuje informaci žákovi ve chvíli, kdy se určitý výkon nebo činnost dá ještě zlepšit
- d.) sumativní – v závěru procesu – konečný přehled o dosažených výkonech a poznatcích

9.) Jaká kritéria při hodnocení používáte? (Co má na Vás při hodnocení vliv? Čím si u vás může žák „splhnout“?)

- a.) zajímá mě pouze, zda žák umí to, co má umět (znát) – jeho znalosti, vědomosti, schopnosti
- b.) hodnotím i pokrok žák od minula
- c.) aktivita žáka (přípravy na hodiny, průběžné hodnocení, výkon z předchozích hodin: zájem, snaha, aid.)
- d.) přístup žáka k učivu, ke škole
- e.) slovní projev
- f.) zájem o příčiny neúspěchu – poruchy učení, pocity při zkoušení – obavy (strach), stres
- g.) porovnávám s výkonem ostatních žáků ve třídě („Jsi lepší (horší) než .....“)

10.) Domníváte se, že výhodou klasifikace je:

- a.) motivace žáka k lepším výkonům
  - b.) přehlednost
  - c.) časová nenáročnost
  - d.) nenáročná srovnatelnost
  - a.) zpětná vazba pro učitele i žáka
  - b.) snadnost porozumění pro učitele, žáka i rodiče
  - c.) tradičnost
  - d.) jiné
- .....
- .....
- .....

11.) Spatřujete v něčem i nevýhody hodnocení – klasifikaci?

- a.) malá srozumitelnost – co daná známka znamená?!
  - b.) není zřejmé, o čem všem daná známka vypovídá
  - c.) riziko „filatelie“ – sbírání známek
  - d.) známky vzbuzují obavy až stres žáků
  - e.) známka vypovídá pouze o úrovni znalostí, vědomostí a dovedností, ale nevypovídá nic o sociálních dovednostech a schopnostech žáka – schopnost spolupracovat, rozvoj osobnosti, aid.
  - f.) pokud máte jiný názor, napište jej zde
- .....
- .....
- .....

12.) Uvažujete o změně hodnocení?

- a.) ano
- b.) ne

13.) Domníváte se, že slovní hodnocení přináší:

- a.) rozšíření oblasti hodnocení (nezaměřuje se pouze na výkon žáka)
- b.) nestresuje, nevzbuzuje obavy ze špatné známky
- c.) nedemotivuje („stejně to dopadne špatně jako minule“)
- d.) pestrost v hodnocení
- e.) hodnocení oblasti sociální – přístup k učivu, připravenost, snaha, integrace do kolektivu, spolupráce ve skupině, atd.)
- f.) další

.....
.....
.....

14.) Pokud hodnotíte, dáváte žákům možnost spolupráce – zapojit se do hodnocení (spoluhodnocení nebo sebehodnocení)?

- c.) ano – dávám možnost žákům podílet se na hodnocení – naučit se rozhodovat budou potřebovat v budoucím životě
- d.) ne – hodnotí pouze učitel
- e.) občas – pokud mi na to vyjde čas nebo se to v dané situaci hodí

Ústřední knih.Pedf UK

2592081859